

[Poul Dam.]

socialdemokratiet i Københavns amtskreds, er det forbundssekretær *Hans Jørgen Jensen*, Nærum.

For hr. *Knud Nielsen*, der er valgt for socialdemokratiet i Sønderjyllands amtskreds, er det distriktsmontør *Dycke Hoff*, Åbenrå.

For fru *Inge Fischer Møller*, der er valgt for socialdemokratiet i Frederiksborg amtskreds, er første stedfortræder rangermester *Jens Peter Lerke*, Frederiksværk.

Endelig er for hr. *Wilhelm*, der er valgt for venstresocialisterne i Københavns amtskreds, første stedfortræder sekretær *Asger Boertmann*, Hellerup.

Udvalget til valgs prøvelse har i et møde i dag behandlet disse sager, og jeg kan på et enigt udvalgs vegne afgive følgende:

Indstilling.

- 1) Fhv. minister Chr. Thomsen godkendes som midlertidigt medlem af folketinget fra og med i dag, den 7. marts 1975.
- 2) Forbundssekretær Hans Jørgen Jensen godkendes som midlertidigt medlem af folketinget fra og med i dag, den 7. marts 1975.
- 3) Distriktsmontør Dycke Hoff godkendes som midlertidigt medlem af folketinget fra og med i dag, den 7. marts 1975.
- 4) Rangermester Jens Peter Lerke godkendes som midlertidigt medlem af folketinget fra og med i dag, den 7. marts 1975.
- 5) Sekretær Asger Boertmann godkendes som midlertidigt medlem af folketinget fra og med i dag, den 7. marts 1975.

Hermed sluttede forhandlingen.

Udvalgets ovennævnte indstilling vedtoges enstemmigt med 123 stemmer.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

De under punkterne 7-13 opførte sager kan kun med tingets samtykke behandles i dette møde, men hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg samtykket som givet. (Ophold). Det er givet.

Man gik da til:

Første behandling af forslag til lov om forlængelse af kollektive overenskomster og aftaler m. v.

(Lovforslag nr. 122. Fremsat 7/3 75).

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Sammen med denne sag foretages de under punkterne 8-13 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om tjenestemandspension.

(Lovforslag nr. 127. Fremsat 7/3 75).

Første behandling af forslag til lov om avancestop.

(Lovforslag nr. 124. Fremsat 7/3 75).

Første behandling af forslag til lov om begrænsning af udbytter og vederlag m. v.

(Lovforslag nr. 125. Fremsat 7/3 75).

Første behandling af forslag til lov om pengeinstitutters rentemarginal.

(Lovforslag nr. 128. Fremsat 7/3 75).

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om beregning af et reguleringspristal.

(Lovforslag nr. 126. Fremsat 7/3 75).

Første behandling af forslag til lov om ændring af bestemmelser om pristalsregulerede ydelser i lovene om folke-, invalide- og enkepension.

(Lovforslag nr. 123. Fremsat 7/3 75).

Lovforslagene sættes til forhandling.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Taletiden er for ordførere 20 minutter og for andre medlemmer 10 minutter.

Kjeld Olesen (S):

Det må sige sig selv, at det ikke er uden betænkeligheder, socialdemokratiet tager initiativ til, at der skal lovgives på områder, hvor arbejdsmarkedets parter selv burde finde frem til løsninger. Ingen skal heller være i tvivl om, at vi principielt har været og fortsat vil være tilhængere af frie forhandlinger mellem arbejdsgivernes og lønmodtagernes organisationer. Igennem nyere tid har dette været muligt, bortset fra nogle specielle situationer. Det er kun lykkedes, fordi begge parter har haft viljen til at nå et resultat, men det har ikke været tilfældet

[Kjeld Olesen.]

under de forhandlinger, der brød sammen forleden, og nu står vi så i, hvad mildt sagt må betegnes som en helt speciel situation. Samfundet er ude for den største økonomiske krise i nyere tid. Efter alt hvad vi ved, er der i denne stund intet, der tyder på en vending inden for en overskuelig fremtid, tværtimod, medmindre der altså sættes bedst ind.

Vi har op imod 150.000 arbejdsløse. Det er muligt, at antallet er ved at toppe. Det må i hvert fald håbes, at regeringen vil få nødvendig tilslutning til de mange punkter, der er indeholdt i beskæftigelsesprogrammet, men skal vi overhovedet have mulighed for at vende strømmen, har det én bestemt forudsætning: at der ikke udbryder en storkonflikt. De strejker og lockouter, der er varslet, er langt ud over, hvad der er almindeligt ved en overenskomstforhandling. Hvis ikke der gøres noget, vil dette samfund på mandag 8 dage være kastet ud i, hvad jeg ser arbejdsministeren betegner som den største konflikt, vi har haft overhovedet. Ingen har turdet benægte, at den vil betyde kaos, og at den vil betyde en total lammelse af samfundet.

Det moderne samfund er blevet yderst kompliceret, og igennem udviklingen er det blevet mere og mere sårbart over for rystelser, fordi problemerne knopskyder langt voldsommere end tidligere. Alligevel skal folkettinget under det, vi kan betegne som normale forhold, ikke blande sig i tilfælde af en konflikt. Det er et forståeligt krav fra dansk fagbevægelse. Men det, vi er ude for for øjeblikket, er ikke normale forhold.

Det kræver ikke megen fantasi at forestille sig, hvad der sker, hvis 350.000 mand kommer ud i konflikt ud over de op imod 150.000, der i dag går arbejdsløse. Det vil naturligvis ikke bare berøre deres familier, det bliver hele befolkningen, der på en yderst ubehagelig måde får at mærke virkningerne af det, som i realiteten er en generalstrejke. Det vil være slut med opvarmning af boligerne, det vil efterhånden gå ud over elforsyningen, hele transportnettet vil bryde sammen, fødevarer-situationen vil blive katastrofal, og det vil ikke kunne undgås, at et stort antal virksomheder, som indtil nu lige har klareret sig igennem, vil få det sidste skub ud over afgrunden. Udenlandske mar-

kedere, der med stigende undren har fulgt udviklingen i Danmark, vil meget hurtigt søge mod mere stabile kunder.

Alt dette lagt sammen betyder yderligere et stort antal arbejdsløse, og hvem er det så, der lades i stikken? Er det de fastansatte? Er det de vellønnede? Er det dem, der lukker virksomhederne for at sikre den sidste rest af deres kapital? Nej, det er dem, der i forvejen er svagest stillet. Det er først og fremmest dem, hvis interesse socialdemokratiet ønsker at varetage. Ja men er strejkevåbenet da ikke arbejdernes eneste middel mod arbejdsgiverne? Jo, det er et meget afgørende våben, selv om lovgivningen i dette ting også er lønmodtagernes mulighed for bedre kår.

Men det specielle ved denne situation er blot, at samfundet i forvejen er meget, meget stærkt på hælene, at man ikke har en jordisk chance for at tvinge arbejdsgiverne tilbage til forhandlingsbordet, endside tvinge dem til et resultat, der er bedre end skitsen. Det burde stå klart for enhver, at folkettinget ikke kan se passivt på, at samfundet kastes ud i en skæbnsvanger selvødelæggende proces, og det ved også de, der har talt hårdt imod et folketingsindgreb. De ville jo ikke, hvis det kom til stykket, turde tage ansvaret for de uoverskuelige konsekvenser, en storkonflikt i dag vil medføre.

Det ville selvfølgelig have været lettest for socialdemokratiet, hvis vi havde søgt at snige os uden om ansvaret og ladet andre rage kastanierne ud af ilden, men det har socialdemokratiet ikke gjort tidligere, og det vil vi heller ikke gøre nu. Socialdemokratiet har påtaget sig regeringsansvaret, vel vidende at der lå store problemer og ventede. Og tiden er i hvert fald ikke til bekvemmeligheder. Tiden er til at turde give sig i kast med problemerne.

Jeg skal ikke gå i mange enkeltheder med de forslag, som den samlede løsning indeholder. Når man vil frem til et resultat, der omfatter alle samfundsgrupper, vil man næppe kunne opnå, at alle synes, at de netop er blevet mest retfærdigt behandlet. Det kan være svært at drage sammenligninger imellem de forskellige grupper, fordi udgangspunkterne er forskellige, men jeg tror ikke, det vil være muligt at komme nærmere med hensyn til at finde den rigtige balance.

[Kjeld Olesen.]

Inden for arbejdsmarkedet har udgangspunktet været den skitse, som forligsmanden udarbejdede. Den har en rimelig indbygget balance bekræftes af, at begge parter indtog den samme, ganske vist negative, holdning til den. Det kan naturligvis være fristende under behandlingen her i folketinget at rette her og dér. Det gælder også socialdemokratiet. Men det vil være forkert, og det vil med det samme skabe tvivl om det mulige i at nå tilstrækkeligt holdbare løsninger, også fordi der er adskillige positive ting i denne skitse, bl. a. bevarelse af den automatiske dyrtidsregulering.

Når det drejer sig om øvrige områder af samfundet, kan man næppe påvise noget væsentligt, der er holdt udenfor. Der er held i forslagene. For avancer, udbytter osv. vil der naturligvis altid være det spørgsmål, der hedder den nødvendige kontrol. Jeg håber, udvalgsarbejdet vil bekræfte, at der er en fornuftig balance mellem den tilstrækkelige kontrolmulighed og så dette, at systemet skal kunne fungere uden et stærkt udbygget bureaukrati.

Jeg noterer også, at der er tænkt på folke-, invalide- og enkepensionisterne, der til efteråret får erstatning for den dyrtid, der har fundet sted, og som til næste år får normal regulering i forhold til forbedringerne på arbejdsmarkedet.

Til sidst: det, vi står over for, er en usædvanlig situation. Jeg vil gerne understrege statsministerens ord om, at det, der nu sker, ikke betyder, at selve den frie forhandlingsret mellem arbejdsmarkedets parter har spillet fallit. Den, der kender lidt til arbejdspladsernes og fagbevægelsens forhold, vil vide, at det vil være et stort tab for samfundet, hvis vi lader hånt om traditionen med de frie forhandlinger. Det, der nu forestår, er derfor lidt af et brud med et princip. Mange socialdemokratiske tillidsmænd på arbejdspladserne vil opleve, at de, der altid skal boltre sig i situationer, der er alvorlige, også vil gøre det denne gang. Til disse socialdemokratiske tillidsmænd vil jeg sige: I skal stå ved princippet om at fastholde de frie forhandlinger — det gør vi også — men i denne situation er der ingen anden mulighed end en politisk løsning. En konflikt som den, der her er lagt op til, vil ingen, bortset fra dem, der ønsker et kaotisk og et svækket

samfund, kunne opfatte som en acceptabel løsning.

Det er de hårde kendsgerninger, og de er svære at komme udenom. Vi ønsker at se disse hårde kendsgerninger i øjnene. Vi ønsker, at der skal ske noget i et folketing, der i virkeligheden ikke har handlet i adskillige måneder. Det giver især et ansvar for regeringspartiet, det giver et ansvar for alle partier, det giver også et ansvar uden for denne sal.

Christophersen (V):

Den usikkerhed, der nu i månedsvis har præget produktion og beskæftigelse på grund af den uafklarede overenskomstsituation og på grund af de uafklarede omkostningsforhold i erhvervslivet, må nu bringes til ophør, og det må ske hurtigst muligt.

På statsministerens tale har vi i dag forstået, at det synspunkt omsider også er blevet accepteret af socialdemokratiet. Jeg vil sige, at megen usikkerhed kunne have været undgået, hvis socialdemokratiet allerede i december måned havde indset det rigtige heri, for som bekendt meddelte arbejdsmarkedets to parter allerede den 29. november den forrige regering, at deres forhandlinger var inde i et dødvande, og at der ikke hos dem var nogen forventning om, at de kunne nå frem til et forlig. Det var jo baggrunden for, at venstre-regeringen fremsatte sin helhedsplan den 3. december. Hvis der under folketingets første behandling af disse forslag havde været udsigt til, at de kunne gennemføres, var den usikre situation, vi nu står i, ikke opstået, så ville usikkerheden have været ophævet for længst, og det ville være sket på et grundlag, som ville have været bedre for beskæftigelsen end det, vi nu står med.

Ikke mindst fra socialdemokratiets side rettede man dengang voldsomme beskyldninger mod den daværende regering for at ville gribe ind i arbejdsmarkedets forhandlinger, men jeg tror, at de forløbne 3 måneders mangel på forhandlingsresultater har vist os, at det var den daværende regering, der anlagde den rigtige vurdering. De fortsatte forhandlinger gav ikke noget resultat, og derfor står folketinget i dag over for kravet om et indgreb.

Det indgreb, som regeringen i dag har foreslået, er imidlertid efter vores opfattelse

[Christophersen.]

ikke nogen egentlig plan, det er ikke præget af megen sammenhæng, det er fremkaldt af et forhandlingsammenbrud, og det er tydeligvis blevet til i al hast. Dets væsentligste formål er at forhindre konflikterne i at bryde ud, hvorimod det ikke vil løse nogen af dette lands alvorligste problemer, heriblandt de fortsatte omkostningsstigninger. Lønninger og priser vil fortsat få lov til at stige i det sædvanlige tempo, og vores konkurrenceevne vil ikke blive forbedret, såfremt dette indgreb gennemføres, den vil vel snarere blive forringet. Planens formål er således begrænset og uden egentlig sammenhæng med den almindelige økonomiske politik, vi mener der burde føres.

Det er vigtigt, synes vi, at dette bliver understreget, for naturligvis er vi alle interesserede i at undgå ødelæggende konflikter på arbejdsmarkedet. Men der er jo andet og mere end dette, som står på spil for det danske samfund i øjeblikket. Vores konkurrenceevne er livsnerven i alle virksomheder og for alle arbejdspladser, så det kan ikke være ligegyldigt, hvordan den kommer ud af denne situation.

Når regeringens oplæg ikke har nogen gunstig indflydelse på erhvervenes konkurrencemuligheder, skyldes det først og fremmest, at forslagene ikke forhindrer omkostningsstigninger i 1975; tværtimod sikrer forslagene, at sådanne omkostningsstigninger fortsat kan ske.

Ud over de tre dyrtidsportioner, der blev udløst for en uge siden, foreslås det nu i den skitse fra forligsmanden, som nu er fremsat i lovforslagsform, at der gives 35 øre pr. time i øget kompensation for arbejdstidsnedsættelsen i december. Fra 1. september skal der gives 30 øre pr. time som dækning for to bortfaldende pristalspoints. Den automatiske dyrtidsregulering opretholdes, og portionerne øges fra 40 øre til 60 øre i timen. Så skal der ganske vist lidt mere til, førend de udløses, men selve automatikken bevares, og de økonomiske virkninger af automatikken bevares.

Alt dette betyder, at såfremt der til september blot kommer en enkelt af de nye dyrtidsportioner til udbetaling, så vil vi gennem 1975 opleve en lønstigning på 12-13 pct. her i landet. Hvis der, som man nu kan befrygte, kommer 2 portioner til udbetaling, vil vi gennem 1975 opleve lønstigninger på 15-16 pct., hvortil kommer de lønglidningsmuligheder, der stadig enkelte steder er til stede.

Det betyder kort sagt, at Danmark i indeværende år vil opleve en lønstigning, der vil være blandt de stærkeste i Europa, og som ikke vil afvige fra den, vi har oplevet i de foregående år.

Jeg vil godt understrege, at venstre er ikke modstander af, at lønmodtagerne på denne måde opnår en kompensation for det seneste års prisstigninger, men vi er dybt bekymrede over, at det skal ske via nye stærke omkostningsstigninger og prisstigninger. Det er her, vi finder den klare forskel mellem den nuværende og den tidligere regerings politik på hele dette område. Mens den nuværende regering uden at blinke accepterer fortsatte omkostningsstigninger, så anviste dens forgænger, hvordan lønmodtagerne kunne opnå kompensation for dyrtidsportionerne ved forslaget om et skattefrit tilskud på 1.000 kr. i 1975, så vi gennem 1975 kunne have sikret et stabilt prisniveau. Det var jo dette forslag, der også skabte et virkeligt indhold i den tidligere regerings forslag om et avancestop, for ved at forhindre udbetalingen af dyrtidsportioner via højere omkostninger i 1975 ville et avancestop jo have været ensbetydende med et virkeligt prisstop for mange, mange varegrupper. Det betyder den nuværende regerings forslag til et avancestop ikke. Det betyder ikke andet og mere, end at de selvstændige erhvervsdrivendes indkomster ikke må stige i 1975, hvorimod priserne gerne må stige, og det vil de jo gøre, fordi dyrtidsreguleringen får lov til at fortsætte.

Det, regeringen nu kommer med, er således et forslag til en lovgivning, som skal standse en konflikt, men den gør ikke noget

[Christophersen.]

ved de dybt alvorlige økonomiske problemer, vi i øvrigt står over for. Det er et nøjsomt udspil, der viser en sørgelig mangel på handlekraft og fantasi.

Jeg må sige til regeringen, at hvis den ønsker ikke blot at bremse en konflikt, men også at løse landets økonomiske problemer, så burde den være kommet med et virkeligt indkomstpoltisk udspil, der kunne skabe tillid i erhvervslivet og i det udland, hvor vi nu må regne med at skulle optage betydelige lån til finansiering af et fortsat valutaunderskud.

Hvis vi i det kommende par døgn ikke blot skal klare en hasteopgave, men skabe et perspektiv i den økonomiske politik, så må tingene tilrettelægges på en ganske anden måde. I modsat fald må regeringen forstå, at det bliver nødvendigt at sætte ind så meget desto stærkere på andre fronter. Hvis regeringen i de kommende dage lader mulighederne for at føre en virkelig indkomstpoltik glide sig af hænde, så vil kravet om offentlige besparelser blive forstærket, så må finansloven gennemføres med de foreslåede besparelser, hvis der blot skal holdes nogenlunde styr på den økonomiske udvikling, og så må regeringen også se i øjnene, at der bliver så meget desto dårligere råd til gennemførelse af lovgivning om støtte til produktion og beskæftigelse. Det er jo den sammenhæng, der nødvendigvis må være i en økonomisk politik, at hvis man afskærer sig fra at bruge nogle muligheder, vil man på andre områder være så meget desto vanskeligere stillet.

Det er det perspektiv, vi nu står over for, og jeg har ønsket at fremholde det allerede ved starten af disse forhandlinger, for at regeringen kan være klar over, hvilke forudsætninger venstre lægger til grund for sin deltagelse i udvalgsarbejdet. Hvis regeringen er rede hertil, er vi parat til at gå ind i forhandlinger ikke alene om en lovgivning, der skal hindre en konflikt, men også om en virkelig indkomstpoltisk løsning, der kan skabe tillid i og bedre konkurrencemuligheder for virksomhederne.

Hvis regeringen ikke ønsker at tage imod dette tilbud, men kun ønsker at opnå et kort pusterum og dermed en stakket frist, inden nye alvorlige problemer tårner sig op,

må vi beklage det, men så er det også klart, hvor ansvaret for fortsatte økonomiske problemer her i landet vil være placeret.

Glistrup (FP):

Fremskridtspartiet er enig med de to andre store politiske partier her i landet om, at det nu må påhvile folketinget at hindre, at de konflikter, der er varslet til udbrud lørdag den 22. marts, kommer i gang, og at samfundet bliver lammet som følge deraf. Vi må inden for de 2-3 uger, der er til rådighed for det arbejde, som vi nu er gået i gang med, sørge for virkelig at få skabt en løsning, som er holdbar, og som kan hjælpe os frem til at klare de mange problemer, der melder sig så alvorligt.

Når det er kommet så langt, er årsagen ganske åbenbart for enhver i dette land den, at i hvert tilfælde siden H. C. Hansen døde, har man ikke i dette folketing forstået at mestre den opgave virkelig at klare problemerne på en holdbar måde. Man har tøvet, og man har holdt tilbage og har ikke truffet beslutninger, og når der endelig er kommet noget under stort bulder og brag, ja, så er det kvarthedsløsninger og ting, som er trukket den forkerte vej og bare har virket til den samme udvikling i mismodighedsstemningen med stigende skatter, stigende udlandsgæld, stigende inflation, stigende rente og i det hele taget udviklingen, der var gået den forkerte vej.

Det kan ikke nytte noget, at vi fortsætter med, at vi nu 2, 3, 4 gange om året, eller hvor ofte det sker, skal mødes, og så skal vi i en eller anden hastestemning se at lave nogle lette løsninger, for det er jo det, socialdemokratiet også denne gang lægger op til. Nogle almindelige lette traditionelle løsninger, der ikke klarer nogen problemer ud over, at man sådan kan fungere udadtil med, at nu har man altså forsøgt sådan lige at mande sig op til at gøre et eller andet. Så går vi den vej, som hr. Christophersen så udmærket og rigtigt analyserede det til. Så vil priser og lønninger fortsat stige i det sædvanlige tempo, så vil erhvervenes konkurrenceevne blive formindsket, så vil vores arbejdsløshed stige, fordi vi ikke kan producere til priser, der kan konkurrere med udlandet, så vil vort valutaunderskud forøges.

Det er jo simpelt hen det, der lægges op

[Glistrup.]

til med de lovforslag, vi har her, eller udtrykt med de ord, der anvendes i dag i en leder i Kristeligt Dagblad, jeg citerer:

„Hvis skitsens indhold bliver lov, så har folketinget været med til at cementere den store ledighed, vi har.“

Det er simpelt hen det, der er sandheden om disse lovforslag, som socialdemokratiet her kommer og forelægger os. Det er en cementering af arbejdsløsheden i dette land. Det bringer os et skridt videre frem mod valutaunderskud. Det er bestemt ikke noget, som vi på nogen måde skal jage igennem over en weekend hu-vej for at kunne være klar til lige at få finanslovforslaget igennem, så vi kan komme på påskeferie. Det er ikke det, der skal være tale om. Her er der virkelig en korsvej, hvor vi må besinde os, og hvor vi må gå igennem problemerne og sige: hvordan kan vi med det folketing, som vælgerne skabte den 9. januar, løse spørgsmålene perspektivplanrigtigt, således at vi kan begynde at føre udviklingen den vej, som vi alle sammen inderst inde ved må være den eneste rigtige?

Dér er det jo så lykkeligt, at der i den kommende uge, mens udvalgene om disse ting sidder, nærmere bestemt på torsdag, her i tinget til første behandling kommer et forslag, der passer som hånd i handske til løsning af de problemer, der foreligger her. Det er lovforslaget om forhøjelse af den skattefri bundgrænse for 1975 til 19.000 kr. Enhver kan jo sige sig selv, at hvis man gennemfører det forslag, vil alle, der tjener over 19.000 kr. her i landet, få 4.000 kr. mere til rådighed i 1975. Det gælder om ligestilling mellem lønmodtagere og erhvervsdrivende, pensionister og alle i dette land, ikke denne graven ned imellem forskellige samfundsgrupper, som socialdemokratiet vil med vidt forskellige regler for lønmodtagere, erhvervsdrivende, pensionister osv. Man får nøjagtig det samme for dem alle sammen, og man får en virkning, der selvfølgelig føles væsentlig kraftigere og bedre for dem med de lave indtægter, for hvem 4.000 kr. mere i disponibel indkomst selvfølgelig er væsentlig bedre end den rolle, det spiller for dem, der tjener store penge. Med denne enkle ting klarer vi indkomstdannelsens problem.

Samtidig kan man så som den anden hovedpille tage den nødvendige politik, den

politik, der går ud på at holde lønudgifterne, holde omkostningerne i ro for erhvervsvirksomhederne, således at vi kan genvinde vor konkurrencedygtighed, således at vi kan komme i gang med at afskaffe arbejdsløsheden.

Jeg tror ikke, det er tilstrækkeligt, sådan som den tidligere regering mente i december måned, at vi tager tingene nu for resten af 1975. Jeg tror, det skal videreudbygges med en løsning for 1976, og det kan gøres efter nøjagtig samme model: en forhøjelse af den skattefri bundgrænse. Så har vi løst problemerne til alle sider med arbejdsløshed, med valutaproblemer, med inflation. Det er dér, vi har løsningen på det. Så skal vi nok lade lovene udløbe den 31. december, overensstemmende med, hvad også venstre foreslog, men altså bare ét år senere, 31. december 1976.

Dér har vi simpelt hen løsningen til at klare disse problemer, og så bliver vi fri for hele den stak af fortænkte regler, der vil skaffe os en bunke yderligere uproduktiv administration og uretfærdigheder og urimeligheder. For det er jo det, der ligger i de lovforslag, der er kommet her fra socialdemokratiets side. Det er f. eks. forslaget om, at man nu i de næste par år, hvis ellers statsministerens ord i formiddags står til troende, skal holde den samme absolutte bruttoavance pr. vareenhed rundt omkring i landets virksomheder. Edb-bureauer, købmandsbutikker, transporterhverv, vognmænd, sagførere, og hvad man ellers kan tænke, disse hundredtusindvis af virksomheder skal operere efter dette embedsmandskontorbegreb, den samme absolutte bruttoavance pr. vareenhed, der skal danne udgangspunkt, og så kan man regulere med nogle udgifter og ikke med andre. Det vil jo give en administration af den anden verden for dem, der vil overholde loven.

Skal man virkelig kontrollere det, bliver kontrolarbejdet stort, og dér fandt jeg det eneste lyspunkt overhovedet, vil jeg næsten sige, i bunken af papirer fra socialdemokratiet. Det var, da man slog efter og sagde: hvor meget vil så den ekstra administration koste? Så stod der, at monopoltilsynet har så megen overflødig arbejdskraft — ja, det var det, der var meningen med det — at vi ikke behøver at ansætte én eneste medarbejder mere for at kontrollere alle disse virk-

[Glistrup.]

somheder. Her er der virkelig penge at spare ved at lade være med at gennemføre socialdemokratiets forslag, idet man altså med alle de mennesker, der så må være overflødige derhenne i Nørregade — og tilsvarende finder vi under andre myndigheder — simpelt hen kan nedtrappe omfanget af administrationsvirksomheden dér. Man kan altså gennemføre et så papirkrævende lovforslag som det, der er tale om her, uden at man skal have nogen som helst yderligere ansat i administrationen for at påse, at alle Danmarks private detailvirksomheder, engrosvirksomheder, fabrikationsvirksomheder, liberale erhverv, transportvirksomheder, offentlige virksomheder og koncessionerede virksomheder kører ud fra samme bruttoavance pr. vareenhed. Det skal man kunne gøre, uden at man behøver at inddrage andet end den overflødige embedsmandskraft, man i forvejen har. Det var da i hvert fald altid et lyspunkt på denne mismodige dag at finde i socialdemokratiets forslag.

Men ellers kan vi vist ganske roligt fastslå, at når vi under hensyntagen til det udfald, som folketingsvalget fik her den 9. januar, skal i gang med arbejdet i udvalgene med at løse disse problemer, så kan det ikke være noget for landet nyttigt udgangspunkt eller noget udgangspunkt, der svarer til folketingets sammensætning, at starte med at gennemgå, eventuelt forsøge at rette stil på eller forbedre disse lovforslag, den socialdemokratiske regering kommer med.

Vi må simpelt hen besinde os på, at vi her i folketinget, nærmere bestemt den 3. december forrige år, har fået et sæt lovforslag, som simpelt hen danner et alternativ til det her. Det er et sæt lovforslag, som i hvert tilfælde er bygget op omkring det kardinalpunkt, der hedder, at omkostningerne ikke må stige noget særligt i den periode, vi nu går ind i, meget gerne 1975 og 1976.

Fremskridtspartiet ser naturligvis meget gerne, hvis der er grundlag og stemning for det i salen, at vort helt rigtige forslag om den skattefrie bundgrænse blev udgangspunktet, men vi må selvfølgelig erkende, at vi må samarbejde for at danne et flertal, og fremskridtspartiets stemmer kan kun bidrage med noget, der sådan ligner en fjerdedel eller lidt mere af et flertal. Derfor kan vi

ikke, medmindre vore argumenter kan trænge igennem, så man kan forstå, at det her er det perspektivplanrigtige forslag med den skattefrie bundgrænse, regne med, at det kan være udgangspunktet for forhandlingerne, men det kan forhåbentlig påvirke forhandlingsresultatet i nogen grad.

Det naturlige og rigtige udgangspunkt både efter det saglige indhold og styrken her i salen må være den samling lovforslag, der blev fremsat under navnet venstres helhedsplan den 3. december 1974 i folketinget. Det var et projekt, som man — bevares — kan have mange indvendinger imod. Vi opregnede 7 indvendinger den dag, det var til første behandling, og dem står vi i og for sig stadig væk ved, men som forhandlingsgrundlag, ikke som ultimative krav. Det er således, at man dér har et grundlag, der har været forelagt Danmarks vælgere som den nødvendige politik for at klare problemerne, og som har vundet bifald fra landets vælgere i et sådant omfang, at venstre næsten fordoblede sit mandattal. Det er noget, som vi i et folkestyre simpelt hen må affinde os med og tage som udgangspunktet for de drøftelser, vi nu skal foretage de næste dage. Så kan vi ikke komme og sige, ligegyldigt hvor kloge vi andre, der gik tilbage, mener, at vores ting var, og det, vi fremlagde for vælgerne, var, at nu skal det absolut være det ultimative og det, der må være udgangspunkt for det.

Det må være det rigtige og naturlige i betragtning af den vælgerdom, der blev afsagt, at det bliver det andet grundlag, som kommer til at danne udgangspunktet. Så må venstre selvfølgelig også på sin side affinde sig med, at partiet ikke kan danne mere end, skal vi sige godt og vel halvdelen — når man tager de partier med, der plejer at følge venstre — af et flertal. Så kan venstre selvfølgelig heller ikke forvente at få sin helhedsplan igennem indtil sidste komma. Man må naturnødvendigt, når man skal respektere udfaldet af et folketingsvalg, erkende, at man ved de forhandlinger, der nu kommer til at foregå, i meget vidt omfang må hense til de betragtninger, som blev gjort gældende og i så stort et omfang vandt tilslutning hos nye vælgerskarer ud over dem, som venstre havde haft ved valget i december måned 1973.

Når vi så kommer i gang med udvalgsfor-

[Glistrup.]

handlingerne, bliver problemerne altså at få afpasset de regler, som endeligt skal afværge, at der kommer strejke og lockout her i landet fra den 22., eller den 24. marts er det jo reelt, for før mandag den 24. marts kan man vel ikke regne med at strejke- og lockoutsituationen er af særlig katastrofal art. Altså med andre ord: sidstefristen for vort arbejde her er vel engang i løbet af søndag den 23. marts, for at vi skal have gennemarbejdet disse ting grundigt og udførligt, og for at vi skal finde frem til løsninger, der bevirker, at udlandet kan genvinde den fornødne tillid til Danmark, så vi ikke render ud i et problem i løbet af 1-2-3 måneder, når vi skal til at forny disse milliardvis af udlandslån, som påhviler landet, og som forfalder til betaling inden for de kommende måneder og skal fornys. Det tør nok siges, at hvis udlandets långivere sætter sig ind i, at vi fortsætter med at holde dette kæmpeædegilde på os selv, som socialdemokratiets forslag er udtryk for, så er der ingen særlig grund til at tro, at udlandets långivere, hvis vi virkelig efter alt det, vi har dummet os med i udlandets øjne, gennemfører sådan en omkostnings- og inflationsekspllosion, som socialdemokratiets forslag er udtryk for, vil genvinde tilliden.

Vi skal besinde os, således at vi kan få de 140.000 i arbejde, og der er jo ingen, der for alvor kan tro, at socialdemokratiets oplæg kan andet end forøge arbejdsløshedsproblematikken, så sandt som denne arbejdsløshedsproblematik har én eneste hovedårsag, nemlig at de danske omkostninger er skruet for højt op, og at vore priser derfor er for høje til at klare konkurrencen med udlandet. Det er derfor, vi i særlig høj grad er blevet ramt af arbejdsløsheden sammenlignet med de lande, vi konkurrerer med. Det er derfor, oliekrisen i særligt omfang har udløst arbejdsløshed her i landet. Skal vi derfor bekæmpe arbejdsløsheden, så skal vi begrænse omkostningsstigningerne, så skal vi føre den i så henseende nødvendige politik, og det gøres ikke med alle disse tillæg. Hver gang man blader i socialdemokratiets forslag, finder man jo skjult så det ene tillæg ved generelle aftaler, så nogle andre specielle aftaler, så nogle tredje ved regulering af uddannelsesfond, og så nogle fjerde ved kompensation for to points' dyrtidsportion

osv. osv. Hele vejen igennem går det ud på, at man lægger lag på lag oven på, at omkostningerne kommer til at stige her i landet.

Men vi kan, hvis vi husker på, hvad perspektivplanen har fortalt os, hvis vi forsøger her i den kommende uges tid eller 14 dage, eller hvor meget vi nu skal bruge til forhandlingerne for at klare disse problemer, nå frem til nogle resultater, der både forenkler lovgivningen og reducerer de omkostningstryk, som det offentlige udgifter hviler med på erhvervslivet. Samtidig skaber de forståelse ude i befolkningen uden at skulle udformes, sådan som disse vanetækningsstraffeekspeditioner, som socialdemokratiet vil rette mod de i denne forbindelse aldeles uskyldige grupper, der ikke har haft noget at gøre med sammenbruddet på LO-arbejdsmarkedet, hvor man bare simpelt hen fra socialdemokratiets side trækker en eller anden kosmetik frem for at sige, at nu skal disse mennesker, der ikke har haft noget som helst med det her at gøre, og som er inde under konkurrencens jernhårde lov, og derfor kun kan tjene det, som konkurrencen tilsiger, virkelig bare fratages ethvert incitament til at gøre et yderligere arbejde, fordi de reguleres med begrænsninger på rentemarginaler og på bruttoavancer, og hvad det er for nogle fine ord, som socialdemokratiet siger. Det har intet at gøre med landets økonomiske situation. Det har intet at gøre med, at LO og Dansk Arbejdsgiverforening ikke kunne løse deres problemer. Det er simpelt hen bare et udtryk for, at man sådan skal kunne gå ud og foregive over for befolkningen: dér kan I se, hvor vi ramlede ud også mod de andre; så må I bedre kunne tåle at have det skidt, når vi også har skabt dårlige forhold for de andre.

Alt det, socialdemokratiet kommer med, er simpelt hen noget, som ikke fortjener omhyggelig gennemarbejdning, for det er i bund og grund forfejlet. Vi skal i stedet for tage et helt andet udgangspunkt ved de kommende dages udvalgsarbejde.

Hilmar Baunsgaard (RV):

Det radikale venstre er enig i det synspunkt, som måske til overraskelse for nogle, når man har hørt de sidste ordførertaler, er fælles for regeringen og de hidtidige ordførere, at det danske samfund ikke tåler en

[Hilmar Baunsgaard]

storkonflikt. Statsministeren udtrykte det i sin redegørelse i formiddags med de ord, at regeringen ikke kan tage ansvaret for en storkonflikt. Nej, det ville ingen regering kunne holde til at gøre. Det kan den nuværende derfor heller ikke.

Det er altid blevet diskuteret mere eller mindre oprigtigt, hvor meget en storkonflikt vil koste et samfund, og det er altid blevet diskuteret, om det synspunkt, at samfundet ikke tåler en storkonflikt, er rigtigt. Denne gang mener jeg ikke det kan diskuteres.

Vi har en arbejdsløshed af et omfang, vi ikke har haft tilsvarende i de sidste 40 år, og der er desværre ikke gode udsigter til, at arbejdsløsheden vil mindskes, bortset fra, skal vi sige de sæsonudsving, der jo altid kommer. Derfor må man nok se i øjnene, at hvis et samfund som det danske, præget som vi er af samhandel med andre lande, i denne situation takket være en storkonflikt tabte ordrer, så ville det være noget, der var tabt varigt.

Vores betalingsbalancesituation er langt alvorligere, end det som hovedregel er accepteret i den offentlige diskussion, og vi kunne risikere at få en yderligere belastning, som ville føre til et egentligt sammenbrud for dansk økonomi, hvis vi fik en storkonflikt. Og fik vi et sådant sammenbrud, ja, så ville det uvægerlig føre til en voldsom risiko for yderligere arbejdsløshed.

Derfor er det radikale venstre enig i, at samfundet ikke tåler en storkonflikt.

Jeg bemærkede mig, at hr. Glistrup, da han talte, udtrykte stor enighed med hr. Christophersen i den analyse, hr. Christophersen fremlagde. Det er meget betegnende for den politiske situation, at da venstre havde regeringen og hr. Glistrup skulle udtrykke sin mening om hr. Christophersens analyse, der, så vidt jeg kunne følge den, var ganske tilsvarende den, han foretog i december, da holdt hr. Glistrup en tale, der var nøjagtig lige så ironisk over for den daværende regering, som den var over for den, vi har i dag. Der var ingen forskel. Og derfor drog den daværende statsminister jo også den konklusion, at her var der ikke noget at bygge på.

Så står vi altså nu og skal høre på, at hr. Glistrup har lige den eneste løsning, den, der kan klare det hele. Ja, det havde venstre

også, og jeg har ikke spor imod at sige, at det radikale venstre følte sig meget langt på linje med venstre, hvad vi ikke gør med hr. Glistrup. Det kan jo ikke nytte, at hr. Glistrup og alle vi andre hver især står og har vores egen gode idé, når man ikke har fundet politisk tilslutning til dem, og det er jo det, der er forholdet.

Vi er jo også nødt til nu at se i øjnene, at halvdelen af det, der var helhedsplanen i december måned, er løbet fra os i mellemtiden, simpelt hen fordi de tre dyrtidsportioner, der var noget afgørende, er kommet til udbetaling. Tiden er i hvert fald løbet fra det. Og så er spørgsmålet, om vi, som hr. Glistrup nu anbefalede, skal bruge ny tid på at konstatere, hvor vi er uenige, eller om vi er nødt til at acceptere, at nu står storkonflikten foran døren, hvis ikke folkettinget handler. Jeg mener ikke, der kan være tvivl.

Det radikale venstre er enig med regeringen i, at omgående handling er nødvendig. Jeg tror, at alle, der føler et ansvar for dansk økonomi og for beskæftigelsen, må komme til samme konklusion. Derfor må vi her i folkettinget forpligte os til denne hurtige indsats.

Jeg vil gerne sige om regeringens lovkompleks, at indgreb over for lønudviklingen gør det rimeligt at inddrage også andre områder inden for indkomstdannelsen.

Vi er altså principielt enige med regeringen i den nuværende situation, i det samlede sigte, i det generelle sigte, der er opstillet. Vi er, som jeg sagde, også enige i, at det skal gå hurtigt, men det er klart, at den kommende weekends timer må anvendes, skal jeg sige i udvalget og i udvalgene til at se på de enkelte lovforslag og disses enkelte bestemmelser.

Jeg har her kun et par ganske enkelte betragtninger, jeg finder det rimeligt at gøre ved denne første behandling.

Vi er enige med regeringen i, at indgreb, som jeg sagde det, over for lønudviklingen, må medføre forholdsregler, også over for den øvrige indkomstdannelse. Vi er altså ikke uenige i princippet om, at en avance-lovgivning af en art som den, der er fremlagt, er nødvendig, men der er et synspunkt, jeg gerne vil understrege, og som vi må have med i udvalgsarbejdet og i hvert fald vil have det fra radikal side. Det er, at det efter vor opfattelse er ganske klart, at erhvervsliv-

[Hilmar Bauusgaard]

vet igennem det sidste års tid i det store og hele har haft for ringe indtjening, og vi må derfor se på, om der er sådanne, skal jeg sige langtrækkende, virkninger for erhvervslivet af de fremsatte lovforslag, at denne tilstand med en for ringe indtjening bliver forstærket. Det er jo ikke alene et spørgsmål om indkomst til erhvervsudøverne, men det er i virkeligheden et spørgsmål om at skabe det økonomiske grundlag for at kunne opretholde og udvide beskæftigelsen.

Jeg vil også gerne sige, at udbyttebegrænsning kan forekomme rimelig, men vel næppe på baggrund af avancesituationen rent faktisk vil få nogen praktisk betydning. Alligevel mener jeg, det er rigtigt.

Endelig et tredje synspunkt, som jeg også finder det rimeligt at drage frem, fordi et spørgsmål, som alle vi, der tager møder rundt omkring i landet, ustandselig støder på, er, om der er forskel på, hvor godt tjenestemænd og ikke-tjenestemænd er stillet i dette samfund.

Der bliver her af regeringen, og jeg er enig i sigtet, krævet ofre af alle. Jeg tror, at alle, ikke mindst de, der har ydet bidrag til ligesom at sætte fokus på problemstillingen omkring tjenestemændene, nu bør erkende, at er der nogen, der yder bidrag, så er det tjenestemændene. Her er der virkelig tale om, at der ydes et bidrag, og det synes jeg der skal kvitteres for, også når andre hører på det, for det kan måske så yde et bidrag til — det håber jeg da — at diskussionen om dette forhold mellem offentligt ansatte og den øvrige befolkning kan komme til at foregå på et lidt mere nøgternt grundlag, end det i mange situationer hidtil er foregået.

Så vil jeg gerne til sidst sige, at den nuværende krise i dansk økonomi er blevet stærkere, end det havde været nødvendigt. Det er den blevet, fordi dansk erhvervsliv og store dele af befolkningen har gennemlevet en lang periode præget af stor usikkerhed. Den politiske ustabilitet har været en væsentlig årsag til denne usikkerhed, og de for udenforstående uforståelige uoverensstemmelser på arbejdsmarkedet er en anden væsentlig årsag. Usikkerheden må fjernes, så langt det er muligt. Den politiske ustabilitet er det folketingets ansvar at få fjernet, og det er også blevet folketingets ansvar at

fjerne den usikkerhed, der kommer fra uoverensstemmelserne på arbejdsmarkedet.

Folketinget kan ikke tage ansvaret for, at usikkerheden fortsætter. Vi kan følgelig heller ikke tage ansvaret for, at en storkonflikt bryder ud.

Ninn-Hansen (KF):

Statsministeren og flere af ordførerne har givet en beskrivelse af de forhold, vi vil opleve her i landet, hvis folketinget ikke kan samle sig sammen til at gribe ind i denne situation. De har fremsat meget alvorlige bemærkninger, givet et stærkt farvet billede af det, der sker, hvis konflikten træder i kraft.

Jeg synes hverken, at bemærkningerne har været for alvorlige, eller at den farve, situationen blev tegnet med, har været for stærk, hvis 350.000 skal inddrages i denne konflikt, hvis det i forvejen mishandlede erhvervsliv skal lide yderligere tab, hvis produktion og eksport skal rammes stærkt og den enkelte familie bliver ramt på sine daglige fornødenheder. Det er jo det, der vil ske, hvis vi ikke kan tage os sammen her i folketinget.

Det er derfor rimeligt, at regeringen har fremsat lovforslag for at forhindre, at denne situation opstår om knap 14 dage. Der er heller ingen, der kan være overrasket over, at indgreb er nødvendige. Regeringen ventede det selv, da den tiltrådte, og parterne må også have ventet det. Konflikten får efter de strejkevarsler, der er, et sådant omfang, at man næsten kan tale om en bestilling over for folketinget på et indgreb fra parternes side.

Statsministeren ved også godt, at selv om han fremsætter et antal lovforslag, er det ikke sikkert, han får dem alle gennemført. Heri er intet nyt, og statsministeren har selv erkendt situationen i sin tiltrædelseserklæring, hvor statsministeren erkendte den parlamentariske situation. Men det må også betyde, at det, regeringen må interessere sig for her, er at samle et flertal om den lovgivning, der er nødvendig, den enkle lovgivning, der er nødvendig, for at forhindre konflikterne. I en situation som den, der er, med disse udsigter til en katastrofal konflikt, er der her i det høje ting hverken brug for partitaktik, en ufredelig holdning eller forsøg på at gennemføre det ene eller det

[Ninn-Hansen.]

andet eksperiment. Det er så sandelig ikke de store armbevægelers tid, hvis det nogen sinde har været det. Der er mere brug for at finde brandslukningsmateriellet end for at finde de ting, der kan sætte en katastrofebrand i gang.

Det hjælper heller ikke at begræde de mange løsninger, der har været fremme, og som ikke er blevet til noget. Nu må vi finde ud af i denne situation, hvad der kan gøres for at forhindre det, der er værre. Mæglingsskitsen er et velegnet udgangspunkt, men det er ikke hverken den bedste eller den næstbedste løsning. Det ville være langt bedre, hvis man havde fulgt den opfordring, det konservative folkeparti fremsatte umiddelbart efter de sidste overenskomstforhandlinger, en opfordring til at danne et kontaktudvalg imellem regeringen og arbejdsmarkedets parter, så de kunne finde hinanden i tide i stedet for at gå i hver sine skyttegrave, så man kunne finde en løsning på omkostningsproblemet og nedsætte skatterne, samtidig med at man holdt igen med lønomkostningerne. Det blev afvist.

Jeg tror også, mange i dag vil ærgre sig over — det bør i hvert fald de, der er arbejdsløse i dag, gøre — at det konservative folkeparti ikke fik det forslag igennem, vi fremsatte for et år siden om at holde igen med omkostningerne, derunder dyrtidsportionerne, for til gengæld at opnå skattelettelser. Arbejdsløsheden ville have været mindre, hvis man havde fulgt dette synspunkt.

Der er også fremsat senere forslag til helhedsløsninger, der kunne have klaret situationen, og jeg kan da godt forstå, om nogle i dag — 3 måneder efter — ærgrer sig over, at de ikke dengang var mere vågne over for den invitation, der kom til en helhedsløsning.

Jeg tror også, mange tænker tilbage på den udtalelse, LOs formand fremsatte i september måned, da han foretrak en moms-nedsættelse for andre løsninger, og i den forbindelse tænker på det konservative folkepartis forslag om at erstatte dyrtidsportionerne med en momsnedsættelse. Hvis vi kan finde løsninger efter disse synspunkter, indgået i helhedsløsninger, omkostningsbekæmpende, beskæftigelsesfremmende og

erhvervsvenlige, så ønsker vi det selvfølgelig.

Jeg vil også gerne tilføje, at en gennemførelse af den forligsskitse, der er sendt hertil, hverken kan eller bør blokere folketingets muligheder for i den kommende tid at fjerne omkostninger i samfundet og bane vej for de skattelettelser, som der er et stort flertal for i befolkningen, og som fremgår af befolkningens ønsker.

Der kan ikke være noget hensyn til andre, der kan forhindre folketinget i at gennemføre de rigtige økonomiske foranstaltninger, selv om det skulle betyde ændring af den lovgivning, vi forhåbentlig vedtager i løbet af ganske få dage. Der kan i hvert fald ikke være noget særligt hensyn at tage til de parter på arbejdsmarkedet, der ikke selv kunne klare overenskomstsituationen, men har overladt folketinget at hindre en samfunds-katastrofe.

Selv om regeringens forslag om forlængelse af kollektive overenskomster må betragtes som et velegnet udgangspunkt, så vil jeg alligevel spørge, hvorfor regeringen så ikke holder sig til dette, men både i dette lovforslag og ved at fremsætte andre forslag begynder at eksperimentere og fremkomme med tilføjelser, der ikke er nødvendige. Hvis man f. eks. ser på forslaget om de sociale pensioner og statsministerens tale derom, så siger statsministeren, at i den forbindelse vil indgå virkningen af, at pensionerne fritages for beskatning, således som regeringen agter at fremsætte forslag om i denne samling. Ja men er vi nu ikke ude i lovjaskeriet, i noget, ingen ved hvor fører hen? Hvad kender vi egentlig til det forslag om den skattemæssige fritagelse for pensionerne? Vi kender en strøtanke fra skatteministeren og intet andet. Alligevel vil man gøre det til en forudsætning i denne lovgivning.

Jeg ser heller ingen grund til, at man nu skal sløjfe den procentvise dyrtidsregulering, der for mange funktionærgrupper er den eneste sikkerhed for, at de ikke sækker agterud. Vi må da tænke på, at for 5 år siden var det hele folketinget, der gennemførte en tjenestemandsløve, der ikke formidskede, men forøgede forskellene i dyrtidsportioner. Nu kommer man og vil gøre dem ganske ensartede, tager ikke hensyn til, at i mellemtiden er trækprocenterne blevet

[Ninn-Hansen.]

yderligere forskellige og rammer altså dem, der tidligere havde de høje dyrtidsportioner, stærkere. Er det nu et rigtigt princip at lægge ind ved en forhastet lovgivning? Er det ikke snarere udtryk for den siksakkurs, som vi dog har haft tilstrækkelig meget af i folketinget? Vi vil i de kommende dage lytte meget til, hvad de mange funktionærgrupper har at sige under udvalgsarbejdet, og vi vil tage stilling på grundlag af det, som vi hører herom.

Hr. Haunstrup Clemmensen vil gøre nogle bemærkninger om de øvrige lovforslag, der er fremsat, som regeringen altså mener at den skulle fremkomme med efter sine synspunkter, men som jo ikke er den nødvendige lovgivning her i landet i dette øjeblik for at sikre, at vi hindrer konflikterne.

Vi er i det konservative folkeparti indstillet på at forhandle på grundlag af forligsmandsskitsen, men gør opmærksom på, at vi kan ikke medvirke til, at en sådan lovgivning skal blokere folketingets kommende muligheder for at gribe ind i omkostningsforløbet. Vi ønsker en lovgivning, der sparer i det offentlige, der sikrer, at omkostningerne holdes nede, og åbner vejen til yderligere skattelettelser her i landet.

Haunstrup Clemmensen (KF):

I den redegørelse, statsministeren i formiddags gav folketinget, blev det understreget, at med den tilbageholdenhed med udviklingen i lønindkomsterne, der var tilsigtet med dette lovgivningskompleks, skulle der også være baggrund for, at en tilsvarende tilbageholdenhed blev udvist med hensyn til andre indkomster. Jeg vil gerne på mit partis vegne beklage, at de erhvervsforslag, der er fremsat, efter vor mening ikke lever op til denne statsministerielle grundtanke.

I lovforslaget om avancestop fastlåser man i princippet den absolutte bruttoavance i kroner og øre, der var gældende den 6. marts, altså i går. Det vil sige, at disse selvstændige erhvervsdrivende, der i en lang række tilfælde har mindre indkomster og

mindre tryghed end mange andre i det danske samfund, ikke må få deres personlige indkomst reguleret med så meget som en 1-øre. Nu vel, de må indregne deres medarbejders stigende lønninger, men de må ikke selv få noget som helst mere til kompensati on af nogen form for dyrtid.

Det er jo ikke i regeringens planer foreslået, at lønmodtagerindkomsterne pr. 6. marts 1975 skal fastlåses på nøjagtig dette niveau. Der er tværtimod med udgangspunkt i forligsmandens skitse stillet forslag om en række, ganske vist moderate, forhøjelser. Vi mener, at avancelovsforslaget derved er i klar modstrid med den regel, som man fra regeringens side foreslår anvendt over for andre befolkningsgrupper.

Dertil vil jeg gerne yderligere føje, at skulle der være avancer, man finder urimeligt store, så har man i den gældende prislovgivning mange muligheder for at gribe ind. Det må vel være således, at regeringen og vi andre kan være enige om, at ikke mindst i en nedgangskonjunktur har den frie konkurrence stærke muligheder for at skabe netop den for brugerne bedste beskyttelse.

Jeg vil også gerne vedrørende de to andre erhvervsforslag understrege, at de lider af den samme skævhed, at man over for lønmodtagerindkomster foreslår visse moderate stigninger, men i princippet ikke foreslår noget tilsvarende for de andre indkomstarter. Ser man f. eks. på spørgsmålet om rentemarginalerne for pengeinstitutterne, hvoraf de skal afholde deres driftsomkostninger, foreslår man ikke blot en fastfrysning af den i dag gældende rentemarginal, men i realiteten en nedsættelse, fordi man tager 3 års gennemsnit, og det gør man på et tidspunkt, hvor der også for denne del af samfundslivet er tale om stigende omkostninger.

Jeg tror i det hele taget, der er grund til at understrege, at det, der er brug for i denne situation — ud over moderate indkomststigninger, så moderate som overhovedet muligt — er at fremme investeringer-

[Kaunstrup Glemmensen.]

ne, og vi håber og kan vel næsten sige, vi tror, at handelsministeren også snarest muligt vil komme med forslag, der i kraft af deres mulighed for at sikre bedre investeringsvilkår kan være med til at sikre arbejdspladser, til at skabe flere arbejdspladser. Der er en række erhvervslove, der i høj grad trænger til forbedringer.

Jeg skal bare konstatere, at vi altså finder, at der er tale om en ulige behandling af forskellige samfundsgrupper, og at vi på ny beklager, at skiftende regeringer ikke har taget initiativ til en erhvervslovgivning, der kunne fremme investeringerne, og heller ikke i tide har taget initiativ efter de retningslinjer, vi fra konservativ side gang på gang har foreslået.

Gert Petersen (SF):

Hr. Henning Philipsen vil efter mig i ordførerrækken gå nærmere ind på selve de lovforslag, der hænger sammen med forligsmandens skitse, og senere vil hr. Morten Lange uden for ordførerrækken sige noget om vores holdning til de problemer, der hænger sammen med tjenestemændenes og funktionærernes situation. Jeg vil nøjes med her at gøre nogle principielle bemærkninger.

Jeg mener, at det, vi oplever her, er en bitter dag for dansk arbejderbevægelse. Vi har jo oplevet den før. Vi har oplevet noget lignende tidligere. Men der var vel en del, ikke mindst rundt omkring i arbejderbefolkningen og blandt funktionærerne, som troede, at det ikke ville ske nu, da socialdemokratiet havde fået en førstemand, der selv var udgået fra fagbevægelsen og selv tidligere, inden han blev socialdemokratiets førstemand, har haft mange og stærke ord at sige mod regeringsindgreb, også hvor der kunne være tale om storkonflikt, og hvor nogle mennesker kunne male en vis herre på væggen, hvis det kom til en storkonflikt.

Man kan måske indvende, at der i og for sig ikke kan ske andet end det, der gør nu, i et folketing med den sammensætning, som folketinget har i dag. Men jeg havde nu alligevel ventet et andet oplæg fra en socialdemokratisk regering, også selv om det er en mindretalsregering. Jeg havde f. eks. ventet, hvis den endelig ville frem til indgreb, som der her er tale om, at den så havde gjort det afhængigt af en urafstemning blandt dem,

hvem indgrebet vedrører, hvor man er vant til at holde en sådan urafstemning, nemlig i fagbevægelsen. Socialdemokratiet har ærlig talt så gode forbindelser til LO, at jeg ikke tror, LO kunne have siddet en henstilling om urafstemning overhørig. Det ville være utraditionelt, det indrømmer jeg, men det er helt afgørende for os — og jeg synes, det burde være det også for socialdemokratiet — at arbejderne, lønmodtagerne, selv er med til at afgøre deres løn- og arbejdsvilkår.

Det har man altså ikke gjort. Regeringen er tilsyneladende uinteressert i, hvad lønmodtagerne selv mener om denne situation. Regeringen vil ikke gøre indgrebet afhængigt af en tilslutning fra lønmodtagerne selv, hvilket ville sige, at hvis de siger nej, så gennemfører man ikke indgrebet, men den vil trække det, som man kalder en løsning, ned over hovedet på dem. Sådan er situationen i hvert fald nu. Jeg ved ikke, om regeringen kan overtales til en anden procedure, vi vil gøre et forsøg på det, men jeg skal erkende, jeg er ikke optimistisk.

Det gælder så meget mere, som den skitse, man har valgt som grundlag for indgrebet, er dybt uretfærdig, især over for de lavtlønnede. Først til næste år skal de have et beskedent tillæg. Med de prisstigninger, vi har oplevet, og som de havde ventet en vis kompensation for ved denne overenskomst, betyder det i realiteten, at deres realløn forringes i de kommende måneder — istik modsætning til de løfter, som socialdemokratiet gik til valg på i de passager — og de fandtes jo i det socialdemokratiske valgoplæg — det benægter jeg slet ikke — hvor man talte om indkomspolitik.

Vi konstaterer, vil jeg godt sige til hr. Kjeld Olesen, ikke dette med hoveren eller lyst til at boltre os på arbejdspladserne; vi konstaterer det med sorg og bitterhed. Vi opfordrer regeringen og socialdemokratiet i dette yderste øjeblik til at ændre kurs og vende tilbage til den platform, partiet gik til valg på.

Regeringen må også have vidst, at alene det at bringe et forslag om indgreb i overenskomstsituationen her ind i dette folketing, alene dette åbner mulighed for, at dette folketing gennemfører et indgreb, som er endnu værre end det, regeringen har foreslået. Det vil i så fald også være regeringens ansvar, for alt dette åbnes op derved, at rege-

[Gert Petersen.]

ringen har taget situationen ud af hænderne på arbejdsmarkedets parter og anbragt den her inde hos os.

Vi har jo hørt de angreb, som er kommet fra højrefløjen i denne sal. De lød yderst uheldssvangre. Min kritik af regeringen og socialdemokratiet skal ikke få mig til at glemme de angreb, som jeg har hørt fra anden side, fra højrefløjen her. Jeg hørte f. eks. hr. Glistrup fortælle, at arbejdsløsheden i Danmark i alt væsentligt skyldtes det høje omkostningsniveau, det vil sige lønningerne, og af den grund skulle man holde op med at give alle disse tillæg til lønningerne. Jo mere hr. Glistrup havde bladret i de papirer, han havde fået tildelt, jo flere tillæg havde han opdaget. Jeg tror, almindelige lønmodtagere vil se lidt anderledes på det problem, end hr. Glistrup gør. Sandheden er, at de almindelige lønmodtagere, først og fremmest de lavtlønnede, som jeg sagde tidligere, bliver snydt af det her. Hr. Glistrup synes åbenbart — og jeg erkender, det er en forskel mellem hr. Glistrup og socialdemokratiet — hr. Glistrup synes åbenbart ikke, de bliver snydt tilstrækkeligt.

Når hr. Glistrup siger, at arbejdsløsheden i dette land i alt væsentligt skyldes det høje lønniveau, det høje omkostningsniveau, så må man spørge sig selv: hvad skyldes så arbejdsløsheden i De Forenede Stater? Hvad skyldes arbejdsløsheden i Vesttyskland? Hvad i Italien? Hvad i Frankrig? Hvad i England? Ja, det ser altså ud til, at samtlige kapitalistiske lande har et for højt lønniveau, hvis vi skal rette os efter den påstand, som hr. Glistrup slynger ud.

Jeg kunne ydermere spørge: hvorfor er der så ikke arbejdsløshed i Sverige, er deres lønniveau ikke for højt? Det er faktisk ganske højt. Men det kunne jo være, det skyldtes, at man i Sverige har gennemført nogle af de mekanismer, som hr. Glistrup ellers er så forfærdet over, nemlig mekanismer til en vis samfundsmæssig styring af økonomien. Det er en af forskellene mellem Danmark og Sverige, mellem de lande, jeg nævnte, og Sverige.

Nu vel, der er nogle, der mener — og jeg synes, der er grund til at minde om det, for det sker jo, at der drypper honning fra læberne, og så lægger man kun mærke til denne honning og glemmer, hvad der er

sagt i går og i forgårs og i førforgårs — der er nogle, der mener, som hr. Glistrup engang skrev, at hvad der er godt for kapitalejerne, det er også godt for Danmark. Det er et standpunkt. Jeg er ikke enig i det, men det er da et standpunkt. Jeg skal indrømme, at vi nærmer os problemerne fra den stik modsatte synsvinkel. Det, jeg kritiserer socialdemokratiet for, selv om jeg godt kan se forskellen — den synes jeg nok jeg har understreget nu — er, at også socialdemokratiet ligger under for det synspunkt, at hvad der er godt for kapitalejerne, det er godt for Danmark. Det er det, man styrer efter. Det bevirker, at man i den nuværende situation i realiteten forbyder arbejderne at forsvare sig selv og lægger forsvaret for arbejderne ind i denne sal, vel vidende, at der er et massivt borgerligt flertal, som vil være i stand til at gennemføre et nedskæringsfelttog og benytte den nuværende situation til et nedskæringsfelttog.

Vel er Danmark kriseram, det har vi talt meget om igennem hele det sidste år, den arbejdsløshed, som findes, og som er fuldkommen katastrofal, men det er alligevel interessant, og når vi nu står netop i denne situation, så maler man billedet endnu sortere, end det faktisk er. Jeg har hørt valuta-balancen blive bragt på bane igen i dag. Sandheden er jo, at Danmarks valutariske forhold er ganske betydeligt forbedret. Der er nogle, der vil mene, vi kan takke hr. Poul Hartling for det. Nå ja, men den pris, som den forhenværende statsminister pålagde det danske samfund at betale, det var en pris i form af 100.000-150.000 arbejdsløse. Det har faktisk formindsket valutaunderskuddet. Det er heller ikke så svært at få lån i udlandet, som det bliver påstået heroppefra, hvor det på det nærmeste bliver gjort umuligt.

Jeg har aldrig nogen sinde hørt i den tid, jeg kan huske, at Danmark havde råd til en storkonflikt. Man har altid sagt, når vi stod foran en storkonflikt: det har vi ikke råd til. Men vi har altså råd til — og det være sagt både til regeringen og til de borgerlige partier — vi har altså råd til at påtvinge store dele af befolkningen en løsning, som de vil være inderligt utilfredse med, som uundgåeligt vil avle uro, surhed, dårligt klima på arbejdspladserne. Jeg tror, det er det, vi ikke har råd til; jeg tror, man er slået ind på

[Gert Petersen.]

en kortsynet og farlig politik. Jeg advarer imod den.

(Kort bemærkning).

Glistrup (FP):

Jeg kan trøste hr. Gert Petersen i hans sorg og bekymring over, at det skulle være nødvendigt at have arbejdsløshed i Danmark, fordi man har arbejdsløshed i USA og i Italien. Danmark er så meget mindre et land, at vi uanset den almindelige krise, der går ud over verden på grund af olieforholdene, glimrende kan skaffe fuld beskæftigelse til vor fulde arbejdskraft, hvis vel at mærke lønudgiften holdes i ro. Det var dér, hr. Gert Petersen tog helt fejl i kritikken af mig. Han begyndte at vurdere det, som om jeg havde talt om lønindtægten, men jeg talte om, at arbejdsgivernes lønudgift skal holdes i ro, for det er det, der bestemmer omkostningerne. Men det har intet at gøre med lønindtægten, for i mellemtiden har der været en tyveknægt nede i lønningsposen, nemlig kildeskattedirektoratet. Det er dér, neglene skal stækkes, sådan at lønindtægten stiger, samtidig med at lønudgiften holdes konstant. Sådan løses det problem. Så håber jeg, hr. Gert Petersen kan forstå det.

Første næstformand (Grete Hækkerup):

Hr. Gert Petersen har ordet for en kort bemærkning, og derefter går vi over til talerrækken.

(Kort bemærkning).

Gert Petersen (SF):

Det er en ny oplysning for mig, som jeg skal gå hjem og grunde over, at arbejdsgivernes lønudgift og lønmodtagernes lønindtægt ikke har noget med hinanden at gøre. Det har den formodentlig heller ikke i Sverige, hvor man mig bekendt også betaler kildeskat, og hvor trækprocenten er nogenlunde af samme størrelse som i Danmark, men hvor man ikke har arbejdsløshed.

Henning Philipsen (SF):

Statsministeren sagde i sin redegørelse i formiddags, at vi måtte se i øjnene, at Danmark fra den 22. marts ville være kastet ud i en storkonflikt, hvis der ikke forinden blev fundet en løsning på overens-

komstsituationen ved regeringens og folketingets medvirken. Det er vel rimeligt at spørge: hvor ved statsministeren overhovedet det fra? Statsministeren har i hvert fald ikke gjort sig den ulejlighed at spørge fagbevægelsens medlemmer, om de ville konflikt, om de ville konflikt på det givne grundlag. Er virkeligheden ikke snarere, at såvel den nuværende som den tidligere statsministers udtalelser om at ville gribe ind, hvis forhandlingerne om en ny overenskomst brød sammen, har styrket Dansk Arbejdsgiverforenings halsstarrighed?

Siden jeg i 1938 blev medlem af en fagforening, har jeg aldrig oplevet én eneste overenskomstsituation, hvor arbejdsgiverne ikke har sagt nej — kort, klart, kynisk. Der er ikke råd, siger man i Dansk Arbejdsgiverforening. Og nu kommer regeringen og folketingets borgerlige flertal og siger det samme. Man følger efter.

Hvad er det så, der ikke er råd til? Dansk Arbejdsgiverforening og de borgerlige partier og nu også den socialdemokratiske regering hævder, at hvis der gives forbedringer ud over nul, så vil det i første række gå ud over eksporterhvervene på trods af, at vi i 1973, altså for godt et år siden, i dette land havde den højeste produktivitetsstigning — og jeg understreger produktivitetsstigning, ikke produktionsstigning — i verden uden en tilsvarende reallønsforbedring. Hvad betyder det? Ja, det betyder ganske enkelt, at man har præsteret en produktion, en produktion, som har kunnet afsættes, hvor lønomkostningerne har udgjort en lavere andel end året før. Det ses også af, at man i 1974 har kunnet konstatere en stigning i industrieksporten på 32 pct.; hvis man modregner inflationsfaktoren, så har stigningen været 11 pct. Det vil sige, at aldrig tidligere i Danmarkshistorien er der produceret så meget — og til lavere lønomkostninger, set i forhold til eksporttallene — som i 1973, og aldrig har vor eksport været større end i 1974.

Hvad tak får så den befolkning, som har præsteret disse resultater? Ja, ifølge regeringen skal de lavestlønnede ikke have noget som helst i 1975. Dette skal sammenholdes med en inflation på 15 pct. årlig, og så betyder det ganske enkelt lønnedgang. Jeg kunne tænke mig at stille spørgsmålet: Mon nogen af fortalene for dette indgreb har

[Henning Philipsen.]

fantasi nok til eller overhovedet mulighed for at forestille sig, hvordan man eksisterer fer en løn på 20 kr. i timen, for at leve for den, det er man i hvert fald ikke i stand til. Og så tilbyder man de lavestlønnede og de normallønnede skaldede 2 gange 40 øre i løbet af 1976, mens dyrtidsdækningen, i stedet for at forbedres, bliver den samme.

Jeg bemærkede, at hr. Christophersen som sædvanlig prøvede at vende tingene på hovedet ved at fortælle, at dyrtidsreguleringen var årsagen til prisstigninger, som om hr. Christophersen ikke så udmærket vidste, at dyrtidsreguleringen kommer i det mindste et halvt år efter allerede konstaterede prisstigninger.

Jeg synes endvidere, det er meget væsentligt — det fremgår ganske klart af statsministerens tale, og der skal ingen tvivl være herom — at de sociale pensioner ikke forhøjes i 1975.

Læg hertil, at socialdemokratiet og de borgerlige partier i boligforliget yderligere kommer og forhøjer huslejerne med rundt regnet 100 kr. om måneden. Jeg har tidligere dokumenteret disse tal, og man kan få dem hos mig, hvis man skulle være i tvivl. Det er for groft, for ikke simpelt hen at sige: det er for meget. Det forekommer mig værd at erindre om den nuværende skatteministers og daværende socialdemokratiske boligordførers, hr. Svend Jakobsens, udtalelser før valget om, at en gennemførelse af venstres helhedsplan, som jo var omtrent identisk med dette her, måtte betyde, at forudsætningerne for lejeforhøjelserne ganske enkelt var brudt, fordi der så ikke ville blive plads for de indkomststigninger, som måtte betinge huslejeforhøjelserne. Er dette indgreb ikke i sin virkning af samme karakter og størrelse, og burde socialdemokratiet og regeringen så ikke opgive dette onde boligforlig og hermed undlade at gennemføre disse huslejeforhøjelser?

Det, man nu er i færd med, er et overgreb; det skal jages igennem, og man fristes til spørgsmålet: af hensyn til hvem? Hvorfor tager man sig ikke den nødvendige tid til at lade disse forslag komme til afstemning hos dem, de vedrører, og for hvem de har betydning i deres hverdag? Hvis det er en ulykke for landet — jeg understreger: hvis det er en ulykke for landet som helhed —

med en konflikt, så må det til gengæld betyde, at arbejdernes og andre lønmodtageres indsats på arbejdspladsen er uvurderlig. Når den er nødvendig, og når den er uvurderlig, ja, så har de dog et mere end rimeligt krav på også at få deres arbejde ordentligt betalt, og de har i hvert fald et minimumskrav på at blive hørt om deres arbejdsvilkår de kommende to år.

Vel, det vil regeringen og andre ikke, og så er der jo tilbage den patentmedicin, som blev Uniprintarbejderne til del, blot i en betydelig større målestok: vil I ikke makke ret, så knægter vi jer, og om nødvendigt så indsætter vi politi. Det er i landsmålestok den situation, den samlede danske fagbevægelse står i, hvis arbejderne eksempelvis reagerer. Jeg føler trang til at gentage, hvad jeg sagde tidligere på ugen her. Hvis arbejderne reagerer på den måde, at de ikke engang strejker, men siger til f. eks. en genstridig arbejdsgiver: vi gider ikke arbejde for dig mere, for du er simpelt hen ikke værd at arbejde for; vi forlader denne arbejdsplads, vi ønsker ikke at være her. Hvad sker der så? Ja, så sker der ganske enkelt det, at så træder det arbejdsretlige system, som man har indviklet sig i, i kraft, og så dømmer man ganske enkelt de arbejdere, som er på denne virksomhed, til at blive på en virksomhed, som de ikke ønsker at være på, for man har nemlig, som der står, ikke lov til at affolke en virksomhed.

Jeg kunne ønske mig det samme hastværk med en lovgivning, når det drejer sig om andre økonomiske indgreb, f. eks. når det drejer sig om jordspekulation og de flere hundrede millionærer i dette land, som i virkeligheden ikke betaler skat.

Jeg kunne også tænke mig det samme hastværk, når det drejer sig om at få fat i alle de arbejdsfri indkomster, som findes i dette land. Men så er det samme flertal i salen ikke hjemme. Så er der ingen grænser for det gustne overlæg, som kan lægges for dagen. Så er der ingen grænser for alle de betænkeligheder, der kan gives udtryk for. Som hr. Gert Petersen tidligere har beskrevet, er det uendelig trist for mit parti at måtte konstatere, at dette skal en socialdemokratisk regering lægge navn til, uden at den først har hørt fagbevægelsens tillidsmænd.

Det forekommer mig, at samtlige med-

[Henning Philipsen.]

lemmer af den socialdemokratiske gruppe og ikke kun hr. Kjeld Olesen i går skulle have hørt socialdemokratiske tillidsmænd besværgede den måde, hvorpå man agter at gennemføre dette indgreb. Efter min opfattelse gavner det ikke socialdemokratiet. Men hvad der er værre, det gavner heller ikke den samlede arbejderbevægelse, og det gavner slet ikke dansk fagbevægelse.

Jens Møller (KrF):

Kristeligt folkeparti er godt tilfreds med, at det nu ser ud til, at vi endelig kan få begyndt at få løst nogle af de problemer, der så længe har trængt sig på og været ved at kvæle vort erhvervsliv, så vi har fået omkring 150.000 arbejdsløse og mange virksomhedslukninger.

De forslag, der fra regeringens side er lagt på folketingets bord, er vel ikke alle sammen vore livretter, men vi skal afstå fra at komme med egne forslag på nuværende tidspunkt, da det kun vil komplicere og vanskeliggøre forhandlingerne på et tidspunkt, hvor det er af den største vigtighed, at vi hurtigt kan komme til et resultat.

Skitseforslaget er vi ikke særlig godt tilfreds med, som det ser ud. Vi kunne have ønsket, at der ikke var nogen generelle lønforhøjelser i det af hensyn til erhvervslivets konkurrenceevne. Vi kunne have ønsket en neutralisering af dyrtidsportionernes virkning inden for erhvervslivet, så de ikke havde smittet af i form af stigende priser for hele det danske folk. Og vi kunne have ønsket, at de penge, der kunne blive til rådighed, alene kunne have været brugt til et virkeligt løntillæg til de lavest lønnede.

Vi mener altså, at forslaget, som det ligger, er vel belastende for erhvervslivets konkurrenceevne, og vi mener, at det giver for lidt til de lavest lønnede. Men samtidig er vi også overbevist om, at hvis vi nu begynder at pille ved enkeltheder i denne skitse, ja, så ender vi ganske enkelt i kaos. Så meget har jeg lært dette ting at kende i det års tid, jeg har været herinde, at jeg kan se, det er ganske umuligt at tænke på, at vi skulle kunne blive enige om noget på dette område, hvis vi først forlader den skitse, der nu ligger på bordet. Derfor er vi fra kristeligt folkepartis side indstillet på — selv om vi ikke synes, den er så god, som den kunne

være — at gå positivt ind for, at denne skitse bliver vedtaget i den form, hvori den foreligger. Vi tror, det trods alt vil være det mest gavnlige for vort land.

De ensartede dyrtidsportioner har vi selv talt for i lang tid, så de kan ikke give os nogen vanskeligheder. Vi har også talt om den taktregulering, der blev nævnt i statsministerens tale i dag. Der er lige en uklarhed dér. Der står i talen, at der „kan“ laves taktregulering. Jeg håber, jeg forstår det på den rette måde, at dette „kan“ betyder „skal“ og ikke „kan måske“. Det vil jeg gerne have statsministerens bekræftelse af.

De sociale pensioner bibeholder deres nuværende dyrtidsregulering, og der bliver givet forskellige forbedringer i løbet af perioden. Det hilser vi med glæde.

Men når man nu laver disse ensartede dyrtidsportioner, der jo betyder, at tjenestemandene, især de lidt højere lønnede, må afgive en hel del af deres dyrtidsregulering, i hvert fald i første omgang, så synes vi, det havde været rimeligt, at man til gengæld havde sagt, at loven om opsparing af den ene dyrtidsportion ikke var blevet forlænget, men ophævet. Vi ser meget gerne at den bliver ophævet. Portionerne bliver jo nu mindre, og det er en kendsgerning, at der bruges penge til administrationen af denne ordning med de tusinder af bankkonti rundt omkring i landet, der skal sættes små beløb ind på og skrives renter til osv. osv. Kunne vi dog blive fri for alt det. Det er et irritationsmoment for mange mennesker, der kunne fjernes.

I forbindelse med lovforslaget om uændrede avancer løber vi jo ind i de problemer, vi har snakket om så tit, problemerne omkring kontrol. Det gælder især her, idet denne lov ikke er tidsbegrænset, som de ellers normalt har været, men i hvert fald skal løbe i et års tid, inden den skal op til revision ifølge lovforslaget. Jeg mener, at med den konkurrencesituation, vi har i landet i øjeblikket, er dette lovforslag i virkeligheden ret overflødigt, for det vil komme helt af sig selv, at man ikke kan hæve avancerne. Dette medfører samtidig, at så kan lovforslaget omvendt ikke være særlig skadeligt. Men vi vil gerne se på det i udvalget. Jeg synes, der er nogle enkelte småting, som måske bør korrigeres, men det vil vi se på i udvalget.

[Jens Møller.]

Med hensyn til lovforslaget om rentemarginalen hos bankerne går vi positivt ind for den tanke, at denne rentemarginal bør reguleres. Den høje rente er jo netop en af de ting, der har givet store, store vanskeligheder for vort erhvervsliv. Problemet for mange virksomheder i øjeblikket er netop likviditeten. Man mangler penge. Det er ikke så svært at få lov til at låne disse penge i banken, men det er dyrt at gøre det, og kunne denne kontrol med rentemarginalen være med til at nedsætte vort erhvervslivs renteudgifter, så ville det være en virkelig håndsrækning både til erhvervet og til de mennesker, der er eller bliver arbejdsløse, så de hurtigere kan komme i arbejde igen.

At der sættes en begrænsning på aktieudbytter, honorarer og vederlag er naturligvis helt i orden. Det svarer jo til de andre lovforslag. Der er kun én ting her, jeg gerne vil tage op, det er spørgsmålet om tantiemer, hvor disse tantiemer skal sættes lig med de tantiemer, der er udbetalt året før. Her må man gøre opmærksom på, at tantiemer er noget, der ofte er en løndel for visse mennesker, men at den kan svinge ganske stærkt fra år til år. Det vil derfor medføre ret stor vilkårlighed, hvis man indfører en sådan lov, og vi vil gerne i udvalget se på, om der kan findes andre muligheder for at kontrollere og bestemme disse tantiemer.

Som det vil være fremgået af det, jeg har sagt, er der altså enkeltheder, som vi er kritiske over for, men vi mener, at en storkonflikt på nuværende tidspunkt er helt og fuldstændig uacceptabel og skal undgås, og vi mener, at usikkerheden for erhvervslivet må og skal have en ende. Nu har erhvervslivet kæmpet i snart et halvt år med usikkerhed, først om skattereformen, så om helhedsløsningen, så under valget, så under regeringsdannelsen og nu under overenskomstforhandlingerne. Nu er det tiden, at vi får en afklaring, så man ved, om man er købt eller solgt. Der er tusinder og atter tusinder af virksomheder ude over landet i dag, der lever i håbet, håbet om, at man nu får en afklaring, så man kan se, om man kan fortsætte, så man kan få mod til at fortsætte. Hvis ikke det her hurtigt bliver afklaret, så mener vi, det er en ulykke for dansk erhvervsliv og dermed også for mange, mange danske arbejdere.

Selv om vi altså er kritiske over for visse enkeltheder, er vi altså positive over for helheden i forslaget, og vi tilsiger positivt medarbejde og hurtigt medarbejde i udvalgene.

Knud Jespersen (DKP):

Der er mange ting, der gentager sig i det danske folks historie, og en af gentagelserne er, at man har ikke råd til at yde betaling til de folk, der skaber værdier, de må holde igen, det vil være en national katastrofe, hvis de bare nogenlunde skulle belønnes i takt med de prisstigninger, der har fundet sted. Alle er vismænd over for de mange, der kun har deres arbejdskraft at sælge, den eneste vare, hvor de indtil dette øjeblik har haft noget medbestemmelse med hensyn til prisen. Alle er vismænd og forklarer, at nu må de sandelig være stiltfærdige, sagtmodige, være glade for det, man giver dem, for trods alt er det til deres eget bedste. Det vil betyde, at man kan få flere i arbejde, og hvad man ellers kan forklare af anden slags i samme forbindelse.

Jeg bider mærke i, at af det nye er der ikke særlig meget hos de gamle partier. Det gælder desværre også socialdemokratiet. Af de gamle ting er det gentagelse på gentagelse fra 1956 eller andre situationer, da man greb ind. Det er, ligesom man har to slags sprog i dette land. Når vi andre har talt om millionærerne, der ikke betalte skat, ja, så kunne man slet ikke forstå, hvad vi sagde. Når vi talte om folkepensionister, der skulle have en forbedret pension, så fattede man ikke, at vi kunne være så kritiske, for hvis der var nogle, der behandlede folkepensionister godt, så var det det lille Danmark. Og når vi så talte om, at erhvervene havde ekstraordinære afskrivningsbestemmelser og havde klaret en masse ting, sådan at de også kunne fritage sig delvis for skat, og at de var i en meget god konkurrencestand, ja, så kom kravet fra højre i salen: ja men det er ikke nok, man betaler for meget i løn, omkostningerne er for store, de må bringes ned. Sådan snakkede man i det år, der gik under Hartlingregeringen. Snak fra tid til anden, og alle konkrete handlinger var faktisk vendt imod de mange.

Derfor var det ikke alene med nogen sorg og bitterhed, men også med megen uredren, jeg hørte statsministerens forelæggelse af,

[Knud Jespersen.]

hvor gode principper man havde i socialdemokratiet, idet man var tilhænger af frie forhandlinger på arbejdsmarkedet. Det ville man stå fast på, sagde hr. Kjeld Olesen så sent som her i aften. Ja, det vil man, men bare ikke i den aktuelle situation. I den aktuelle situation skal parterne ikke have lov til at afgøre noget som helst, for vi har krise i Danmark, og vi har ikke råd til, at disse forhandlinger fortsætter. Det er den tone, der går igen hos statsministeren, hos hr. Kjeld Olesen og i en forværret udgave hos de borgerlige partier og fra hr. Glistrups side.

Er det en måde at behandle folk på, efter at vi i over et halvt år i dette ting har affundet os med, at Danmark havde råd til at have 150.000 arbejdsløse? Det er en urimelig måde. Det er urimeligt at sige, at nu har vi krise, og derfor gør det ikke noget, om arbejderne ikke får, hvad de forlanger, og det gør slet ikke noget, at de ikke får lov til at være medbestemmende om prisen på deres arbejdskraft, det kan vi såmænd godt påtage os herinde i det høje ting. Krisen får skylden for, at man skal gribe ind. Motiveringen er yderligere, at hvis man ikke griber ind, ja, så får vi en storkonflikt.

Hr. statsminister, må jeg spørge, om statsministeren nogen sinde har gjort sig nogle tanker om, hvad hr. Anker Jørgensen, tidligere formand for arbejdsmandsforbundet, har sagt ved slige lejligheder? Hr. Anker Jørgensen sagde som forbundsformand, at enhver lønforhøjelse har vist, at vi er blevet bedre og mere konkurrencedygtige. Det tvang teknikken i gang med en bedre tilrettelæggelse af arbejdet, og derfor måtte man stå fast på, at menneskene, der sælger deres arbejdskraft, skal have medbestemmelse over prisen på denne arbejdskraft.

Nu siger statsministeren: ja men der vil komme storkonflikt. Ja vel. Hvis man havde været så klar med hensyn til sine principper om, at man ikke ville blande sig, hvorfor svarede man så ikke under valgkampen og under åbningsdebatten, da jeg på kommunisternes vegne spurgte, om man ville garantere frie forhandlinger? Da var der tavshed. Dækker denne tavshed over, at man bogstavelig talt, siden valget blev udskrevet, har opereret med denne tanke og den mulighed, at den socialdemokratiske

regering måtte tilsidesætte demokratiet i fagbevægelsen og eventuelt ophøje et forkastet mæglingforslag til lov eller, som tilfældet er nu, tage en skitse, som begge parter har sagt nej til?

Argumentationen er jo fantastisk. Hr. Kjeld Olesen kan herfra sige: begge parter har sagt nej, det er måske noget negativt, men det kan også være noget meget udmærket i en sådan situation. Ja men det, at begge parter har sagt nej, betyder jo bare, at arbejdsgiverne i tillid til socialdemokratiets tavshed, i tillid til en spekulation i det borgerlige flertal har kunnet stå fast på deres nejpolitik for at få en politisk løsning. Hvorfor tror man mon at arbejderlederne har sagt nej? Var det, fordi de fandt, at skitsen var tilstrækkelig, eller har man en mistanke om, at selv LOs forhandlende top fandt, at dette her var i den grad uacceptabelt, at det måtte man i al fald afvise?

Jeg ved ikke, om arbejdsministeren kan erindre noget om, hvordan arbejdsministeren førte forhandlinger for HK, men det kunne være interessant at se, om han har glemt hele sin fortid.

Jeg beklager, at i en sådan situation, hvor der er nød i mange arbejderhjem, hvor der er krise, hvor arbejdsgiverne har brugt terror og i lønforhandlingerne har ført nejpolitik, der kommer socialdemokratiet og siger til 112 mere eller mindre højreorienterede borgerlige medlemmer af det høje ting: værsgo, nu må I have lov til at afgøre prisen på Jensens, Sørensens og Nielsens arbejdskraft, det rager ikke de tre, de har ingen indflydelse på det. Det kan de måske få om to år, hvem ved. Man kommer og siger til dette høje tings borgerlige flertal — det flertal, som man ellers underkender på møder landet over, hvor man forklarer, at man kan ikke føre en markant, en fornuftig og en arbejdervenlig og forbrugervenlig politik med dette flertal — værsgo, arbejderne skal ikke stemme om mæglingforslag, det skal I, mine damer og herrer.

Jeg vil gerne vide: er det den nye stil i socialdemokratiets politik? Er det den stil, der hænger sammen med, at man for nogle dage siden holdt vældig rørstrømske taler om økonomisk demokrati. Bevares, man har ikke fået det indført. Man taler også om i forbindelse med økonomisk demokrati, at hvis man betalte tilstrækkeligt, så ville man

[Knud Jespersen.]

kunne få nogle rettigheder, og så ville man også kunne få noget, der mindede om virksomhedsdemokrati. Er det nu det bedste argument, socialdemokratiet kan finde, at man på toppen af den snak, som jeg ikke tror på, kommer og siger til arbejderne: men indtil I har betalt, så tager vi altså også jeres ret til at stemme om fremtidens løn- og arbejdsvilkår? Der findes ingen undskyldninger for at tillade, at folk, der er så højreorienteret som flertallet i det nuværende folketing er, erstatter arbejdernes kontrol, deres egen medbestemmelse over deres fremtidige løn- og arbejdsvilkår.

Vi afviser altså undskyldninger. Hvis det var sådan, at socialdemokratiet havde brugt sin autoritet, så ville man have tvunget forhandlinger i gang, så ville arbejdsgiverne have været bange — det viste udviklingen i de grafiske områder, og så ville man have været tvunget til at ændre sin nejholdning.

Folketinget bliver imidlertid desværre stillet over for et forkert valg. Hvad er det så, man har af godt at give arbejderne, som de ikke selv må have lov til at have nogen medbestemmelse om? Ja, man har forslag om, at løn- og arbejdsvilkårene stort set skal være uændret i de kommende to år. Ja bevares, man går fra 20 kr. i timen for de lavtlønnede til næste år til den formidable sum af 22 kr. i timen. Jeg vil gerne spørge alle, der har talt om omkostningsniveauet og konkurrenceevnen: findes der én i dette høje ting, der finder at denne løn er rimelig, endsige anstændig? Det nægter jeg at tro, og jeg har ellers ikke for høje tanker om det borgerlige flertal. Men så meget vil jeg dog ikke være bekendt at tillægge dem, at de skulle mene, det er en rimelig betaling.

Man fastholder, at der skal ikke ske forandringer, der forringer folke- og invalidepensionisternes vilkår. Nej, det skulle de da også være taknemlige for. I en periode med dyrtid, hvor er de kommet bagefter, hvor de kan klare eksistensen, da får de den trøst, at de skal i al fald ikke have det dårligere. Men

de skal heller ikke have det bedre. Det er virkelig smuk social omsorg for dem, der har slidt og slæbt for at gøre dette land bedre.

Og så har man altså opfundet den tanke, at nu skal tjenestemænd til at betale. Her gemmer man sine forslag bag nogle bemærkninger om ministre og folketingsmænd, departementscheflønninger m. m. Ja men enhver ved vel, at der er flere almindeligt lønnede tjenestemænd i Danmark, end der er departementschefer og folketingsmedlemmer og ministre. Det betyder altså, at det er et flertal af tjenestemændenes forhold, man ad den vej kommer til at forringe.

Jeg vil gerne spørge: er det en fastslået kendsgerning, at man får muligheder for at forhandle for at få gennemført en såkaldt taktregulering for tjenestemændene, hvis dyrtidsordning man vil forringe? Hvis det er en kendsgerning, hvad er da grundlaget for deres eventuelle reguleringer? Jeg adresserer direkte spørgsmålet til arbejdsministeren, for jeg tror, det vil interessere mange af landets normalt lønnede tjenestemænd. Den beregning, vi har kunnet foretage på grundlag af de lovforslag, der ligger, viser en pristalsordning, der indebærer, at nogle tjenestemænd vil kunne miste op til 5.000 kr. på årsbasis. Ja, vil man sige, men det er dem med de høje lønninger. Da svarer jeg: ja men hvis socialdemokratiet er indstillet på, at 200.000 kr. og derover, det er uanstændigt, så lad os tage fat på alle jordspekulanter, der har 30-40 pct. i fortjeneste ved at spekulere i folks mangel på en bolig. Så lad os tage fat på en social udvikling, hvor man ikke stiller grupperne op imod hinanden, men griber ind over for det, der er krisens egentlige årsager. Jeg håber, man vil give mig svar på spørgsmålene.

Social balance, sagde statsministeren, og vi har set, at der i denne buket er nogle forslag om, at man også skal kigge på bankernes rentemarginal. Så vidt jeg kan læse, så må denne rentemarginal ikke have lov til at komme over 5,5 pct. plus tillæg. Jeg spørger regeringen: er det rigtigt, at 5,5 pct., hvis man tager det over en periode af

[Knud Jespersen.]

tre år, betyder, at man må nå op på 4,5 mia kr.? Hvis det ikke er rigtigt, vil jeg meget gerne have det dementeret. 4,5 mia kr., det er nu ganske godt, selv om man både skal kunne klare de omkostninger, der er forbundet med lønninger og andet.

Med hensyn til hele udbyttebegrænsningsproblemet er vi bange for, at denne måske venlige tanke kan blive en tanke, der kun fører til, at virksomhedernes egenkapital udvides. Og den absolut gode tanke om avancestop er jo noget misbrugt i det forslag, der ligger. Når man har tre valgmuligheder med hensyn til, hvordan man vil have dette bruttoavancestop, må jeg spørge regeringen: hvad forstår man ved et bruttoavancestop? Hvor høj må bruttoavancen være, og hvordan vil man måle den? Hvordan vil det virke? Prisdæmpende? Vi må have svar på de spørgsmål, både for åbent tæppe og også senere. Det hører efterhånden til dette hus' dårlige traditioner, at vi skal jage sådanne ting igennem senere i nattens løb.

Vi er altså ikke meget for denne såkaldte helhedstanke; vi synes hverken den udtrykker økonomisk stabilitet, hvad den ikke kan, eller social balance.

Jeg vil også godt erindre om, at der er mange muligheder for at gribe ind andre steder — det skal jeg gøre til allersidst — men erindre om, hvor vanskeligt det er at føre indkomstpolitik, og det er jo det, regeringen faktisk prøver at lægge op til. I 1963 lavede man en helhedsløsning. Det betød, at lønandelen faldt, og det betød også, at antallet af ledige voksede på årsbasis med et par og tyve tusinde. Man fik dengang faktisk låst lønningerne fast, men allerede året efter, da forsvandt begrænsningerne i form af det såkaldte avancestop. I England har man bitre erfaringer for, at man kan godt lave pris- og lønstop, det har man prøvet også i indkomstpolitikens tegn; det holdt fem måneder, og man fastslog da, at priserne steg med voldsom fart, men lønningerne, de var låset fast.

I USA havde man den 15. august i 1974 også tanker om indkomstpolitik. Det betød, at dollaren faldt i værdi, jævnfør den spådom, jeg i sin tid fremsatte om frygten for en kronedevaluering, der dengang blev af-

vist. Alle steder har det fælles for indkomstpolitikken været, at man angav målet: flere folk skulle i arbejde. Der kom bare ikke noget ud af det. Tværtimod, det modsatte blev tilfældet, fordi den moderne kapitalisme har skabt en forbrugerkrise, hvor afsætningsvanskelighederne jo kan aflæses igennem Statistiske Efterretninger. De almindelige mennesker har måttet nedsætte deres forbrug med 6 pct. Og man har halveret sin efterspørgsel efter boliger, ja man tror nogen da på, at det er, fordi man ikke er interesseret i en god og en sund lejlighed? Man mærker på alle mulige måder, at det er en afsætningskrise på hjemmemarkedet. Og så kommer man og holder tale om, at det, det drejer sig om, er at begrænse købekraften. De mest højreorienterede partier så jo helst, at arbejderne gav lidt penge som præmier til de betrængte erhverv, vi skal senere i denne uge behandle forbedrede afskrivningsmuligheder for storkapitalen. Det taler man ikke om i denne hellige stund, for det hører en helt anden sag til.

Sandheden er, at hvis man vil lave noget, der sikrer beskæftigelsen, og hvis man vil være solidarisk med dem, kapitalismens krise har dømt til arbejdsløshed, så kommer man til at udvide efterspørgselsmuligheden, og det vil sige enten sænke priserne eller hæve lønningerne, i alt fald hæve mulighederne for en bedre levestandard. Der er jo sådanne muligheder. Man står og græder over Danmark, og der er grund til at græde over det Danmark, der fører politik for at administrere kapitalismens interesser, og som sender regningen for krisen til arbejdere og forbrugere.

Hvis vi tager de fem største banker, så har de forbedret driftsresultatet i forhold til 1973 — de har i 1974 haft en stigning på 28,5 pct. af egenkapitalen. De har haft en forbedring i driftsresultatet på 1.340 mill. kr. eller lige ved 74.000 kr. pr. ansat. Sig så ikke, at det er bankfunktionærernes forhøjede lønninger og omkostningsniveauet her, der har hindret noget som helst. Tværtimod.

Hvis vi tager et af de største firmaer i hele verden, det største i Danmark, ØK, så har det haft en fremgang på 21 pct. fra 1973 til 1974. Der er intet, der tyder på, at det ikke vil fortsætte.

Hvis vi tager dem, der har beriget sig på jordspekulationen, så ved enhver i denne

[Knud Jespersen.]

sal, at dér er også ganske anselige profitter at hente. Ja men var det da ikke over for sådan noget, man skulle sætte ind? Både socialdemokratiet og hele folketinget skulle besinde sig på i tide, at hvis folketinget nu bruger sin magt imod arbejderne, så vil arbejderne næppe anerkende, at den fredspligt, som er indbygget i en hovedaftale, de får som diktat, den er de også bundet af.

Jeg er ikke sikker på, at dansk lovgivning vil kunne holde til at idømme sådanne folk bøder. Jeg tror tværtimod, man måtte frikende dem, for de kan jo også befinde sig i en tvangssituation.

Det, der er farligt her, er, at et sådant udemokratisk indgreb fører kapitalismens krise og krisen omkring parlamentarismen over i en tillidskrise overhovedet, og så skal man nu nok være lidt varsom med at bebrejde folk, at de ikke vil affinde sig med at miste deres sidste ret til at have lidt indflydelse på prispolitikken i Danmark. Vi har taget retten fra dem til at bestemme om priser på fødevarer, priser på boliger og skatter. Nu tager vi også retten til at bestemme bare lidt om, hvor meget de skal have for deres egen arbejdskraft. Ja men det går simpelt hen ikke, det er at bringe den krise til fuldt flor, som man taler om at man vil kæmpe imod. Det er at begå voldtægt mod det, man har kaldt for folkestyret, og det vil jeg meget stærkt advare imod.

Det allerbedste, der kunne ske — jeg har ingen illusioner — ville være, om socialdemokratiet og dermed regeringen tog det forslag tilbage, der indebærer tvangslovgivning over for lønmodtagere og tjenestemænd, tog det tilbage og i stedet opfordrede arbejdsgiverforeningen og LO til omgående at genoptage forhandlingerne og med hele sin autoritet forlange, at det måtte ske ud fra interesser om at få fornuftige og acceptable arbejds- og lønvilkår. Økonomisk er der ingen løsning i det, man foreslår. Det vil gøre den kapitalistiske krise endnu værre — det vil udskyde nogle ting, men det vil forværre det. Socialt vil det udbygge modsætningerne. Demokratisk kan det skabe sår, der næppe kan læges på denne side af overenskomstssituationen.

Jeg må have lov til at appellere til socialdemokratiet: bed jeres regering om at tage det forslag af bordet. Der kommer ingen

storkonflikt, men så kunne der komme reelle forhandlinger.

Brusvang (CD):

I god traditionel stil har kommunisterne benyttet lejligheden til at slå statsministeren oven i hovedet med en række citater fra dengang, statsministeren var fagforeningsformand. Jeg vil gerne sige, at vi fra centrum-demokraterne hilser det velkommen, at den tale, som statsministeren har holdt i dag, ikke bare er en kopi af den tale, han i sin tid holdt som fagforeningsformand. Vi anser det som noget helt afgørende, at statsministeren har erkendt, at han i dag står med en anden opgave og i en anden situation og med et andet ansvar.

Da centrum-demokraterne bød denne regering velkommen, var det med de ord, at denne regering skal have sin chance, og at vi ønskede, at denne regering måtte vise sig handlekraftig. Vi tilføjede, at så skulle vort svar og vor holdning også være, at centrum-demokraterne ville bruge deres 4 mandater til, i det omfang det var gørligt, at sørge for fair play, og det er denne fair play-politik, som vi nu skal udmønte konkret.

Med hensyn til arbejdskonflikten er det vor holdning principielt, at der på dette område som på andre områder her i samfundet skal være frihed, så langt som det er muligt, men indgreb må finde sted, hvor det er nødvendigt. I dag er det nødvendigt, og det er nødvendigt nu. Derfor kan man påregne, at centrum-demokraterne vil yde en positiv indsats for at få dette lovgivningskompleks igennem, med visse forbehold og modifikationer.

Sigtet er, at omkostningssiden så vidt muligt skal holdes i ro, i hvert fald nogenlunde i ro. Vi er enige i dette sigte og dette hovedhensyn, bl. a. af hensyn til eksportindustrien, hvor der er tale om, at man for 1975 og 1976 skal træffe dispositioner, som man i øjeblikket er i tvivl om man tør indlade sig på, men som kan være livsvigtige for vort samfund, og som først kan træffes, når denne lovgivning er på plads.

Vi er også enige i, at denne lovgivning skal gennemføres med en social afvejning. Vi er derfor enige i, at det er rimeligt, at de største byrder bliver lagt på de højestlønnede.

Vi er også enige i dette, at det måtte være et generelt indgreb. Det skal ikke blot om-

[Brusvang.]

fatte de grupper, der forhandles under Dansk Arbejdsgiverforening og Landsorganisationen, men alle grupper og også de liberale erhverv.

Jeg har her en generel bemærkning. Det sigte, som denne lovgivning har, formulerede vi og præsenterede både for dette folketing og for det politisk-økonomiske udvalg allerede i efteråret 1974. Jeg må beklage, at da vi fremkom med forslaget om, at man skulle starte med de offentligt ansatte, ikke fordi vi specielt har dem i kikkerten som dem, der skal rammes først, men fordi det i en kritisk samfundssituation er rimeligt at starte med de mennesker, som har en sikkerhed som andre lønmodtagere ikke har, da mødte vi desværre ikke nogen særlig forståelse hverken fra venstre-regeringen, som havde ansvaret dengang, eller fra socialdemokratiet i opposition.

Da venstre-regeringens forslag til helhedsplan 1975 fremkom ca. en måned efter, viste det sig imidlertid, at forslag nr. 1 på denne liste var, at man skulle gå i gang med de offentligt ansatte, og det får mig til at rejse dette spørgsmål: er det ikke ved at blive sådan i dette folketing — og det er et lille hjertesuk, men jeg synes, det er på sin plads her — at det afgørende ikke er, hvad der foreslås, og hvad indholdet er af de forslag, der stilles, men at det afgørende ofte er, om forslaget bliver stillet af et stort eller et lille parti? Det finder jeg beklageligt, for jeg mener, meget havde været vundet, om man på et langt tidligere tidspunkt i efteråret 1974 var startet med de offentligt ansatte; man havde skabt en helt anden atmosfære for de videre forhandlinger på det private arbejdsmarked. Nu står vi med et sammenbrud i en forkert, i en dårlig, en lidt hidsig atmosfære. Der er yderligere udløst forskellige dyrtidsportioner, og vi står med en forværring for eksportsituationen.

Med denne generelle bemærkning om behandlingen af små partiers forslag vil jeg tillade mig — og jeg håber ikke, at jeg derved kommer i strid med forretningsordenen — at forlade aftenens hovedemne et kort øjeblik. Aftenens hovedemne er jo omkostningerne i samfundet, men omkostninger er mange ting, og vi har fra centrum-demokraternes side igennem hele 1974 lagt megen

kraft i at pege på, at der var et stort spild af penge på Roskilde universitetscenter. Nu har vi set her i de sidste dage, hvordan regeringen har grebet meget energisk ind, hvordan partiet venstre har ønsket en endnu stærkere og mere energisk indgriben, og dette er sket, fordi man nu har nogle professor-rapporter, der måske siger det på en sådan måde, at selv blinde får øje på det. Men dengang vi i 1974 gang på gang påpegede, at her var noget galt, og her kunne spares nogle penge, så talte vi for døve øren.

Tilbage til selve de foreliggende lovforslag. Tjenestemandsløvgivningen: her foreslås ensartede dyrtidsportioner; man vil bort fra den procentvise ordning, der er for tjenestemandsgupperne. Derved rammer man de højestlønnede, og jeg skal ikke lægge skjul på, at det kan der i et vist omfang være en rimelighed i, men også kun i et vist omfang. For vi må ikke glemme, at fjerner vi den procentvise dyrtidsregulering for tjenstemændene, slår vi hele strukturen i deres lønningssystem i stykker. Det er rigtigt, at det i den forbindelse har været påpeget af statsministeren, at han gerne ville reparere på dette ved at gennemføre en ordning med en taktregulering. Men jeg må erkende, at på det foreliggende grundlag kan jeg ikke rigtig se, hvordan man får den fornødne sikkerhed.

Derfor vil vi fra centrum-demokraternes side lægge megen vægt på under det udvalgsarbejde, der skal foregå, at få klarlagt nøje organisationernes stilling på dette punkt og få klarlagt nøje, hvilke konsekvenser det forslag, som regeringen måtte fremkomme med om den mere konkrete udformning af taktreguleringen, måtte få.

Med hensyn til lovgivningen om et avancerestop, denne fastlåsning af bruttoavancerne, har centrum-demokraterne ligesom andre partier visse betænkeligheder, visse tvivl at måtte bringe frem. Der er unægtelig vanskeligheder på dette område; hr. Glistrup har påpeget en af dem: kontrolspørgsmålet. Jeg erkender, at en effektiv kontrol i givet fald ville kræve endnu mere personale, og måske langt mere personale end ønskeligt. På den anden side tror jeg også, at selve den omstændighed, at man har de kontrolorganer, man har i dag, har en vis præventiv virkning, så jeg er altså ikke helt så pessimistisk.

[Brusvang.]

stisk som hr. Glistrup i vurderingen af denne vanskelighed.

Men der er en anden ting, jeg er bange for, og det er dette: nu står vi her og skal ligesom sælge en samlet pakke af løsninger til lønmodtagere og andre i dette land, og for at få dem til at acceptere det og forstå nødvendigheden af det, fremstiller vi det for dem på en sådan måde, at nu har de næsten en slags garanti for, at priserne ikke stiger. Men jeg har mine store tvivl, om det er muligt overhovedet at administrere den lovbestemmelse om en fastlåsning af den absolutte bruttoavance. All right, det er en af de vanskeligheder, som vi må se på, men vi må ikke stikke folk blår i øjnene på det punkt. Jeg er altså meget betænkelig med hensyn til forslagets effekt.

Dernæst kommer et tredje hensyn. Når man taler om avancer og fastlåsning af avancer, er det jo ikke alene for store virksomheder, det er også for små virksomheder, det er også for mindre erhvervsdrivende, og jeg må tilstå, at centrum-demokraterne har den opfattelse, at mange mindre erhvervsdrivende i dag er temmelig hårdt ramt i forvejen. For at sige det på en måde, så alle kan forstå det: det er min opfattelse, at nok er der mange lønmodtagere af de lavtlønnede, der er dårligt stillede, og som man kunne ønske blev bedre stillede, men skal man se på, hvem der sover roligst om natten, så tror jeg, at mangan en lønmodtager sover roligere end den mindre erhvervsdrivende, som har en lang række spekulationer, og hvis indtægt ofte ligger væsentligt under, hvad en faguddannet arbejder er i stand til at tjene.

Jeg vil endelig gerne gøre en speciel bemærkning til hr. Glistrup, når hr. Glistrup her på ny fremkommer med sit forslag om, at nu skal vi gøre en indsats for at få hævet bundfradraget. Jeg er ikke uenig med hr. Glistrup i, at det er en god ting, om vi kan få hævet dette bundfradrag; det ville have en lang række positive virkninger, som vi alle kender.

Men vi ved også, at dengang vi i sin tid med forhenværende finansminister Anders Andersen førte forhandlingerne herom, var det hovedproblem, vi stødte på, at når vi hævede bundgrænsen, futede der populært

sagt 1 mia. kr. ud af statskassen, hver gang vi hævede bundgrænsen med 1.000 kr., og det vil altså sige, at hovedproblemet var, at marginalskatteprocenten blev meget høj, når vi hævede bundgrænsen højt op. Og dette at have en høj marginalskatteprocent er selvfølgelig noget overordentlig belastende for lønmodtagerne, ikke mindst når de står i en situation med stigende indtægter. Men går vi nu ind i en fase, hvor man ved hjælp af dette lovforslag har sikret en mere stabil udvikling i 1975 og 1976, så gør det ikke så meget, at marginalskatteprocenten bliver noget højere, og det vil altså sige, at vi nu måske kan se mere positivt på, når dette kompleks er gennemført, da at udfolde bestræbelser for at få hævet bundfradraget, da det vitterligt ville give en række fordele.

Endelig denne bemærkning: statsministeren har i sit indlæg understreget, at det er nødvendigt, at den sociale balance fastholdes, således at forstå, at hvis lønmodtagerne bringes til at acceptere, at stigningerne bliver meget minimale og først og fremmest kommer de lavtlønnede til gode, kan vi ikke bagefter slå denne sociale balance totalt i stykker ved på finansloven fuldt ud at gennemføre de besparelser, som vi havde besluttet os til, eller som i hvert fald en række partier havde besluttet sig til i september måned 1974, i en helt anden situation, i en situation, hvor vi ikke havde den arbejdsløshed, vi har i dag. Det er også derfor, centrum-demokraterne ved flere lejligheder i den seneste tid har understreget, at nok er der ikke tale om, at vi kaster spareforliget af september 1974 i papirkurven — vi har sagt til vore tidligere forligspartnere: dette må stadig væk være udgangspunktet og grundlaget for en forhandling — men der er visse punkter i dette spareforlig, spørgsmålet om børnetilskud, spørgsmålet om medicintilskud og mejeritilskud, hvor der måske ikke er det samme behov for en drastisk nedskæring, som der var i september 1974. Dette gælder naturligvis ikke mindst, hvis vi nu får gennemført dette lovgivningskompleks, hvor der så må være en sammenhæng mellem kompleksets indhold og de besparelser, vi til sin tid aftaler på finansloven.

Med hensyn til en sammenkædning af disse problemstillinger vil jeg på centrum-demokraternes vegne udtale betænkelighed.

[Brusvang.]

Vi kan godt se det ønskelige i, at alle disse problemer blev løst på én gang, men problemerne er jo desværre så store, og det første problem, nemlig arbejdskonfliktens løsning, trænger sig så meget på, at vi i hvert fald ikke rigtig kan tro på, at det er hensigtsmæssigt at vente, til også den anden store problemstilling, besparelserne på finansloven, er endeligt afklaret. Derfor finder vi, at en sammenkædning, der i anden sammenhæng kunne være ønskelig, i denne situation kan være betænkelig.

Steen Folke (VS):

Venstresocialisterne vil benytte sig af to ordførere: efter mig kommer hr. Kurt Hansen.

Allerede sidste år erklærede LO sig rede til at medvirke til en indkomstpolitisk løsning. De indkomstpolitiske hensyn, og det vil sige løntilbageholdenhedshensyn, blev allerede indbygget i de krav, som LO opstillede ved overenskomstforhandlingerne. Forhandlingernes forløb tyder på, at det hele var nøje planlagt mellem LO og regeringen — jeg tænker på det uhyre omfattende konfliktvarsel, der skulle få alle til at forstå, at en konflikt ville være katastrofal. Den socialdemokratiske ordfører, hr. Kjeld Olesen, har her udmalet i meget dystre perspektiver, hvordan alt ville gå i stå og bryde sammen. Han prøvede også at bortforklare dette, at man faktisk gennem det planlagte indgreb var i færd med at forsøge at sætte strejkevåbnet ud af kraft. Jeg tænker også på den prompte afvisning fra både LO og Arbejdsgiverforeningen af forligsmandens skitse som oplæg til et regeringsindgreb, ja, man har næsten talt om en bøn om et regeringsindgreb. I hvert fald er der meget, der tyder på, at hele forløbet var nøje iscenesat og nøje planlagt. Forligsmanden orienterede statsministeren om forligsskitsens indhold, og man kan altså være lidt i tvivl om, om det blot var en orientering, eller om der i virkeligheden var tale om en aftale.

Statsministeren sagde ved sin fremsættelse her i formiddags, at det planlagte indgreb ikke skulle opfattes som et brud med parternes frie forhandlings- og aktionsret. Man kan jonglere meget med ord, men der må være grænser: dette indgreb kan ikke

opfattes som andet end et forsøg på at sætte den frie forhandlingsret ud af spillet. Så kan man diskutere, hvor fri denne forhandlingsret i virkeligheden er, og det er bl. a. det, hr. Kurt Hansen vil komme ind på.

Det er som bekendt ikke første gang, en socialdemokratisk regering har grebet ind over for arbejdsmarkedet. Der var både situationen i 1956, hvor den socialdemokratiske regering greb ind og ophøjede et forkastet mæglingsforslag til lov. Der var situationen i 1963, hvor den socialdemokratiske regering gennemførte en helhedsløsning med tvangsmæssig forlængelse af overenskomsterne i 2 år. Der var situationen i 1967, hvor den socialdemokratiske regering stillede forslag om indefrysning af en dyrtidsportion. Dengang væltede den socialdemokratiske regering sig selv, 6 SF-ere stemte imod, brød med partiet og blev anledningen til dannelsen af VS.

Under regeringsforhandlingerne for nylig sagde venstresocialisterne, at vi foretrak en socialdemokratisk regering. Men vi sagde også, at de fremlagte socialdemokratiske kriseplaner ikke var væsensforskellige fra de kriseplaner, som blev fremlagt af de borgerlige partier. Vi sagde, at der var ingen grund til at have nogen illusioner om, at en socialdemokratisk regering af sig selv ville varetage lønarbejdernes interesser; det var selvfølgelig belært af dårlige erfaringer, både dem, jeg har nævnt, med tidligere indgreb, og erfaringerne fra flere såkaldte arbejderflertal, hvor der blev gennemført asociale besparelser, lovgivning om arbejdsretten og mange andre ting.

Socialdemokratiet har altid været rede til at administrere samfundet på kapitalens betingelser. Når vi alligevel i situationen omkring regeringsforhandlingerne her sagde, at vi foretrak en socialdemokratisk mindretalsregering som det mindste onde, er det, fordi den er mere påvirkelig for pres fra lønarbejderne. Men der er også en risiko — og den risiko er unægtelig blevet aktuel i den situation, vi nu står i — en risiko for, at en socialdemokratisk regering misbruger den autoritet, den stadig har i arbejderklassen, til at gennemføre borgerlig politik og søge at hindre den uro, der ville komme, hvis de samme indgreb kom fra en borgerlig rege-

[Steen Folke.]

ring. Det er op til arbejdspladserne, om den socialdemokratiske regering skal slippe godt fra det.

De lovforslag, der er fremsat, indebærer jo først og fremmest en tvangsmæssig forlængelse af overenskomsterne i 2 år, som betyder bogstaveligt talt uændrede lønninger selv for de lavtlønnede. Forslagets bestemmelse om modregning i forbindelse med timelønsforhøjelsen på 80 øre — det er jo altså det beløb, det kan blive, oven i købet først i 1976 — gør forhøjelsen ganske illusorisk for de fleste, og der er ingen tvivl om, at der bliver tale om reallønstilbagegang for alle kategorier af lønarbejdere, hvis dette indgreb lykkes.

Dér skal jeg lige nævne, at foruden de lavtlønnede sælges også pensionisterne i forbindelse med disse forslag.

Noget af det alvorligste, man kan indvende mod forslagene, er det indgreb over for dyrtidsreguleringen, der er planlagt. Det lyder jo meget godt, at man siger, man vil have ensartede portioner for alle, og det princip går vi sådan set også ind for, men det er unægtelig meget afgørende, om det, der bliver tale om, er lige små portioner eller lige store portioner, og det, der hedder lige store portioner her, og som lyder så kønt, er jo i virkeligheden lige små portioner. Det er i realiteten, at man skærer alle ned til det laveste niveau. Så kan man sige: der er en slags retfærdighed i det, så har alle fået det lige dårligt, men det er ikke den slags retfærdighed, vi mener man skal forsøge at administrere.

Det er helt oplagt, at indgrebene over for dyrtidsreguleringen indebærer en drastisk forringelse af vilkårene for de fleste lønarbejdere. Den nulstilling, man gennemfører, vil betyde, at der kommer et større efterslæb for alle kategorier. Det, der er brug for, var naturligvis, at man arbejdede sig fra den nuværende dyrtidsreguleringsordning, som er ganske utilstrækkelig, frem til en ordning med fuld dyrtidsdækning, en ordning, hvor lønningerne skulle følge udviklingen i priserne. Er det så urimeligt, at lønningerne skal følge med den udvikling, som priserne gennemgår?

Til gengæld for alle disse indgreb vendt mod lønarbejderne siger man: ja men vi vil også indføre avancementstop og gennemføre

udbyttebegrænsning. Men der er jo ikke tale om et parallelt indgreb over for andre typer af indkomst, over for kapitalindkomster, sådan som det foregøgles. Lønnedskæring betyder, at lønarbejderne simpelt hen går glip af den løn, de uden indgreb eller nedskæring ville have fået. Begrænsning af udbytter og vederlag betyder kun, at udbetalingen udsættes. Aktionærer og bestyrelsesmedlemmer mister altså intet. Dertil kommer, at de tilbageholdte dele af udbytte og vederlag arbejder for kapitalejerne i tiden, indtil de udbetales.

Endelig må man sige, at det er velkendt, at disse forslag om avancementstop i praksis er umulige at administrere. Det bliver der ikke tale om i realiteten.

Hr. Kjeld Olesen sagde i sin ordførertale, at der næppe var noget område i samfundet, der var holdt udenfor ved dette indgreb, og det tør altså siges at være en sandhed med modifikationer. Man kan også pege på, som andre ordførere har gjort, at der jo overhovedet ikke gøres noget forsøg på at røre ved spekulationsindkomster.

En samlet vurdering af disse forslag siger helt oplagt, at der ikke blot er tale om en nulløsning, men om en reel tilbagegang for alle kategorier af lønarbejdere. Jeg kan henvise til, at børsen ikke var i tvivl, aktiekurserne sprang i vejret dagen efter, at statsministeren annoncerede indgrebene. Det viser bedre end noget, hvis interesser det i virkeligheden er regeringen varetager. Jeg kan også henvise til artiklen på forsiden af B.T. dagen efter, at indgrebet blev varslet; der var et skulderklap til statsministeren; det var et judaskys.

Det er klart, at vi stemmer imod indgrebet uanset konsekvenserne. Men nu er det jo blevet klart, at regeringen får velvillig borgerlig støtte til at gennemføre indgrebet. Det forstår man, men vi vil gerne præcisere endnu en gang af hensyn til lignende situationer i fremtiden, også situationer, hvor de borgerlige vil se en taktisk fordel i at vælte regeringen: vi kan og vil ikke være sikkerhedsnet for en socialdemokratisk regering, der fører en politik direkte imod lønarbejdernes interesser.

Regeringen undskylder indgrebene med den betragtede økonomiske situation. Det er jo rigtigt, at samfundet befinder sig i en økonomisk krise, med en arbejdsløshed, der

[Steen Folke.]

har stabiliseret sig i nærheden af 150.000. Men den krise løses på ingen måde gennem disse indgreb. Regeringen satser på at lade lønarbejderne betale for kapitalismens krise. Lønningerne skal holdes nede, og erhvervslivet skal tilføres kapital gennem bedre afskrivningsregler, låne- og støtteordninger og mange andre ting. Men hvad skal denne kapital bruges til? Nye investeringer i hurtigere, større, effektivere maskiner, som ganske vist vil forbedre konkurrenceevnen, men som til gengæld vil føre til endnu større arbejdsløshed på bare lidt længere sigt. Krisen vil komme igen i større omfang, fordi den er uløseligt forbundet med samfundssystemet, med selve dette, at systemet er baseret på produktion for profit.

Regeringen undskylder sig også med, at der er borgerligt flertal i folketinget, men vi ved, at i denne situation tør de borgerlige partier ikke bruge deres flertal.

Endelig: den egentlige magt ligger ikke i folketinget, den ligger på arbejdspladserne. I det kapitalistiske samfund er det kapitalen, der styrer, men lønarbejderne er stærke, hvis de står solidarisk sammen og aktionerer.

Venstresocialisterne vil være med til at stemme imod dette indgreb, men det er ikke afgørende, hvordan vi stemmer herinde i folketinget. Indgrebets skæbne afhænger fuldstændig af reaktionen på arbejdspladserne.

Kurt Hansen (VS):

Jeg finder, der er anledning til at komme lidt nærmere ind på de tendenser, der i de seneste år er trådt tydeligere frem, men der er trods alt tale om nogle tendenser, der hele tiden har været til stede. Jeg tænker her på tendensen til den stærkere integrering af fagbevægelsen i statens og kapitalejernes interesse. Der er tale om alvorlige tendenser, tendenser, der nødvendigvis må følges med stor opmærksomhed på arbejdspladserne. Sidste år udtalte Thomas Nielsen, at om nogle år ville han muligvis dele kontor med arbejdsgivernes formand. Så langt er vi ikke kommet endnu, men bestræbelserne er til stede.

Min gruppes første ordfører i denne sag nævnte i sit indlæg en række eksempler på tidligere indgreb, og dem skal jeg ikke gen-

tage. Derimod er der grund til at konstatere LOs indsats i de overenskomstforhandlinger, den socialdemokratiske regering nu søger at stoppe. Den interesse for indkomstpoltiske løsninger, LO så ofte har fremført i det forgangne år, har givet sig udslag i en række aktiviteter for at forberede det indkomstpoltiske indgreb — jeg tænker her på propagandaen i den socialdemokratiske presse, de forskellige fagblade og på LOs ekstraordinære repræsentantskabsmøde, hvor der tales om at lægge samfundskononomiske rammer omkring overenskomstforhandlingerne.

Det viste sig at være muligt at komme igennem med en vis begrænsning af kravene. Det grundlag, der således fra visse fagforbunds og LOs side blev lagt for overenskomstforhandlingerne, må siges i sig selv at indeholde en indkomstpoltisk linje. Fagbevægelsens top har vist vilje til at imødekomme arbejdsgivernes krav om maksimalprofit. Overenskomstforhandlingerne har været et stort skuespil, hvor topforhandlingerne fra LO og fra en række fagforbund — det skal nødvendigvis og retfærdigvis siges, at der findes undtagelser — ikke har bestilt andet end at forberede det indkomstpoltiske indgreb. Kravene er blevet udvandet for at forhindre et for kraftigt oplæg, som dermed skulle skabe en bedre baggrund for aktivitet på arbejdspladserne.

Den rolle, som socialdemokratiet og dele af fagbevægelsens top har påtaget sig, er det i det væsentlige at arbejdspladserne tager stilling til. Ikke fordi man skal gøre sig store forhåbninger om at ændre denne praksis væsentligt, men mere for at få klarhed over, at der ikke gives store muligheder for at bruge de parlamentariske kanaler for at opnå reelle og varige goder for lønarbejderne.

Den regering, der hævder at varetage arbejdernes interesser, gør i stedet nøjagtigt det, kapitalisterne stiller krav om for at udskyde krisen — og jeg siger udskyde krisen. Der er på ingen måde tale om en løsning, men kun et oplæg til nye alvorlige overgreb, når kapitalen igen løber ind i en krise, og vi har efterhånden kraftigt belæg for, at det vil ske.

Det, arbejderne ude på arbejdspladserne må spørge sig selv om, er: hvor længe skal vi fortsætte med at fæste lid til, at vores pro-

[Kurt Hansen.]

blemer kan løses i folketinget? Hvor længe skal vi tro på, at arbejderpartierne er i stand til at forsvare vores interesser og sikre vores sociale goder igennem deres aktiviteter i folketinget? Hvor længe skal vi tro, at der derigennem kan foretages en omfordeling af goderne til fordel for arbejderne igennem lovgivningsarbejdet? De forslag, der i dag lægges frem fra en socialdemokratisk regering, må give os svaret: tiden er mere end inde til at satse på egne kræfter, til at styrke kampen på arbejdspladserne og sætte magt bag de krav, der formuleres.

I de kommende dage må vi opfordre til, at arbejderne ude på arbejdspladserne selv søger at få stablet nogle møder på benene, at man søger at tvinge fagforeningerne til at tage konkret afstand fra det, man er i gang med at gennemføre her, og derigennem søger at bygge på en masseaktivitet, der kan tvinge den socialdemokratiske regering til at trække dette her i sig igen.

Jørgen Jensen (DKP):

Hr. Kjeld Olesen malede et meget dystert billede af situationen, og derefter brugte han det meget dystre billede til at begrunde et indgreb, der vil gøre situationen endnu værre. For vi står i en alvorlig situation, men den er ikke alene alvorlig, fordi der er en krise i det kapitalistiske system, den er også alvorlig på længere sigt for Danmark og for dansk arbejderklasse. Hvis vi kapitulerer og taler arbejdsgiverne efter munden for at sikre, at kapitalhaverne vil investere i dansk industri, og dermed knækker ryggen på dansk fagbevægelse, så kan vi være sikre på, at vi dermed støtter de kræfter, der prøver på at udnytte situationen til en reaktionær drejning. Det skal vi erindre os, når vi lægger et sådant forslag frem i den situation, vi befinder os i.

Statsministeren sagde i sin redegørelse, at dette forslag ikke er et brud på parternes frie forhandlings- og aktionsret. Der er andre, der har været inde på det, og man kunne smile, hvis det ikke var i en så alvor-

lig situation, det blev sagt. Men dette ting har vedtaget en arbejdsretslov, som begrænser og hæmmer arbejderne aktionsret, og når man som modstander af denne lov fremholdt de urimelige domme i arbejdsretten, så fremførte netop regeringspartiets repræsentanter det argument, at så måtte arbejderne jo ændre og forbedre overenskomsterne, det var overenskomsternes indhold, der var grundlaget for de domme, som arbejdsretten afsagde.

Når arbejderne så skal forhandle ændringer af overenskomsterne, ja, så udsættes arbejderne først for et kolossalt politisk pres: man har gennem måneder brugt arbejdsløsheden som et terrorvåben imod arbejderklassen, og hvis ikke det virker, så gør man det, som man vil i dag, så griber man ind og dikterer arbejderne en overenskomst.

Derfor drejer det forslag, der ligger på bordet i dag, sig ikke alene om kroner og ører, men det drejer sig i højere grad om arbejderne ret til kollektivt at være bestemmende om egne løn- og arbejdsvilkår. Frie forhandlinger forudsætter 3 afgørende ting: for det første medlemmernes indflydelse på og frihed til at formulere de krav, der skal rejses, for det andet medleven og indflydelse på forhandlingerne og for det tredje retten til at stemme om det forhandlingsresultat, der kommer frem. Vi må have ret til at forkaste et resultat som dette. I et samfund, hvor kapitalhaverne har den fulde frihed til at bestemme, hvor og hvornår de vil investere deres kapital, må arbejderne også have den fulde ret til kollektivt at nægte at sælge deres arbejdskraft. Træder man dette princip under fode, spiller man falsk spil, for når man taler om friheden i dette samfund, gælder det altså ikke dem, som i virkeligheden har mest brug for den frihed i denne situation.

På alle de 3 punkter, jeg har nævnt, har man grebet ind politisk. Arbejderne og fagbevægelsen blev udsat for et kolossalt politisk pres, og LO og forbundsledelserne bøjede af og opgav selv de mest nødvendige og rimelige krav ude fra arbejdspladserne. For-

[Jørgen Jensen.]

ligsmandsloven, som også er vedtaget i dette folketing, forholder medlemmerne muligheden for at følge med i forhandlingerne. Den fastsætter også en grænse for afstemningerne om et resultat, og de regler skulle sikre, at vi ikke blev kastet ud i en konflikt, som ikke var nøje overvejet af parterne. Man har også denne gang udsat ikrafttrædelsesdatoen for konflikterne.

Hvorfor har man disse regler, hvis man så alligevel yderligere griber ind og forhindrer, at arbejderne bliver bestemmende om egne løn- og arbejdsvilkår?

Vi befandt os i en situation, hvor der havde været tid nok til at få gennemført en afstemning, og der lå en skitse, som også jeg synes er elendig. Men alligevel har man efter sammenbruddet såvel fra Arbejdsgiverforeningen som fra LO udtalt, at hvis den blev ophøjet til lov, var det vel det, man måtte bøje sig for. Man var ikke længere fra hinanden, end at man kunne være blevet tvunget til at sende det ud til afstemning blandt medlemmerne, og det havde været rimeligt. Men LO og socialdemokratiet har i fællesskab et meget stort ansvar for, at udviklingen er gået, som den er gået. Når arbejdsgiverne har kunnet afvise reelle forhandlinger og kun har brugt ét ord: nej — hvad de for øvrigt altid gør ved overenskomstforhandlinger, men denne gang med en større styrke og med en større bevidsthed om, at det ville give resultat — så skyldes det jo politiske tilsagn fra den tidligere regering og noget tilbageholdende udtalelser fra den nuværende regering over for politiske indgreb.

Man har tydeligt sagt både fra den tidligere regering og fra socialdemokratiet: vi ønsker en billig løsning af denne overenskomstsituation. Man har begrundet det med den økonomiske situation og arbejdsløsheden. Men arbejdsgiverne kunne ikke være i tvivl om, at hvis de sagde nej tilstrækkelig længe og der kom et politisk indgreb, ville det betyde en billig udgang af overenskomstsituationen. Derfor, hvis vort land stod i en situation, hvor vi var truet af en lammende konflikt, så lå ansvaret hos Arbejdsgiverforeningen og de kræfter, der har brugt deres indflydelse til at svække dansk fagbevægelse i den givne situation.

LO var med sit tilbud om indkomstpolitiske forhandlinger direkte medansvarlig for,

at vi står i den situation, hvor vi står i dag. Den var med til at hjælpe arbejdsgiverne med at tegne et falsk billede af årsagerne til arbejdsløshed og krise. Den var med til at sikre, at politikerne følte sig trygge over for fagbevægelsen, og at arbejdsgiverne ikke frygtede den fagbevægelse, som de skulle forhandle med.

Vi pegede under repræsentantskabsmødet i LO i maj måned sidste år på, at denne vej var farlig. Vi lagde en udtalelse frem, som viste en anden vej, og havde man fulgt den, var vi ikke kommet i den situation; så havde vi tvunget arbejdsgiverne til at opgive nejpolitikken og den holdning, der har ført os frem til situationen i dag, og så havde man fået indrømmelser til arbejdernes krav, og så havde vi også undgået truslen om den altomfattende konflikt.

Så nogle bemærkninger om selve den skitse, der foreligger. Hr. Kjeld Olesen sagde, at det var svært at finde den rigtige balance, men det ville vel også være rimeligt, at man fik at vide, om socialdemokratiet mente, at den skitse, man nu bruger til et lovforslag, er rimelig over for de krav, som arbejdspladsernes folk har rejst, rimelig over for den situation, som arbejderklassen befinder sig i.

Det første punkt er en forøgelse på 35 øre pr. time i compensation for arbejdstidsnedsættelsen. Men det er bare en del af den gamle overenskomst. Man skal erindre sig, at vi fik ikke fuld erstatning, og det var en aftale mellem arbejdere og arbejdsgivere, at når man kom frem til næste overenskomstsituation, skulle man forhøje denne compensation. Det er altså ikke nogen ny indrømmelse, det var en veksling, man havde fra tidligere overenskomstforhandlinger.

Vedrørende skifteholdssatserne: de forhøjes med 30 pct., men skifteholdsarbejderne har alle i dette land været enige om, at det var dem, som skulle have indrømmelser. Alle har talt om, hvor nedbrydende det er for helbredet at arbejde på skiftehold, talt om, hvor nødvendigt det var, at man hjalp disse mennesker. Man skulle kun have skifteholdsarbejde ved nødvendigt arbejde. Man skulle sikre større frihed til dem. Man skulle sikre større betaling, ikke fordi det erstattede nedslidningen, men fordi det skulle give dem en compensation. De 30 pct. dækker jo ikke engang inflationen, der

[Jørgen Jensen.]

er foregået i de to år, det er en forringelse for skifteholdsarbejderne, det, der ligger her. Er det rimeligt, er det det, man mener er nødvendigt?

Spørgsmålet om dyrtidsreguleringen har mange været inde på, men det er en forringelse af dyrtidsreguleringen og det er jo ikke alene de højestlønnede, som har en procentordning, det er der mange andre der har; det har også mange lavtlønnede tjenestemænd. Og det er jo rigtigt, som mange andre har sagt, at tjenestemændenes lønninger bliver reguleret med en procentordning, og tager man den fra dem, bliver man nødt til at finde en anden kompensation, og det er taktreguleringen; men hvor vil man så ændre på den forskel, der er? I det hele taget, skulle man ikke i socialdemokratiet, som, i hvert fald når der er tale om økonomisk støtte, mener, at der er en stærk samhörighed med fagbevægelsen, høre op med at sætte lønmodtagerne op mod hinanden, prøve på at splitte dem op, sådan at man svækker fronten? Det er jo det, man ønsker ved at lægge hele vægten på den forskel, der er i dyrtidsreguleringen.

Og så de lavtlønnede. LO sagde på sit repræsentantskabsmøde: vi skal koncentrere os om at dække dem ind. Det har socialdemokratiet også sagt. Men hvad ligger der så i det forslag, der er lagt frem her, og som man jo må mene er godt og rigtigt? Der ligger det, at indtil den 1. marts næste år er gennemsnitsfortjenesten for de lavest lønede på under 850 kr. om ugen. Er det rimeligt? Er det retfærdigt? Er det nødvendigt at lægge frem i den nuværende situation? Det er i virkeligheden det, man gør, og derfor må vi sige, at både i sit indhold, men navnlig i sit sigte og i sin virkning over for arbejderbevægelsen må det bekæmpes, det forslag, der ligger her. Vi må stemme imod det herinde og så udenfor prøve på at rejse en bevægelse imod dette forslag.

Morten Lange (SF):

Det er jo ikke mærkeligt, at det forslag, som vedrører LO-området, har været i centrum i den offentlige debat her i landet i den senere tid og også er det, der bliver talt mest om i debatten her i dag. Man skal dog nok erindre, at det forslag vel kun omfatter ca. halvdelen af dette lands lønmodtagere,

og jeg tror nok, at resten af lønmodtagernes problemer i virkeligheden fortjener nogle præcise bemærkninger i denne debat.

Jeg skal indlede med næsten at være venlig. Jeg vil gerne sige, at de principper, som ligger i dette lovforslag, som indfører mere ensartede lønforhold på det samlede lønningssområde, betragter mit parti som et principielt fremskridt. At vi får ensartede dyrtidsportioner på alle områder anser vi for at være en korrekt løsning, og at man supplerer med en taktregulering er også på linje med et forslag, som jeg var inde på her i dette ting for nogle måneder siden. Selve dette princip er, som jeg nævnte det, efter vor opfattelse korrekt og skal altså ikke lægges hverken forligsmanden eller regeringen til last.

Vi synes dog alligevel, der er grund til at bide sig meget fast i en kendsgerning, der er væsentlig: de meget beskedne dyrtidsportioner, som er blevet indrømmet i skitsen, og som er en regulær forringelse i forhold til de 40 øre, som blev vedtaget for 2 år siden, inflationens umådelige kraft taget i betragtning. Det er en dårlig måde at søsætte en sådan fællesordning på. Den havde haft meget større muligheder for at give en harmonisk totalløsning, hvis de fælles beløb, der skulle have været tale om, havde ligget på et niveau, som i højere grad havde svaret til det, som også LO havde krævet i sine forhandlinger, og jeg tror, det er ganske alvorligt for hele denne reform, at man starter den på så sparsommeligt et grundlag.

Det må også understreges, at en anden faktor i det lønsystem, man tilbyder tjenestemændene, nemlig taktreguleringen, foreløbig er en overordentlig svagt formuleret sag. I det hele taget er der en mærkelig kontrast imellem de få linjer om tjenestemandslønningernes totale omformning, man ser i dette lovforslag, og så de enorme afsnit i betænkninger og de vældige arbejdsindsatser, der for meget få år siden har været gjort for at skaffe et tjenestemandslønningssystem.

Som sagt, vi har ikke noget imod de indgåede principper, men det forekommer os at være en næsten parodisk form for forhandling, man har budt tjenestemændene. De har været tålsomme i forhandlingerne. De har venligt hørt på først den ene og så den anden regerings udspil uden at spille hårdt

[Morten Lange.]

imod, men man må nok sige, at den behandling, det nu er resulteret i, er overordentlig tilbageholdende, hvad angår vilje til at sikre rimelige rammer for ændrede lønsystemer.

Det er dog i virkeligheden næsten luksuriøst, hvad tjenestemændene har fået i forhandling, i sammenligning med en lang række andre grupper, som bliver behandlet totalt summarisk efter dette lovforslag: sparekassfunktionærer, og hvad vi ellers har rundt omkring i lønsystemet, som har deres egne velgennemarbejdede overenskomster, vil til deres store overraskelse opdage, at uden nogen som helst art af forhandling har de nu pludselig helt andre overenskomstmæssige forhold. Det er ikke noget, man må sige styrker respekten for det, der hedder lønforhandlinger. På LO-området er der dog foregået sådan nogle, selv om de er endt med at strande, og på tjenestemandsområdet har der dog været talt om tingene; på visse af disse andre områder er det højst sandsynligt, at en række af de berørte end ikke har opdaget, at det også går ud over dem, for det står dårligt nok nævnt med et komma i de lovforslag, der er lagt frem her.

Men jeg savner én ting i præcisering i hele denne harmonisering af vort lønsystem, og den får givetvis betydning, hvis det skal lykkes at få et sådant ensartet lønsystem frem på hele dette område, de offentligt ansattes område. Der er ingen tvivl om, at de såkaldte højtlønnede grupper inden for tjenestemandsområdet i væsentlig grad har været påvirket af det private erhvervsliv, af honorarer og takster på det liberale område. De er muligvis dækket af disse avance- og andre stopregler, som regeringen har fremsat — det har hele tiden ligget noget uklart, jeg vil gerne have den ting præciseret. Men selv om de er det, er det formodentlig ikke nok, for der er nogle af disse honorarer, der er så vel og så rundeligt tiltaget, at jeg tror, en væsentlig bedre kontrol med disse honorarer er en nødvendighed, hvis den skitse til et tjenestemandsløvs-system, man her har lagt ned i 2 eller 3 linjer, skal holde, og dér er en opgave, som regeringen kan have et taknemligt job med at tage sig på.

Men jeg vil gerne efter disse, jeg håber, de lyder venlige, men i virkeligheden temmelig bestemte udtryk for den behandling, en lang række lønmodtagere er blevet gjort til gen-

stand for her, have et tilsagn fra regeringen om, at denne meget summariske behandling må blive fulgt op med omfattende efterforhandlinger inden for de offentlige lønningers område, som jeg mener er ganske nødvendige, hvis der skal stå nogen som helst respekt om, at det offentlige fastsætter sine lønninger i forhandling med det offentliges lønmodtagere.

Det, der ligger i dag, kan jo ikke kaldes et forhandlingsresultat, det kan langt nærmere kaldes et diktat, og jeg er helt sikker på, at regeringen i dag vil give et helt klart tilsagn om, at den inden for rammerne af de bestemmelser, som loven omfatter, hvis den bliver vedtaget — og det er mit parti jo ikke særlig stemt for, men vi kan vel imødesee noget i den retning — vil føre ikke blot sporadiske forhandlinger, men virkelig gøre et forsøg på inden for disse rammer at skabe et tjenestemandsløvs-system, som virkelig kan udfylde den mening, der er med, at vi skal have ensartede lønningsforhold på det danske lønmarked.

Det er den eneste virkelig principielle nydannelse i det komplekse, der ligger foran os, som vi kan have sympati for; hvis bare der havde været nok i posen, havde det været en reform af interesse, nu er det en fattigdomsreform, som gør det svært at komme videre, og det vil kræve en betydelig indsats fra regeringen, hvis det skal lykkes.

Robert Pedersen (S):

Nu har den moderate arbejderbevægelse i dette land i det sidste halve århundrede måttet leve med kritik fra venstrefløjen i dansk politik ved enhver overenskomst; og trods det at nettoresultatet har været en større fremgang, en bedre social balance, et bedre samfund her, fortsætter kritikken, og jeg vil gerne have lov til at komme med et par bemærkninger til denne.

Det, der vel undrede mest, var, at hr. Henning Philipsen talte med så store bogstaver, som han gjorde, og det undrede såre, at en række af de kritikpunkter, som hr. Henning Philipsen mente det var rigtigt at føre frem, ingen hold har i sandheden. Han sagde, at den nuværende statsminister havde truet med at gribe ind. Det er ikke sagt i vores gruppe, jeg har ikke læst det i avisen, og jeg har ikke på noget tidspunkt hørt, at statsministeren på forhånd har sagt, han ville

[Robert Pedersen.]

gribe ind. Men hvis hr. Henning Philipsen tillader sig at drage den logiske konklusion, at socialdemokratiske statsministre, hvad enten de hedder Stauning, H. C. Hansen eller Anker Jørgensen, ikke vil spille hasard med dette lands fremtid, så er det rigtigt.

For det andet sagde hr. Henning Philipsen, at den helhedsplan, der nu blev trukket ned over hovedet på arbejderne, fra ord til andet var lig med venstres. Ja, nu har vi diskuteret skolereform, jeg håber da også, den er kommet til Ålborg. Er forholdet ikke det, at venstres helhedsplan indeholdt en torpedo mod dyrtidsreguleringen, og vores plan bevarer dyrtidsreguleringen?

Endvidere sagde hr. Henning Philipsen, at man kunne jo sende det til afstemning én gang til, og samtidig nævnte hr. Henning Philipsen i en bisætning, at han havde stået i en fagforening siden 1938. Det kunne man da ikke fortolke af den udtalelse, al den stund det er forligsmanden, der bestemmer, om han mener, der er en realistisk chance for, at et mæglingsforslag kan blive vedtaget af begge parter. Det er ham, der bestemmer, om det skal sendes ud. Han har opgivet, og den politiske løsning er så overladt til statsministeren.

Så sagde hr. Henning Philipsen sammen med repræsentanterne for VS og kommunisterne, at det kunne være, arbejderne ikke gad arbejde, og der kunne aktioneres; det finder arbejderne jo nok selv ud af. Men når hr. Henning Philipsens partis formand, hr. Gert Petersen, på et møde i Herning med mig i sidste uge sagde, at hans indtryk var, at tropperne var modløse, så er det jo netop, fordi man har aktioneret i tide og i utide og der ikke er tillid til former for aktioner på et tidspunkt, hvor der måske havde været mest behov for sammenhold mellem arbejderne i dette land.

Så er der lige hr. Knud Jespersen. Nu skal man jo formilde sit sind en gang imellem, det gør jeg ved at læse bøger. Da jeg havde indtrykket af, at hr. Knud Jespersen ville sige noget, læste jeg Lenins „Om krigen“, og jeg kunne ikke lade være at tænke på hr. Knud Jespersen, når Lenin skriver: „Nu er du snart stor, og man vil give dig et gevær, tag det og lær omhyggeligt alt, hvad der har med militær at gøre, det er nødvendigt for proletaren, men ikke for at skyde på dine

brødre, således som det nu sker i denne røverkrig.“

Jeg synes bare, det var det citat af Lenin, som hr. Knud Jespersen forsyndede sig så stærkt imod, for jeg synes, det var en ensidig kritik af statsministeren og det, han gør i denne situation.

Vi adskiller os fundamentalt på et par punkter. Vi mener, at magten i dette land er i dette hus: ingen over og ingen ved siden af folketinget. Vi mener, arbejderne har ret og også i mange situationer pligt til at aktionere for at vise deres styrke, men det må være her, man sætter landets helhed over alle gruppeinteresser, og vi mener, det ville have været til ubodelig skade for det danske folk, hvis ikke vi i denne situation havde fundet en løsning, så vi kunne undgå strejker, der ville have betydet kolossale ordretab og en endnu større ledighed.

Når så hr. Knud Jespersens tale bliver krydret med kritik af jordspekulationen, kritik af millionærerne, kritik af aktieudbytterne, så er det jo kun en del af sandheden. Hr. Knud Jespersen ved jo udmærket godt, at vi aldrig har haft magt til at gribe ind på nogen af de punkter så afgørende, at det virkelig kunne batte noget. De er kommet videre i Sverige, hvor man ikke har lidt under den tort at have 3, 4 eller 5 arbejderpartier, eller hvad der nu engang er.

Der vil jeg gerne sige generelt til hr. Knud Jespersen, at jeg har været i mange lande, med hvilke hans parti har gode, venskabelige forbindelser, som det hedder, og jeg har aldrig følt grund til at bøje mit hoved ved at sammenligne lønnen til disse landes arbejdere med den løn, danske arbejdere får. Jeg har aldrig stødt på et sygeordningssystem, som jeg syntes var bedre end det, vi har herhjemme, og jeg har i øvrigt aldrig set sociallovgivning eller sociale initiativer, der fik mig til at blegne og gå hjem og skamme mig over det, som mit eget parti havde været med til at gennemføre.

Det, der skiller, hr. Knud Jespersen, det har de gamle romere sagt så udmærket; de sagde, at politik er brød og cirkus. Det er den moderate arbejderbevægelse i dette land, der har skaffet brød på bordet, og cirkuset har man overladt til de kræfter, der kalder sig venstrekræfter. Det, der er afgørende, hvis arbejderne endelig skal aktionere, hvis de endelig føler deres velerhvervede

[Robert Pedersen.]

rettigheder trådt så tæt på, at de må råbe op, det er, som hr. Gert Petersen sagde, at der er mod i tropperne. Men tropperne er modløse, og derfor synes jeg, man har misfortolket, hvad det er, der sker i denne situation.

Jeg tror, det var lykkeligt for dansk arbejderbevægelse, at vi ikke fik strejke. Jeg tror, der var kommet endnu større splittelse, for enhver ved jo, at strejkekasserne er små, enhver ved jo, at frygten for arbejdsløshed er så stor som nogen sinde tidligere, og enhver ved, at der ikke er det mod, den courage, den styrke i arbejderne, der skal til for en aktion. Derfor kunne hr. Knud Jespersen godt have sagt tak, og da han kender forholdene på arbejdspladserne, vil jeg gerne slutte med et citat af en fransk revolutionær, Camus. Han siger: den, der kender situationen og alligevel tænker heroiske tanker derom, ham vil jeg hellere beundre på afstand, han tilhører ikke min generation.

(Kort bemærkning).

Henning Philipsen (SF):

Jeg er ikke i stand til i samme grad at slynge om mig med citater, som hr. Robert Pedersen er. Jeg må måske sige til hr. Robert Pedersen — jeg ved ikke, om det er et citat — at hvis man giver udtryk for en fatalisme og en nederlagsstemning som den, hr. Robert Pedersen her giver udtryk for, og hvis man bevæger sig henimod sin bøddel på den facon, som hr. Robert Pedersen her giver udtryk for, så gør man det aldeles ikke som en fri mand, og det synes jeg nok er noget særdeles væsentligt.

Derudover vil jeg gerne sige til hr. Robert Pedersen, at det forekommer i hvert fald mig, at i hr. Robert Pedersens beskrivelse af brød og cirkus er cirkus i allerhøjeste grad overladt til højrekrafterne i dette land, og jeg synes, socialdemokratiet skulle holde sig for god til at deltage heri, ikke mindst når man foretager sig det, man spekulerer på nu.

Det kan ikke være hr. Robert Pedersen eller andre socialdemokrater ubekendt, at socialdemokratiets helhedsplan fra september forudsætter det, jeg talte om. Det ved

hr. Robert Pedersen, og det skulle hr. Robert Pedersen tage til sig.

Endelig: når hr. Robert Pedersen taler om at sætte helheden over gruppeinteresser, må man have mig undskyldt; mit parti og jeg føler os stadig væk betydelig mere forbundet med dem, vi kalder de fattigste, de mindste og de ulykkeligste i dette samfund; det er dem, vi først og fremmest slås for, fremfor dette at forbinde os og være bonkammerater med alle mulige andre, som først og fremmest holder til på børsen og andre steder i dette land. Det er måske forskellen mellem hr. Robert Pedersen og mig.

(Kort bemærkning.)

Knud Jespersen (DKP):

Det glæder mig meget, at hr. Robert Pedersen har sådanne gode interesser som at læse Lenin, jeg beklager bare, at hr. Robert Pedersens kolleger ikke har lige så gode interesser, for havde de haft det, havde vi slet ikke stået i denne situation. Lenin har jo ikke bare skrevet poetiske og lærerige betragtninger. Han har også skrevet noget om, at man altid skulle stå sammen med sin klasse og aldrig imod den, og hr. Robert Pedersen kan få mange fornøjelige og lærerige timer med at studere, hvordan Lenin sagde, at det, det drejer sig om, i virkeligheden er at kæmpe sig frem til en ny magtstilling, og så skal hr. Robert Pedersen ikke glæde sig så meget over, at det er lykkedes for socialdemokratiet. Det er ikke så lang tid siden Bent Hansen, Aktuelt's chefredaktør, skrev, at velfærdssamfundet havde ikke forandret klasseforholdet. Jeg vil være i stand til — men ikke i en kort bemærkning — at dokumentere, at lønarbejdernes andel af nationalindtægten har i heller ikke forrykket, sådan at dens andel er blevet større.

Nu skal man da vistnok ikke blive så glad for sig selv, at man glemmer, at under højkonjunktoren skete der mange ting. I var ikke ene om at lave velfærdssamfundet. I var heller ikke eneansvarlige for eller alene skyldige i, at storkapitalen udvidede sin magt og sin økonomiske og politiske indflydelse ganske alvorligt, men det, hr. Robert Pedersen bør erindre sig, er, I er eneansvarlige for, at 112 højreorienterede, mere eller mindre borgerlige politikere nu skal træffe

[Knud Jespersen.]

afgørelser, der tilkommer metal, tømrere, murere og snedkere, og det, jeg kritiserede, var, at I tager denne ret fra tømrere, mure- re, snedkere og metal, tager fra de fattigste og giver til repræsentanter for de rigeste.

(Kort bemærkning).

Gert Petersen (SF):

Jeg forstår på det hele, at hr. Robert Pedersen lytter til Gert Petersen på ganske samme måde, som han læser Lenin. Fra Lenin klipper han sådan lige et citat ud, og så slynger han det i hovedet på forsamlingen, og fra mig klipper han et citat ud af noget, jeg har sagt, og slynger det i hovedet på forsamlingen og har vældig megen fornøjelse af det.

Det er fuldkommen rigtigt, at jeg har sagt, at der var modløshed rundt omkring, og det sagde jeg som et led i en appel til denne regering om at spille dristigt ud, som et led i en appel til socialdemokratiet om som det største arbejderparti at være med til at skabe noget kampmod i arbejderbevægelsen. Jeg ved ikke, om min opfordring er blevet bragt videre. I så fald må jeg sige, at hr. Robert Pedersen har misforstået det, når jeg opfordrede regeringen til at spille dristigt ud. Jeg indrømmer, at det her er dristigt, men det var så sandelig ikke det, jeg havde i tankerne, hr. Robert Pedersen. Det burde han egentlig have kunnet regne ud.

(Kort bemærkning).

Robert Pedersen (S):

Jeg vil gerne sige, at det er lidt overraskende, at der under alle 5 punkter, som jeg nævner over for hr. Henning Philipson angående hans tale, bliver rystet på hovedet, og jeg forventer derfor, at en replik vil medføre et bevis på, at jeg i disse 5 punkter har sagt noget, der er forkert. Jeg får i stedet for noget at vide om fatalisme. Der er fatalisme med, men det er der bl. a., fordi det ikke er mere end $\frac{1}{2}$ - $\frac{3}{4}$ år siden, der var stor interesse for at være med i aktioner — selv om jeg ikke var enig med den aktion herude — og i dag stod der en lille sølle forpjusket skare derude. Det er da realistisk at dømme ud fra det, at man ikke kan mobilisere flere, og jeg dømmer også ud fra, at jeg ikke har

bestilt andet de sidste 3 uger end at spørge faglige tillidsmænd, som jeg havde respekt for og tillid til: ønsker I en aktion i øjeblikket? Og svaret var helt og ubetinget nej.

Så skal jeg i øvrigt spare hr. Henning Philipson for henvisninger til børsen. Dem kan han beholde for sig selv. Jeg tvivler for så vidt ikke om, at han har noget tilovers for de fattigste, men det forekom ikke så overbevisende.

Lige til sidst til hr. Knud Jespersen: jeg læser skam Lenin med stor interesse, det kan bl. a. være nødvendigt for at forstå hr. Knud Jespersen. Jeg kunne ikke lige i en fart finde det kapitel, hvori der står, at den general, der kaster sig ud i en krig uden at have tropperne under kontrol, er dømt til at tabe, men det er da også et klogt citat.

Så vil jeg endelig til allersidst sige, at når man snakker om alle de højreorienterede, der er her i landet, er de måske bl. a. blevet frembragt af frygt for de kræfter, der har misbrugt den aktionsret, som vi har haft. De har skabt en frygt hos almindelige jævne, borgerlige mennesker i dette land for en masse ting. Man kan godt tænke en lille smule på, når man aktionerer så stærkt, om ikke man rykker tropperne i den anden retning.

Freddy Madsen (DKP):

Det er en særlig begivenhed, der kalder mig frem. Det er første gang, tror jeg, jeg er enig med hr. Haunstrup Clemmensen. Jeg ville ellers have forsvoret, at det ville ske, før der blev 2 torsdage i en uge, men nu er det altså alligevel sket. Det gælder et af de grundlæggende synspunkter, han førte frem, idet han sagde, at dette kompleks af love medfører en ulige behandling af forskellige samfundsgrupper. Det er jeg ganske enig i, og jeg er også glad for, at der ved denne lejlighed findes muligheder for at drage umiddelbare sammenligninger mellem, hvad dette indgreb betyder for forskellige samfundsgrupper.

På den ene side har vi tvangsindgrebet imod arbejderklassen, og på den anden side har vi et lovforslag om udbyttebegrænsning, som jeg gerne vil sige et par bemærkninger om. Jeg synes, det er vigtigt at sætte disse ting i forbindelse med hinanden, fordi de meget klart viser forskellen på, hvordan

[Freddy Madsen.]

man behandler på den ene side arbejderklassen og på den anden side repræsentanterne for den herskende overklasse i vores land.

Der står i det lovforslag om udbyttebegrænsning, som vi har fået forelagt, at man ikke i de kommende 2 år må udbetale større udbytte end det, der er fastsat i indeværende år. Det kan jo være et lidt vanskeligt begreb at tage stilling til, medmindre man prøver at betragte et af de selskaber, som det vil komme til at gå ud over. For ikke at tage et af de selskaber, som har de allerstørste overskud og de allerstørste udbytter, har jeg nøjedes med i al beskedenhed at kigge på Handelsbankens resultater.

Handelsbanken præsenterer et overskud på 98,5 mill. kr. Deraf skal der udbetales 77 mill. kr. i udbytte til aktionærerne. Det betyder i henhold til regeringens forslag, at nu må aktionærerne i Handelsbanken også i de kommende 2 år i al beskedenhed nøjes med at få udbetalt 77 mill. kr. i udbytte.

Der er også fastsat begrænsninger for tantieme. Derom beretter Handelsbankens regnskaber, at der er udbetalt 600.000 kr. i tantieme til bestyrelsen. I de kommende år må bestyrelsen altså også nøjes med at have 600.000 kr. i tantiemer. Kigger vi lidt på, hvem den bestyrelse består af — jeg skal ikke hænge nogen ud og derfor ikke nævne navne, men bare stillinger — drejer det sig om en højesteretssagfører, en kammerherre, en civilingeniør, en skibsreder, en direktør, en prokurist, en chefprogrammør og en professor. Man må formode, at de i forvejen har ganske anstændige indkomster, og så må de altså nu i de kommende 2 år nøjes med at få en andel, som vi ikke har nogen mulighed for at vide hvor stor er, af de 77 mill. kr. i udbytte og dertil 75.000 kr. pr. person pr. år oven i den løn, de har i forvejen.

Det er naturligvis hårde vilkår at byde bestyrelsen i Handelsbanken, men set i sammenligning med de vilkår, man ud fra de tvangsindgreb, som man forbereder, vil byde arbejderklassen, er det naturligvis ganske gode forhold, man har i denne bestyrelse.

Det, der er det afgørende i denne forbindelse, er, at selv om man altså ikke, selv om man må antage, at Handelsbanken, også som følge af regeringens indgreb, i de kommende år vil have et betydeligt bedre resul-

tat, kan forøge den indkomst, man har, så har man det gode, at pengene så at sige bliver stående i banken. De bliver bare ikke stående i banken, de kan også anvendes til forskellig givtig virksomhed, og de midler, der på denne måde bliver indefrosset, vil i løbet af 1 år eller 2 komme tilbage med smør på halen. Og når denne udbyttebegrænsning bliver ophævet, så kan, som erfaringerne viser fra tidligere af den slags indgreb, både aktionærer og bestyrelse i Handelsbanken have det udbytte, som er opstået på denne måde.

Helt anderledes forholder det sig med de lavtlønnede arbejdere, som ud fra en time-løn på 20 kr., ud over den beskedne dækning, de får for prisstigningerne, ikke i år, men til næste år kan få 2 gange 40 øre. Arbejdere, som udfører det hårde slid, som vi ved frembringer en væsentlig del af dette lands produktion, og som vi ved, i den tid der er gået siden sidste overenskomst, uhjælpelig er sakket bagud i forhold til inflationen, i forhold til lønudviklingen i øvrigt, dem byder man 2 gange 40 øre. I sandhed: der er forskel på samfundsgrupperne her. Men hr. Haunstrup Clemmensen og jeg kan nok berolige hinanden med, at det er med lidt modsat fortegn, vi ser forskellen imellem samfundsgrupperne i denne sag.

Det, der er det tragiske i denne forbindelse, er, at det er landets største arbejderparti, socialdemokratiet, der i denne situation tager ansvaret for en sådan udvikling. Nu fortæller man os, at der stort set ikke er andet at gøre. Jeg gør opmærksom på, at vi pegede på den socialdemokratiske mindretalsregering. Jeg vil også gerne gøre opmærksom på, hvad vi sagde i den anledning. Vi gjorde opmærksom på, at forudsætningerne for, at denne regering ville være i stand til at klare problemerne, var, at den byggede på arbejderbevægelsens styrke ude omkring. Vi påviste klart og rigtigt, at det var denne styrke i arbejderbevægelsen, som drev Hartlingregeringen tilbage, og at den eneste mulighed for at skabe en ny politik var at bygge på de kræfter, som fandtes i arbejderbevægelsen.

Socialdemokratiet sagde for sit vedkommende, at man måtte tænke på, at der var et borgerligt flertal i folketinget. Det er rigtigt, at der er borgerligt flertal i folketinget, men det, man gør i den nuværende situati-

[Freddy Madsen.]

on, er faktisk, at man i stedet for at bygge på de stærke kræfter, der findes i dansk arbejderbevægelse, affinder sig med, at det er det borgerlige flertal i folketinget, der skal afgøre den side af sagen. Det er på den måde, man svigter de interesser, som man faktisk har givet løfte om, at man ville varetage.

Så vil jeg blot slutte med at sige til hr. Brusvang, som siger, at de lavtlønnede arbejdere i Danmark sover bedre om natten end erhvervslivets ledere. Deri er jeg ganske enig med hr. Brusvang. Man sover nemlig godt efter hårdt fysisk arbejde og på en overordentlig god samvittighed, men for os er det afgørende ikke, hvor godt man sover om natten, men hvor godt man lever om dagen.

Arbejdsministeren (Erling Dinesen):

Da der er stillet enkelte spørgsmål og knyttet forskellige kommentarer til lovforslaget om de kollektive overenskomster, tror jeg, det er rigtigt, at jeg indledningsvis gør opmærksom på, at ca. halvdelen af dette lovforslag vedrører finansministeren og de offentligt ansatte, og jeg skal derfor ikke knytte kommentarer til de spørgsmål, der er rejst omkring denne del af lovforslaget.

Jeg skal i øvrigt af mange grunde, også for at vi kan komme i gang med arbejdet så hurtigt som muligt, begrænse mig til nogle af de synspunkter, som har været fremført.

Må jeg først sige til hr. Christophersen, som sagde noget i retning af, at regeringens forslag har til hovedformål at forhindre en storkonflikt, men at det løser ikke landets problemer, at sådan kan man jo godt stille det op. Jeg mener, at det, der er afgørende i den situation, vi står i, er at få løst det allervigtigste problem: at undgå en truende, en ødelæggende storkonflikt, at skabe ny tryk-
hed, ny sikkerhed både for lønmodtagerne, for erhvervslivet og for hele det danske samfund, og det er vel den opgave, vi først og fremmest er samlet om at løse ved det møde, vi har her i tinget i dag.

Jeg synes heller ikke, man kan stille tingene op på den måde, som hr. Christophersen gjorde det. Han sagde, at lovforslagene forhindrer ikke omkostningsstigninger i 1975. Det er meget begrænsede omkostningsstigninger, der bliver en følge af det forslag, som er fremsat, og som begge hovedorganisationer har sagt nej til.

Hr. Christophersen nævnte, at dyrtidsreguleringen blev opretholdt. Det var han utilfreds med, og vi kender venstres holdning til den automatiske dyrtidsregulering. Jeg vil gerne herom sige, at det er for mig at se et af de væsentligste områder, hvor det lykkedes for LO, for fagbevægelsen, at bevare en orden, som i mange henseender har haft uendelig stor betydning igennem de 35 år, vi har haft den. Den har betydet arbejdsro, stabilitet, muligheder for at disponere i virksomhederne, og den har skabt mulighed for de 2-årige overenskomster. Med de ændringer, der er foreslået nu, bliver den i højere grad solidarisk for hele arbejdsmarkedet, og den vil, hvad jeg også tillægger meget stor betydning, i særlig grad på grund af denne solidaritet gavne de lavtlønnede.

Jeg mener også, det er forkert at stille det op på den måde, som hr. Christophersen gør, når han siger, at vi må regne med lønstigninger på 15-16 pct. i 1975. Om de tal holder eller ikke holder er i og for sig ikke afgørende i denne sammenhæng — jeg tror ikke, de holder — men man kan bare ikke gøre det op på den måde, at fordi vi har haft omkostningsstigninger — og jeg erkender, at de har været temmelig store i de sidste par år — så fører man det bare over og kæder det sammen med den situation, vi nu står i. Vi står ved indgangen til en ny overenskomstperiode. Det, der er sket indtil nu, har intet med dette at gøre. Derimod vil forholdet være det, som alle ved, at med den mæglingsskitse, der ligger, er der i al fald kun tale om meget begrænsede indkomststigninger.

Det er altså efter min opfattelse en forkert fremstilling at give af tingene, og jeg

[Arbejdsministeren.]

synes, det er en urimelig måde at gøre det på. Vi ved godt, at venstre ville forhindre, at dyrtidsportioner blev udbetalt i 1975. De dyrtidsportioner, som nu er udbetalt, og som havde deres baggrund i stigningen i januarpristallet, var imidlertid en del af den kollektive overenskomst, som arbejdere og arbejdsgivere havde vedtaget for 2 år siden, og derfor kunne vi, som alle ved, ikke medvirke til noget sådant.

Jeg skal ikke sige mere om disse ting. Jeg synes bare, det var en lidt uheldig fremstilling, der blev givet af situationen.

Hr. Glistrup siger, at det er en omkostnings- og inflationsekspllosion, socialdemokratiets lovforslag er udtryk for. Nu er det for så vidt ikke socialdemokratiets forslag, det er en skitse, som må anvendes, og som er den eneste mulighed i den ulykkelige situation, vi står i. Men jeg synes nok, det er mere end en traditionel overdrivelse, der her er tale om, og jeg kan ikke se, at hr. Glistrup kan have læst lovforslaget, når han udtaler sig på denne måde.

Jeg er enig med hr. Hilmar Baunsgaard, når han siger, at i forbindelse med denne ordning, som foreslås, må tjenestemændene yde et væsentligt bidrag, og jeg er også enig i, at det er ganske mange helt uberettigede angreb, som tjenestemænd og andre offentlig ansatte, ikke mindst igennem det sidste års tid, har været udsat for.

Hr. Ninn-Hansens udtalelser om den procentvise dyrtidsregulering skal jeg ikke gå ind på.

Hr. Gert Petersen sagde, at han bl. a. havde ventet en urafstemning om skitsen, og mente, at vi havde så stærke forbindelser til LO, at noget sådant kunne have været gennemført. Jeg tror, hr. Gert Petersen vil være enig med mig i, at noget sådant kunne ikke lade sig gøre. Fagbevægelsen og LO ville under ingen omstændigheder gå med til at sende en skitse ud til urafstemning, som man havde taget afstand fra. Jeg vil gerne føje til, at min stærke fornemmelse er, at det store flertal af arbejdere ønsker denne storkonflikt undgået, også på det givne grundlag, i den særlige situation, vi står i, selv om vi naturligvis kunne have ønsket dette grundlag bedre, men jeg tror, at enhver anden realistisk løsning end den fore-

slåede ville blive ringere for de danske arbejdere.

Hr. Knud Jespersen sagde, at regeringen bør opfordre LO og Dansk Arbejdsgiverforening til nye forhandlinger. Det har vi gjort nogle gange meget indtrængende. Forhandlingerne er blevet genoptaget, og der er ingen mulighed for at opnå et forlig. Havde vi haft den mindste formodning om, at noget sådant kunne lade sig gøre, havde vi naturligvis ikke valgt den udvej, som vi har valgt.

Jeg skal ikke gå ind på flere af de bemærkninger, der har været fremført. Jeg håber, at vi hurtigt kan komme i gang med udvalgsarbejdet. Jeg håber, vi kan få disse lovforslag behandlet og vedtaget meget hurtigt, fordi jeg tror, det er af afgørende betydning både for lønmodtagerne, erhvervslivet og hele samfundet.

Finansministeren (Heinesen):

Venstres politiske ordfører, hr. Christophersen, sagde, at hvis vi ingen virkelig indkomstpolitik får — og jeg forstod, at hr. Christophersen mente, at her var der ikke tale om nogen virkelig indkomstpolitik — måtte septemberforligspartiernes spareforslag gennemføres, og man måtte forstå, at de skulle gennemføres fuldt ud.

Jeg håber, at hr. Christophersen, efterhånden som han får lejlighed til at studere forslagene virkninger, vil nå frem til den erkendelse, at forslagene giver et godt grundlag for en økonomisk udvikling til gavn både for produktionen, for erhvervsudviklingen og for beskæftigelsen. Jeg tror også, at hr. Christophersen vil indse, at disse forslag vil medføre en afdæmpet indenlandsk omkostningsudvikling og en stabilitet alene i kraft af det forhold, at vilkårene nu bliver kendt 2 år frem i tiden. Dermed mener jeg, det er helt klart, at der er skabt baggrund for en finanspolitik, som effektivt kan medvirke til at fremme beskæftigelsesmulighederne. Derimod mener jeg lige så klart, at forslagene ikke kan ledsages af en finanspolitik, som savner social balance og rimelighed. Hr. Brusvang erkendte dette, og jeg er meget tilfreds med denne erkendelse. Jeg synes også, det var meget rigtigt, at hr. Brusvang helt klart i denne forbindelse pegede på de problemer, der ligger i septem-

[Finansministeren.]

berforligspartiernes aftaler vedrørende børnetilskud, mejeritilskud og medicintilskud.

Hr. Hilmar Baunsgaard sagde, at tjenestemændene og andre offentligt ansatte yder et væsentligt bidrag gennem forslagene om afskaffelse af den procentvise dyrtidsregulering og indførelsen af en dyrtidsordning med samme ørebeløb for alle i både den offentlige og den private sektor. Det synspunkt deler jeg helt, og jeg tror, at langt den største del af befolkningen også finder, at en pristalsregulering med lige store dyrtidsportioner til alle er en mere retfærdig og en mere rimelig ordning end den, vi har i dag. Jeg tror også, det er en fordel for de offentligt ansatte, at en ulighed i dyrtidsordningen forsvinder, og jeg tror, at det kan, og jeg mener også, at det bør, give grundlag for en væsentlig mere nøgtern og en væsentlig mere nuanceret vurdering af de offentligt ansattes vilkår end den, vi ofte møder i den offentlige debat og i den politiske debat, ikke mindst fra en bestemt side, som arbejdsministeren pegede på.

Hr. Jens Møller gav udtryk for, at den særlige opsparingsordning for én 1973-dyrtidsportion for de højerelønnede offentligt ansatte m. fl. burde ophøre. Hertil vil jeg sige, at baggrunden for, at regeringen har ønsket, at denne opsparingsordning fortsætter, er, at vi har den opfattelse, som vi ofte har tilkendegivet, at der ikke i den nuværende situation er plads til større udbetalinger vedrørende de højere og højeste lønninger. Konsekvensen af opsparingsordningens ophør ville være, at de højerelønnede offentligt ansatte ville få en ekstra lønudbetaling på 2,2 pct., og det synes vi ikke er rigtigt på nuværende tidspunkt.

Hr. Knud Jespersen spurgte, om det nu var en kendsgerning, at de offentligt ansatte får en taktregulering. Det kan jeg helt bekræfte. Det er en kendsgerning. Når hr. Knud Jespersen videre spørger til grundlaget for en sådan taktregulering, så er det jo sådan, at det er det, der skal forhandles med organisationerne om i den kommende tid. Dette er også samtidig et svar til hr. Brusvang. Det er klart, at ved en sådan taktregulering skal der kunne foretages rimelige justeringer på grundlag af indkomstudviklingen i det øvrige samfund.

Hr. Morten Lange sagde, at han var til-

hænger af, at der blev indført et system med ensartede dyrtidsportioner, der blev fulgt op af en taktregulering, og jeg er meget tilfreds med denne tilkendegivelse. Men hr. Morten Lange forudså også, at der er mange problemer, som skal løses ved en forhandling, og også det er jeg enig i.

I den forbindelse efterlyste hr. Morten Lange et klart tilsagn fra regeringen om, at man efter lovtorslagets vedtagelse ville gå ind i grundige og omfattende forhandlinger for at få opbygget et fornuftigt og holdbart system. Jeg kan helt bekræfte, at det bliver nødvendigt, og at vi også er indstillet på det.

Handelsministeren (Erling Jensen):

Må jeg indledningsvis og samtidig som et svar til hr. Morten Lange sige, at med de 3 erhvervslove, der indgår i denne samlede plan, er der gjort et forsøg på at strække behandlingen af erhvervsindkomster af vidt forskellig art så langt og så vidt ud som overhovedet muligt. Vi har søgt at få alle de forskellige erhvervsindkomster med ind under denne lovgivning, dermed også honorarer og takster, og det er mit indtryk, at der ikke tidligere i folketinget er forelagt en lovgivning, der omfatter alle disse forskellige erhvervsindkomster.

Jeg havde indtryk af, at hr. Glistrup var af den opfattelse, at avancestoploven ville nødvendiggøre en ganske fantastisk administration. Det må have lidt at gøre med, at hr. Glistrup og jeg i hvert fald har forskellig opfattelse af, hvor nemt eller hvor svært det er at få accept for en gennemført lovgivning i befolkningen. Det er da gud ske lov ikke sådan i dette land, at vi for at være sikre på, at en lovgivning overholdes, behøver at sætte en kontrollant i hver butik eller i hvert hjem, men det er sådan, at vi med disse kontrollove kan gennemføre en stikprøvevis kontrol. Det har vi altid gjort, og det vil vi fortsætte med. Det er det, monopolrådet altid har haft til opgave, og monopolrådet har haft det til opgave med den nugældende pris- og avancelov over for nøjagtig det samme antal virksomheder, som det fortsat skal beskæftige sig med.

Derimod er jeg ganske enig i, at monopolrådet skal være dygtigt nok til at kunne omprioritere sine opgaver efter en ny lov. Det har det været hidtil, og det håber jeg,

[Handelsministeren.]

det også vil være med hensyn til de opgaver, der ligger i denne lovgivning.

Jeg havde måske et lille indtryk af, at hr. Haunstrup Clemmensen og hr. Ninn-Hansen havde en lille venskabelig konflikt om, hvad vi skulle beskæftige os med netop i disse par dage. Jeg hørte hr. Ninn-Hansen sige, at han syntes, vi gik for vidt i de komplekser, vi beskæftigede os med, og samtidig havde jeg indtryk af, at hr. Haunstrup Clemmensen bebrejdede os lidt, at vi ikke i denne debat inddrog de erhvervsfremmende aktiviteter, som hr. Haunstrup Clemmensen pegede på, og som jeg og mit parti er enige med ham i at vi skal gennemføre. De fremgår af vort program for denne samling og er allerede ved at foreligge dels som lovforslag, dels som administrative gennemførelser.

Men jeg håber da, at hr. Haunstrup Clemmensen er enig med mig i, at overalt, hvor vi kan tage os den fornødne tid til at gennemføre erhvervslovgivning ved at fortsætte et allerede igangsat samarbejde med erhvervenes og arbejdsmarkedets repræsentanter, skal vi gøre dette arbejde færdigt på normal vis, inden vi fremlægger resultatet dels her i salen, dels gennem administrative gennemførelser af samarbejdstiltag med erhvervene. Jeg vil gerne understrege på den givne foranledning, at jeg ikke håber, hr. Haunstrup Clemmensen og hans parti får grund til at blive skuffet over de aktiviteter på det erhvervs- og beskæftigelsesfremmende område, som socialdemokratiet og regeringen agter at lægge frem, og som både vedrører egnsudvikling, eksportudvikling og erhvervsudvikling i al almindelighed.

I den forbindelse havde jeg måske lidt årsag til at føle mig skuffet over hr. Christophersens betragtninger, der gik ud på, at gennemførte vi de lovkomplekser, der foreligger her, kunne det blive vanskeligere at få accept for de fornødne bevillinger til de erhvervsfremmende aktiviteter, vi ville lægge frem. Det håber jeg ikke bliver rigtigt, for jeg tror, det er overordentlig væsentligt, at der bliver mulighed for at skabe de erhvervsfremmende aktiviteter, hvis fornuft vi kan påvise, og jeg synes, det er uheldigt, at man, inden man overhovedet kender detaljerne i et konkret erhvervsfremmende forslag, ligesom antyder, at man vil

være imod under alle omstændigheder. Jeg håber ikke, det bliver tilfældet, og jeg håber, at man kan revidere denne holdning, efterhånden som de enkelte forslag kommer til behandling her i tinget.

Hr. Knud Jespersen udtrykte sin tvivl om, hvorvidt avancestoploven kunne fungere effektivt på de områder, hvor der er mulighed for en anden fordeling end den nøje fastlagte avancestopordning pr. vare pr. styk. Jeg tror ikke, der er anledning til denne nervøsitet, og jeg vil godt understrege, at jeg finder det nødvendigt, at en sådan lov indeholder det, der er kaldt den disproporcionale fordelingsmulighed, eller det, vi også i visse situationer kunne gøre til en gennemsnitsvurdering, hvis blot vi er helt sikre på, at tilladelsen dertil ikke kan gives, uden at det gennemsnitlige resultat er et nøjagtigt spejlbillede af den avance, man havde haft ret til at tage på hver enkelt vare. Men hvis man ikke har en sådan smidigere ordning at kunne anvende de steder, hvor man kan dokumentere, at den kan kontrolleres, så ville vi vanskeliggøre en række rationaliseringsbestrebelse, ikke mindst i dansk detailhandel, ved anvendelse af edb-behandling, ved anvendelse af større enheder, som efter min bedste vurdering hidtil har indeholdt fordele for forbrugerne.

Når det drejer sig om rentemarginalloven, ønsker jeg også her at understrege, dels at der er tale om et så nyt lovkompleks, at jeg ikke føler mig overbevist om, at det er den endelige løsning på dette problem, dels at det, der ligger i dette lovforslag, er, at man går videre, end man hidtil er gået i nogen avancestoplov, idet kun de pengeinstitutter, der har en rentemarginal på 5,5 eller derunder, følger avancestoplovens principper og skal fastholde deres rentemarginal, mens de, der har en højere rentemarginal, skal nedsætte den til den lavere rentemarginal, de har anvendt i gennemsnit i den sidste 3 års periode.

Jeg vil gerne have lov til at takke de heldigvis ikke få partier, som har udtrykt accept af, at denne lovgivning er et forsøg på at medvirke til den generelle ligestilling på disse områder og også et forsøg på at skabe en afbalanceret lovgivning, der både er administrerbar, som ikke slår det erhvervslev, der skal sikre vor beskæftigelse, i styk-

[Købsministeren.]

ker, og som alligevel sikrer en tilbageholdenhed i indkomstudviklingen, også af erhvervsindkomster.

Jeg skal vel samtidig også takke de partier, der har lagt sig meget langt på hver side af dette midtersynspunkt ved at markere, at de enten finder, at denne lovgivning er aldeles utilstrækkelig eller alt for overvældende. Det kunne måske give os en anledning af, at netop det afbalancerede er til stede.

Statsministeren (*Anker Jørgensen*):

Jeg mener, at man alt i alt kan konstatere, at den modtagelse, som regeringens lovforslag har fået, har været ganske positiv. Når hr. Christophersen sagde, at nu måtte den usikkerhed, der har været bl. a. i erhvervslivet, bringes til ophør, og når hr. Christophersen samtidig udtalte, at han var glad for, at socialdemokratiet også havde opdaget det, så vil jeg sige, at vi har ikke på noget tidspunkt været i tvivl om, at det ville være godt og gavnligt for beskæftigelsen, for erhvervslivet, om der kunne findes en løsning, der kunne skabe ro omkring bl. a. overenskomstforhandlingerne.

Jeg tror, at hr. Christophersen undervurderer regeringens forslag, når han mener, at man ikke med dem forbedrer erhvervslivets konkurrenceevne. Der kan ikke være tvivl om, at dette indgreb, som er baseret på en skitse, som parterne på arbejdsmarkedet ikke har kunnet enes om, dæmper indkomstudviklingen og dermed fremmer konkurrenceevnen, sådan som situationen ligger.

Jeg mener også, det er vigtigt at understrege, at regeringen har lagt op til en lang række lovforslag, der på anden måde kan fremme erhvervslivet og hjælpe på beskæftigelsessituationen.

Hr. Hilmar Baunsgaard sagde, det var naturligt, at når man foretog indgreb over for lønmodtagerne, foretoges der også visse former for indgreb over for andre former for indkomster. Jeg er enig med hr. Hilmar Baunsgaard i denne opfattelse af tingene og vil hermed gerne takke for den positive modtagelse, som vores forslag i det væsentlige hermed fik.

Hr. Ninn-Hansen sagde, at det var ikke tiden at gå i gang med store eksperimenter, og der var heller ikke brug for de store arm-

bevægelser. Det, der derimod var brug for, var brandslukning. Jeg ved ikke, om netop denne karakteristik med brandslukningen passer, men jeg er enig i, at det, der er den øjeblikkelige opgave, det er ikke de store eksperimenter, men en løsning af de nærliggende problemer, og det er altså først og fremmest omkostningsproblemet, stabilitetsproblemet, dette at få skabt ro på arbejdsmarkedet.

Hr. Gert Petersen sagde forskellige ting og var bl. a. inde på denne skitse, som ikke i tilstrækkelig grad imødekom de lavtlønnede og deres forhold. Jeg skal ikke gå i detaljer omkring skitsen, men alligevel tillade mig at konstatere, at selve den omstændighed, at dyrtidsreguleringen er bevaret, og at den fremtidige dyrtidsregulering i samfundet i sin helhed nu bliver mere solidarisk i sin karakter, er nok udtryk for, at løsningen i hvert fald i den henseende imødekommer de lavtlønnede og deres ønsker.

Hr. Gert Petersen sagde også noget om, at regeringen og socialdemokratiet burde spille dristigt ud. Hertil vil jeg sige, at der er nok tale om, at vi har en anden opfattelse af, hvad det egentlig vil sige at spille dristigt ud end den, der åbenbart gør sig gældende i partier til venstre for socialdemokratiet. Vi ønsker at spille dristigt ud, og jeg mener også, vi har gjort det i den situation, vi står i, men for regeringen og socialdemokratiet består dristigheden ikke i at opfordre til mere eller mindre hensigtsløse aktioner. Vores dristighed — det har vi tradition for — retter sig mod konkrete opgaver, som kan skabe væsentlige resultater. Selve den omstændighed, at vi tog regeringsmagten og gjorde det som en mindretalsregering med den politiske konstellation, der nu engang er i folketinget, er vel også udtryk for, at vi vil gøre, hvad vi kan for at medvirke positivt til en løsning af problemerne, og er dermed også udtryk for en vis dristighed.

Hr. Gert Petersen og andre har været inde på, at de sociale pensioner ikke bliver forhøjet. Jeg vil gerne understrege for det første, at netop når det gælder de egentlige sociale pensioner, bibeholdes dyrtidsreguleringen i fuldt omfang. Det vil sige, at der vil finde forhøjelser sted af pensionerne. For det andet redegjorde jeg udtrykkeligt for, at der allerede i oktober ville ske en forhøjelse af pensionerne i overensstemmelse med den

[Statsministeren.]

særlige kompensationsordning, som er lavet på arbejdsmarkedet. For det tredje omtalte jeg også i min redegørelse regeringens forslag om, at de sociale pensioner skal friholdes fra beskatning. Dette er ikke et forslag, der konkret kan tages stilling til i dag, men det er et forslag, som regeringen vil gøre, hvad den kan for at få vedtaget her i tinget.

Hr. Jens Møller gav udtryk for en særdeles positiv holdning til regeringens forslag. Jeg forstår godt, at der for de enkelte partier — det var også det, hr. Jens Møller sagde — måske ikke på alle områder er tale om livretter, men det, det drejer sig om i øjeblikket, sagde hr. Jens Møller, er, at vi ikke yderligere komplicerer situationen, men skaber resultater. Det tror jeg er noget meget fundamentalt.

Jeg vil i den forbindelse også sige, at jeg deler den opfattelse, som hr. Brusvang gav udtryk for. Finansministeren har allerede svaret på det, og jeg er enig. Det kan ikke nytte, at man ødelægger den sociale balance ved at skære de forkerte steder, når vi om kort tid skal til at drøfte finansloven. Vi bør altså undgå at skære i de sociale områder.

Må jeg slutte med at sige, at det, det drejer sig om nu, er, som hr. Christophersen udtrykte forhåbninger om, at usikkerheden holder op. Det, det drejer sig om, er for det første, at erhvervslivet ved, hvilke vilkår de har at arbejde under i de kommende 2 år. Det ved det, hvis regeringens forslag bliver vedtaget.

For det andet at erhvervslivet, arbejdsmarkedet, lønmodtagerne bliver klar over, at der ikke er nogen risiko, nogen fare, for en konflikt med alle de problemer, som den vil indeholde især i den aktuelle økonomiske situation.

For det tredje er det nødvendigt for at komme usikkerheden til livs, at folketinget klarer de problemer, som folketinget bliver stillet over for. Jeg mener, det er vældig vigtigt, at vi også ved disse lovforslags behandling ligesom kan demonstrere, at folketinget er indstillet på at gå i gang med at fjerne usikkerheden og prøve på at skabe stabilitet, økonomisk og politisk.

Jeg håber, at vi i den weekend, som nu snart begynder, kan finde frem til størst mulig enighed om en løsning af arbejdsmarkedets forhold og af indkomstudviklingen i

de kommende par år, således at skabelsen af den stabilitet, som alle sukker efter, i hvert fald ligesom kan blive påbegyndt.

Jeg har bemærket, at Industrirådet i nogle store annoncer i den svenske presse har sagt: „De kan regne med Danmark“. Jeg tror, det er vældig vigtigt, at vi også i folketinget kan bidrage til, at man kan regne med Danmark også uden for Danmarks egne grænser. Jeg tror, at det, der skal foregå i denne weekend, er en første og afgørende prøve på, om det vil ske.

Kjeld Olesen (S):

I denne sene aftentime har jeg ikke mange bemærkninger her i anden omgang. Jeg har lyttet med stor interesse til, hvad de mange ordførere har sagt om det oplæg, der er kommet fra regeringen. Det har ikke været skamros det hele, men på den anden side, når man lægger sammen, mener jeg, at resultatet bliver, at der i det, der er lagt frem, er en udmærket balance i tingene.

Som jeg sagde i mit første indlæg, er der såmænd også ting, vi godt kunne have tænkt os anderledes. De lavtlønnedes problemer har været draget frem. Også her finder jeg i virkeligheden, at der er en ganske god balance i forhold til andre grupper, og jeg deler helt hr. Hilmar Baunsgaards bemærkninger om, at i denne balance imellem de forskellige grupper er det denne gang ikke mindst tjenestemændene, som kommer ind i billedet og er med til at skabe forudsætninger for, at denne balance fastholdes.

Så har jeg en enkelt bemærkning både til hr. Gert Petersen og til hr. Henning Philipsen. Jeg vil udtrykke en, jeg vil kalde det stille forundring både over det, der blev sagt fra SF's side, og også over det tonefald, man øjensynlig fandt det nødvendigt at anvende især under hr. Henning Philipsens indlæg. Jeg lagde mærke til, at hr. Gert Petersen sagde, at det var noget af en bitter dag, og refererede til en tidligere forbundsformand for arbejdsmændene, der havde været imod indgreb, også selv om det indebar storkonflikt.

Jeg synes, at indlæggene fra SF på trods af en kraftig stemmeføring efterlader nogle ubesvarede spørgsmål. Det, der var fremme om urafstemning, er allerede besvaret af arbejdsministeren. Det må da stå helt klart — og jeg tror i virkeligheden også, det står

[Kjeld Olesen.]

ganske klart for hr. Gert Petersen — at den tanke ikke har nogen realitet, nogen logik, bag sig overhovedet. Hvis der skulle være nogen logik i, at et oplæg her i folketinget skulle ud til urafstemning, ville det ikke bare være en afstemning inden for et bestemt område, men det, der i virkeligheden skulle til, var noget i retning af en folkeafstemning.

Vi er nu snart ved overgangen til næste dag, til lørdag. På mandag om en uge vil konflikten bryde ud, hvis ikke der sker noget, og her er det, jeg har lidt svært ved at forstå, hvad socialistisk folkeparti egentlig vil. Jeg har godt lagt mærke til, at hr. Gert Petersen adskillige gange har talt om, at socialdemokratiet bør spille dristigt ud, og jeg forstår det sådan, at hvis vi spiller dristigt ud, vil resultaterne komme løbende af sig selv, hvis man spiller dristigt ud, vil det af sig selv overbevise et flertal her i tinget. Det tror hr. Gert Petersen jo ikke engang på selv, og jeg bliver nødt til at sige tilbage til hr. Gert Petersen: spil da dristigt ud! Hvis man virkelig ønsker, at vi i denne alvorlige situation skal have klaret noget, der er til gunst for lønmodtagerne, så spil dristigt ud. Gå aktivt ind og lad være med at stå på afstand og pege fingre og komme med gode råd, samtidig med at man holder sig uden for enhver indflydelse.

Jeg synes, hr. Gert Petersen skal anlægge den betragtning, at jo mere dristigt SF spiller ud, jo mere aktivt man går ind i det, det nu drejer sig om, jo mere indflydelse har man — og omvendt. Jo mere man bare holder sig på afstand, jo mere tvinger man os ind i et samarbejde med andre, som jeg ved, at SF helst ikke ser, vi samarbejder med.

Men tilbage er stadig væk et ubesvaret spørgsmål. Ønsker SF, at konflikten skal bryde ud, eller ønsker SF ikke, at konflikten skal bryde ud? Ønsker SF, at folketinget skal holde hænderne væk og lade tingene ramle af sted, indtil grænsen om en uges tid er nået, hvor konflikterne træder i kraft?

Så har jeg overvejet meget, om jeg skulle sige et par bemærkninger til hr. Knud Jespersen, og jeg er kommet til det resultat, at et par bemærkninger vel nok er nødvendige. Det er jo en af hr. Knud Jespersens store dage, det er jo DKPs store dage, når der er uro på arbejdsmarkedet, når der er proble-

mer i dette land, og derfor vil hr. Knud Jespersen nok blive temmelig skuffet, hvis ikke jeg også gav ham et par ord med på vejen.

Det, jeg vil sige til kommunisterne, er, at min respekt for dem ville vokse ganske betydeligt, hvis de sagde sandheden og ikke pakkede den ind i en ordflom, som vi har set det her i aften. Jeg kunne forstå kommunisterne, hvis de sagde: ja men det, vi virkelig vil, er en konflikt med alt, hvad det indebærer, og de så samtidig fortalte, hvad en sådan konflikt indebar. Min respekt for kommunisterne ville vokse, hvis de sagde: det, vi i virkeligheden stiler imod, er mere kaotiske tilstande i dette samfund, end vi har for øjeblikket. Min respekt for hr. Knud Jespersen ville vokse betydeligt, hvis han f. eks. fortalte de efterhånden mange arbejdsløse, vi har her i landet, at kommer der en konflikt på mandag 8 dage, vil næsten alle disse arbejdsløse miste deres understøttelse. Har hr. Knud Jespersen sagt det til dem? Det har hr. Knud Jespersen ikke. Hr. Knud Jespersen har ikke fortalt om konsekvenserne i form af et yderligere antal arbejdsløse, hvis konflikten bryder ud. Hr. Knud Jespersen har ikke fortalt om den konsekvens, at nye virksomheder må krakke, hvis konflikten bryder ud. Hvilken trøst har hr. Knud Jespersen til dem, det kommer til at gå ud over? Kan de gå ned i Dronningens Tværgade og hente den understøttelse, de ikke mere vil oppebære som arbejdsløse? Eller hvad? Hr. Knud Jespersen har ingen trøst, hvis han skal fortælle sandheden, som den er.

Jeg har mange gange lagt mærke til, at DKP har det med at fortælle, at de repræsenterer arbejdspladserne. I den almindelige fraseologi hos de 7 kommunister i folketinget er det arbejdspladserne, de bruger hele tiden. Nu vel. På et tidspunkt, hvor vi havde stor arbejdsløshed, nemlig ved valget i januar måned, hvor der skulle være grund til ud fra almindelige erfaringer og ud fra den sejrstemning, som hr. Knud Jespersen ligesom tog forskud på, skulle der være grund til at tro, at det ikke var 7, som vi har for øjeblikket, men langt flere kommunister, der skulle sidde herinde. De arbejdspladser, som DKP taler så højt om, har altså ikke mere tillid til kommunisterne, end at man kun ønsker at sætte 7 mand ind i folketinget. Hvorfor? Fordi arbejdspladserne

[Kjeld Olesen.]

udmærket er klar over, hvad det drejer sig om. Det er ikke omfanget af, hvad man siger, det er ikke det med at bruge de store ord, der gælder. Men al erfaring fortæller, og det er lyspunktet i dette her, at arbejdspladserne ikke ønsker, at Danmarks kommunistiske parti skal have så megen indflydelse, at de kan ødelægge det, de i virkeligheden ønsker at ødelægge.

Så vil jeg endelig sige til hr. Christophersen og også til andre, der har talt om mulighederne, hvad der kan tælle for, og hvad der kan tælle imod det, vi nu skal i gang med, at jeg synes, der, alt lagt sammen, er grund til optimisme.

Jeg lagde mærke til, at hr. Christophersen havde bemærkninger, der gik langt tilbage i tiden, til begivenheder sidste efterår. Dette at vi ikke ville gribe ind dengang. Vi ville ikke gribe ind dengang, fordi der var forhandlinger i gang imellem arbejdsmarkedets parter. Vi ønskede ikke at ødelægge noget. Det er ikke situationen i dag, og jeg synes, at vi vil tjene sagen betydeligt, hvis vi nu i stedet koncentrerer os om situationen her og nu. Det siger jeg ikke til nogen bestemt side i denne sal, men til begge sider.

Vi kan have alle mulige forskellige opfat- telse af, hvad det er, man forventer af os. Jeg tror ikke, jeg rammer meget ved siden af, når jeg siger, at det, som vælgerne nu forventer af folketinget, er, at vi går til udvalgsarbejdet, og at vi snarest muligt når frem til holdbare resultater. Jeg synes, at alt må sættes ind, for at vi kan leve op til disse forventninger.

(Kort bemærkning).

Knud Jespersen (DKP):

Jeg vil gerne stille hr. Kjeld Olesen et meget kort spørgsmål. Mig bekendt er det ikke Dronningens Tværgade, men LOs forretningsudvalg, der har udsendt strejkevarsler og bestemt omfanget. Mig bekendt sid- der hr. Kjeld Olesen i LOs forretningsud- valg. Var det på skrømt, man udsendte disse strejkevarsler, eller var det eventu- elt at realisere dem?

(Kort bemærkning).

Kjeld Olesen (S):

Jeg vil ikke fra denne talerstol begynde at

besvare spørgsmål, som rettelig kun kan besvares af dansk fagbevægelses ledelse. Det er ikke socialdemokratiet, det er LO, der har truffet de beslutninger, der er tale om. Det, jeg går ud fra, og det, som hr. Knud Jespersen også burde gå ud fra, er, at de borgere i dette samfund, de medlemmer af dansk arbejderbevægelse, som han påstår, han repræsenterer, og hvis interesser han vil fremme, er ude for en ganske alvorlig risiko, hvis vi i situationen, som den foreligger nu, skal kastes ud i en konflikt. Det er det, det drejer sig om, og det er også det, hr. Knud Jespersen burde koncentrere sig om.

(Kort bemærkning).

Knud Jespersen (DKP):

Jeg konstaterer, at her kan man altså hel- ler ikke få noget svar, men det er også en slags svar. Det skal jeg vende tilbage til.

Christophersen (V):

Statsministeren og andre repræsentanter for regeringen rettede nogle bemærkninger til mig, som jeg godt synes, jeg vil kommen- tere meget kort, uden at jeg i øvrigt skal forlænge denne diskussion mere end højst nødvendigt. Vi får nu lejlighed til at gå i dybden med de mere saglige problemer un- der udvalgsarbejdet.

Jeg kunne forstå både på statsministeren og på de øvrige repræsentanter for regerin- gen, at de ligesom var lidt skuffede over den beskedne virkning, som vi tillagde deres for- slag. Statsministeren mente, at hvis man vurderede det, regeringen havde foreslået, nærmere, så var der i virkeligheden tale om en afdæmpning af indkomstudviklingen. Arbejdsministeren sagde, at man ikke kunne stille tallene sådan op, som jeg gjorde. Han sagde, det var en forkert fremstil- ling af, hvad dette forligsforslag ville føre til, og finansministeren sagde, at i virkelig- heden var det jo et godt grundlag for pro- duktion og beskæftigelse, vi hermed havde tilvejebragt. Jeg vil egentlig sige, at jeg tror, at arbejdsministeren selv kom den opgave, vi står over for lige i dette øjeblik, nærmest, da han sagde, at vi i virkeligheden nok var samlet for at undgå en konflikt.

Jeg er sådan set lidt bekymret over, at regeringen mener, at den med sit udspil ikke bare løser et konfliktproblem, men at den

[Christophersen.]

også løser vore omkostningsproblemer. Det var det, jeg kaldte for en nøjsom betragtning, for hvordan man end vender og drejer det, så vil en gennemførelse af forslaget ud over at have den positive virkning, at man undgår en konflikt, og en sådan ønsker venstre også at undgå, jo unægtelig have den negative virkning, at vi i 1975 får lønstigninger på 15-16 pct. Det kan man regne med under den forudsætning, at vi, som denne regering jo selv forventer det, får 2 dyrtidsportioner til september.

Derfor må jeg sige, at jeg synes, man skal være forsigtig med ligesom at stille sig tilfreds med denne indsats over for omkostningsudviklingen, som ligger i disse forslag. Det var også baggrunden for, at jeg på mit partis vegne sagde, at vi var parat til at samarbejde, ikke bare om løsning af det helt akutte problem med konflikten, men om tilrettelæggelse af en egentlig indkomstpolitik. Det får vi jo lejlighed til i de kommende par dage at drøfte nærmere, men det var fra vores side ment som en venlig bemærkning.

Jeg kan forstå, at statsministeren og de øvrige medlemmer af regeringen, der har været heroppe, snarere har følt sig noget skuffede over, at vi ikke tillagde deres forslag mere langsigtede virkninger, men denne skuffelse kan vi altså ikke afhjælpe. Vi tror ikke på, at det her er løsningen på vore omkostningsproblemer. Det kan være løsningen på et akut konfliktproblem, men det er ikke løsningen på omkostningsproblemet. Det fører så til det, som både finansministeren og handelsministeren ligesom gjorde nogle indvendinger imod, at så bliver det jo så meget desto mere nødvendigt at bruge andre sider af den økonomiske politiks virkemidler, for hvis man ikke vil gøre mere ved omkostningsudviklingen end det, man her lægger op til, så er det efter vores opfattelse klart, så får vi ikke den forbedring af konkurrenceevnen, der er nødvendig, hvis vi skal klare vores valutaproblemer. Så har vi ikke råd til på andre områder at stimulere forbrug og beskæftigelse, så har vi ikke råd

til i det omfang, som handelsministeren måske gerne ville have det, at gennemføre hans erhvervsforslag, vi har ikke mulighed for i det omfang, finansministeren godt ville det, at begrænse besparelserne.

Det er ikke noget, jeg opstiller som krav eller betingelser for venstre, men jeg anfører bare, hvordan tingene rent faktisk hænger sammen. Man skal jo ikke spare af hensyn til os. Man skal ikke undlade at gennemføre handelsministerens forslag af hensyn til os, men vi kan alle sammen — også regeringen — blive anbragt i den situation, at realiteterne forhindrer den i at føre en bestemt politik på ét område, hvis den afviser at føre den nødvendige politik på et andet område.

Det var det, jeg ønskede at påpege. Nu må vi jo så under udvalgsarbejdet have belyst: hvad fører alt det her til på omkostningsfronten? Vi har altså vores ganske sikre opfattelse af, at det fører til noget meget utilstrækkeligt, og det var baggrunden for de bemærkninger, jeg kom med, om, at vi i denne situation måske kunne få noget bedre ud af det, men det skal der naturligvis to parter til.

Glistrup (FP):

Det forekommer mig at være med rette, hr. Christophersen nu netop så stærkt har fremhævet og gentaget fra sit første indlæg, at det, vi står og behandler her i dag, de socialdemokratiske forslag, hænger nøje sammen med, hvordan man tilrettelægger den finanslov, der skal være vedtaget inden denne måneds udgang. Det forekommer mig i og for sig også at være med rette, hr. Christophersen nu for anden gang siger, at hvis man virkelig gennemfører forslagene sådan nogenlunde, som socialdemokratiet har fremsat dem, så bliver virkningen den på finansloven, at så må der spares mere, end man måske ellers kunne regne med, og man må altså gå ret vidt med hensyn til besparelserne.

Men jeg kan ikke lade være med at sammenholde det med, hvad der også er blevet sagt 2 gange fra den anden side i salen, af

[Glistrup.]

statsministeren både i formiddags og her nu i aften. Statsministeren har fremhævet, at der er en nøje sammenhæng mellem det, man nu fremsætter her fra socialdemokratiets side, og det, der kommer i finansloven, nemlig at man skal holde igen på besparelserne, for hvis man går vidt med besparelserne, har statsministeren nu fremhævet 2 gange i dag, så forrykker man den sociale balance i forhold til det, som socialdemokratiet her har forelagt til afgørelse i tinget.

Når der mellem de 2 største partier her i dette folketing er en fælles opfattelse af, at der er en nøje sammenhæng mellem disse ting og den finanslov, der skal gennemføres inden så kort tid, og man har denne sammenhæng fortolket så diametralt modsat, som statsministerens og hr. Christophersens udtalelser faktisk går ud på, så må jeg finde, det må være aldeles selvfølgelig, at vi nu i det arbejde, som vi går i gang med, får draget finanslovproblemerne med ind i billedet. Dér tror jeg nok, at hr. Kjeld Olesen indtil 4 gange gjorde sig skyldig i en simpel fejl med hensyn til kalenderen, når han sagde, at vi er under tidspres, fordi vi allerede på mandag om en uge ellers står over for, at landet kastes ud i en storstrejke. Så vidt jeg kan tælle på fingrene — men vi skulle da gerne ramme det rigtige — så er det på mandag om 14 dage, så vi så udmærket kan nå at få dette spørgsmål belyst, som nu er fremgået af begge disse to største partiers udtalelser.

Hvis det ender med, at folketinget skulle give regeringen magt, således som den har givet udtryk for at den har agt, ja, så vil en af følgerne af, at LO og Dansk Arbejdsgiverforening ikke har kunnet enes med hinanden, blive, at alle danske erhvervsdrivende, det være sig medlemmer af Arbejdsgiverforeningen eller de langt flere erhvervsvirksomheder, som ikke er medlemmer af Arbejdsgiverforeningen, simpelt hen får påduttet, at nu skal de i de næste to år underkastes en regel om, at de ikke kan beregne sig højere absolut bruttoavance pr. vareenhed end den før 6. marts 1975 senest beregnede bruttoavance for samme eller tilsvarende vare.

Handelsministeren så med et lyssyn på, at denne bestemmelse nok ikke ville volde de store betænkeligheder, for han havde en

opfattelse af, at der er en stærk trang, en solidaritetstrang, kan man måske kalde det, i det danske samfund til at være loyldig. Modsat af, hvad handelsministeren formodede, så tror jeg i og for sig, at hans og min opfattelse på det område er fuldstændig parallelle og fuldstændig ensartede. Men jeg tror nok, at vi skulle gå de skridt videre i argumentationen og sige, at det forudsætter to ting. For det første at man vil føle, at de regler, vi sidder og fastsætter herinde, er rimelige. Hvis man virkelig føler, at det er noget urimeligt noget, man kommer her og vælter ud over erhvervsvirksomhederne, så bliver det i hvert tilfælde sværere at håndhæve. Og det er jeg bange for at mange vil føle. For det andet at man kan forstå det. Og dér må jeg ærlig talt melde mig som måske den første i den lange række, der må sige, at vi har ikke evner til at leve op til, at forstå, hvad dette betyder.

Jeg har en butik, som er omfattet af denne lov, og jeg skal altså nu være underkastet det, at jeg efter loven i de næste 2 år, f. eks. for at udføre en skilsmisssag, ikke må beregne mig højere absolut bruttoavance pr. enhed end den før 6. marts 1975 senest beregnede bruttoavance for en skilsmisse. Dér skal jeg altså nu til at sidde og finde ud af, hvad i grunden den højeste bruttoavance, jeg har beregnet mig pr. skilsmisse i den senere tid, er, og det skal jeg passe vældigt på. Jeg må nu altså sige, at jeg meget nødig vil risikere at komme i konflikt med de strafhåndhævende myndigheder, sådan at der er nogle, der vil kunne bebrejde mig noget, jeg skulle kunne straffes for. Så jeg må altså virkelig gå hen i Nørregade og spørge, og dér vil der måske være nogle, der kommer og spørger: hvordan skal vi nu få det her til at fungere?

Og det er bare ét eksempel blandt de hundredtusinder af eksempler, som handelsministeren og monopoltilsynet vil blive præsenteret for. Gud ske lov, at man har den arbejdskraftreserve derhenne, så man kan udføre det uden at skulle ansætte én eneste mere, som vi kan læse os til i bemærkningerne. Der er dog trods alt lyspunkter tilbage i lille Danmark.

Ninn-Hansen (KF):

Til handelsministeren blot den bemærkning: der er overhovedet ingen modsætning

[Ninn-Hansen.]

i at hævde det standpunkt, at nu skal man samle sig om den opgave, der foreligger, og samtidig efterlyse et bedre lovgivningsinitiativ vedrørende erhvervslivet. Jeg tror nemlig, at erfaringerne burde have vist os, at der ingen fordel er ved at sprede arbejdet, sådan at man ikke klarer den nærliggende opgave. Der var jo en tidligere minister, der brugte udtrykket pærevælling om den situation, hvor man blander det hele sammen. Det er det, vi advarer imod, og jeg forstod egentlig på statsministerens bemærkninger senere, at statsministeren også har den opfattelse, at nu skal vi først og fremmest klare den situation, at vi skal undgå at få konflikterne om godt 8 dage.

Det er det, det drejer sig om, og hvorfor så sætte en lovgivning i gang, som ikke er gennemtænkt, som virker på en måde, vi ikke kan overse, hvis konsekvenser man ikke kender?

Nu er der nævnt et eksempel af den foregående taler i forbindelse med virkningerne af denne lovgivning. Jeg er ganske overbevist om, at man kan finde langt flere, derfor advarer vi imod dem. Handelsministeren skal da også vide, at vi har et ganske godt kendskab til, hvilke love der fremmer erhvervslivets muligheder, og hvilke love der hindrer erhvervslivets situation, og det er det synspunkt, vi helt igennem vil gå efter.

Jeg kan altså tilslutte mig den opfattelse, at nu drejer det sig om at få klaret opgaven med at få løst de kollektive overenskomster. Andre ting haster ikke lige så meget, men de skal selvfølgelig klares, og der er ikke noget i gennemførelsen af denne lovgivning, der hindrer, at vi tager fat på de væsentlige opgaver, de snarliggende og større offentlige besparelser og de kommende om at få formindsket omkostningsniveauet her i landet.

Jeg lagde med glæde mærke til hr. Robert Pedersens bemærkning, der lød sådan, at magten er i dette hus, og så citerede han endda senere Hørups velkendte udtalelse. Det er rigtigt, at magten er i dette hus, og her skal den også være. Det giver retten både til at give love og ændre love. Der er ikke noget i en lovgivning, vi gennemfører i denne situation, der kan forhindre os i i løbet af den kommende tid at foretage ændringer i den lovgivning, vi vedtager, så-

fremt vi mener, at det er en nødvendighed for at dæmpe omkostningerne her i landet. Sådan er lovgivningen, og det vil vi følge.

Som sædvanlig lyttede jeg selvfølgelig til hr. Knud Jespersens fængende tale. Hvis jeg ikke hørte tilstrækkeligt efter, så er det, fordi jeg blev distraheret af noget, der ikke ligger så lang tid tilbage. Det var hr. Knud Jespersens råd til dronningen, da vi skulle danne regering. De var meget enslydende, de var meget faste, der blev sagt med hensyn til parti og person, at hr. Anker Jørgensen skulle have fri ret til at danne sin regering.

Nu ser man de vilkår, hr. Knud Jespersen og andre, der har anbefalet denne regeringsdannelse, giver den i dag, hvor regeringen for første gang kommer i en situation, hvor man skal vise, om man nu vil støtte denne statsminister, man selv har udpeget, eller om man vil angribe ham mest muligt. Situationen er jo den, at hr. Knud Jespersen ikke har kunnet besvare spørgsmålet, om han virkelig ønsker konflikten med de konsekvenser, vi kender. Men han ved i hvert fald, at den regering, han selv har været med til at udpege, den skal han angribe på et tidspunkt, hvor den alene påtager sig den opgave at hindre den konflikt, der vil ramme først og fremmest danske arbejdere.

Vi har jo hørt i den sidste tid nogle bemærkninger om og har også set nogle skrivelser om, at uenigheden var så stor på den borgerlige side, at dem kunne man dog ikke i lang tid overlade at lede landets politik. Jeg ved også nok, og det er beklageligt nok, hvad der gav anledning til disse bemærkninger. Jeg ved ikke, hvor meget vi kan lære af den diskussion, vi har hørt imellem forskellige partier, og som nu fortsætter i den kommende tid blandt de partier, der enten føler sig som socialister, eller som i hvert fald føler sig i nærheden af socialismen. Jeg synes egentlig ikke, vi behøver at blive så forskrækkede over udviklingen, som andre siger man skal være; jeg tror, vi kan have en ganske god tiltro til, at vi er inde i en overgangsperiode, så ændrer det sig i en bedre retning.

Gert Petersen (SF):

I anledning af de sidst faldne bemærkninger vil jeg godt komme med et foruroligende svar til hr. Ninn-Hansen. Jeg vil

[Gert Petersen.]

nemlig oplyse ham om, at socialistisk folkeparti ikke har udstedt en almindelig krigserklæring mod andre partier inden for arbejderbevægelsen inklusive socialdemokratiet, på samme måde som jeg har indtryk af at der råder krigstilstand mellem forskellige borgerlige partier, fremskridtspartiet og de andre. Vi ser sådan på det, at i denne situation er vi klart imod det indgreb, som regeringen foreslår. Hvordan det vil gå i de kommende måneder, det afhænger helt af den politik, der bliver lagt op til. Jeg kan meget vel forestille mig, at socialistisk folkeparti er med, når det drejer sig om at forhindre, hvis det kan lykkes, de asociale nedskæringer, som visse borgerlige partier stadig væk holder fast ved. Så har vi straks en helt anden situation. Hr. Ninn-Hansen glæder sig altså for tidligt, hvis han tror, at nu er det indledningen til en almindelig borgerkrig på venstrefløjens her i folketinget.

Men diskussionen i øjeblikket drejer sig om det indgreb, som regeringen har foreslået. Her vil jeg da nok sige, at der er en meget lang afstand mellem vort parti, mellem socialistisk folkeparti, og socialdemokratiet. Jeg vil også føje til — det er i anledning af hr. Kjeld Olesen, som følte en stille forundring — at det er der egentlig ikke noget nyt i. Vi kunne have forventet, at socialdemokratiet var blevet klogere i de år, der var gået. At hr. Kjeld Olesen havde ventet, at socialistisk folkeparti måske havde tilpasset sig socialdemokratismen, det må skrives på hans regning, men i så fald er han blevet skuffet. Han behøver ikke at være forundret, for vi havde en tilsvarende situation i 1963, da en socialdemokratisk-radikal regering ville gennemføre en såkaldt helhedsløsning. Dengang sagde socialistisk folkepartis ordfører, hr. Chr. Madsen, følgende — jeg citerer fra Folketingstidende for 1962-63, s. 3183:

„Jeg har den opfattelse, at den strejkeret, vi har her i landet, er noget, der skal bevares, det er en ret, arbejderne skal have, men derudover har jeg den mening, at strejkeretten er ikke noget, man kan tage fra en befolkning og fra en arbejderklasse. En strejkeret må man udøve, når man mener, at tiden er inde dertil, og jeg kan ikke se andet, end at man inspirerer arbejderbevægelsen her i landet til at se mere alvorligt på

det spørgsmål, hvordan man i denne overenskomstperiode, hvor man vil foretage indgreb fra folketingets side, skal behandle det alvorlige problem, som strejkeretten er. Skal det være små strejker eller store strejker, og hvornår skal man gribe til dem for at bevare i hvert fald en andel af den produktivitetsstigning, der finder sted her i landet?“

Det var som sagt i 1963, at socialistisk folkepartis ordfører sagde det. Undskyld, hr. Kjeld Olesen, at vi bevarer kontinuiteten i socialistisk folkeparti og anlægger det samme synspunkt i dag, et synspunkt, som er principielt for vort vedkommende, og som vi ikke agter at fravige.

Hr. Kjeld Olesen var foruden stille undren også opfyldt af andre problemer, især omkring urafstemningsspørgsmålet. Han sagde, at arbejdsministeren havde svaret på de spørgsmål, jeg havde rejst. Jeg synes nu ikke, arbejdsministerens besvarelse var særlig tilfredsstillende, for han sagde, at LO ville aldrig finde på at sende en skitse, som var forkastet af LOs forretningsudvalg, ud til urafstemning. Det kan da godt være, de ikke ville finde på det. Videre sagde arbejdsministeren: min fornemmelse, altså arbejdsministerens fornemmelse, er i øvrigt, at det store flertal af LOs medlemmer ønsker at undgå storkonflikt, også på dette grundlag. Jeg beder arbejdsministeren undskylde, for på mange måder har jeg sympati for arbejdsministeren, men jeg lægger altså mere vægt på, hvad LOs medlemmer konkret siger igennem en afstemning, end jeg lægger vægt på arbejdsministerens fornemmelse af, hvad LOs medlemmer måske nok konkret ville sige gennem en afstemning.

Hvad tiderne angår, ja, så er jeg nu endelig kommet til enighed med hr. Glistrup, så er det også sket. Hr. Glistrup sagde meget rigtigt, at hr. Kjeld Olesen tog fejl, når han sagde, at der kun er en uge; der er faktisk fra på mandag 14 dage. Der ville være god tid til, at LO kunne undersøge ved en urafstemning — utraditionel, det erkender jeg, men lad os dog være lidt utraditionelle en gang imellem — hvordan LOs medlemmer ser på det, der her er lagt op til. Og så synes jeg, arbejderpartierne naturligvis må indrette sig efter den afstemning, det måtte regeringspartiet i så fald også gøre.

Vi har det hovedprincip, og det står vi fast på, at vi ikke vil være med til at trække

[Gert Petersen.]

løsninger ned over hovedet på de mennesker, hvem løsningerne vedrører, og slet ikke arbejdernes og funktionærernes store flertal. De må høres, når det drejer sig om deres livsproblemer. Jeg er enig i, hvad der er blevet sagt tidligere heroppefra af hr. Knud Jespersen, at det er ganske ejendommeligt, at man lægger mere vægt på, hvad 112 borgerlige her mener om den sag, end hvad 800.000-900.000 LO-medlemmer mener om den sag. Jeg synes, at socialdemokratiet, som jeg tidligere har sagt, skulle holde op med at eksperimentere, med at være dristig på den måde her.

Hr. Kjeld Olesen efterlyste et dristigt forslag fra mig, men det er jeg kommet med, nemlig: send det her ud til urafstemning i LO-området, sørg for — hr. Kjeld Olesen sidder i LOs forretningsudvalg — at tage det op dér, gør noget for, at LO sender det ud. Det ville være dristigt, men det ville også være rigtigt.

Henning Philipsen (SF):

Såvel hr. Kjeld Olesen som et par andre ankede lidt over min stemmeføring eller mit tonefald, skal jeg sige det sådan. Nu er jeg nu engang udstyret med en smedesvends milde røst, så jeg skal i hvert fald forsøge med al den venlighed og beskedenhed, som er særegen for mig, at fremføre et par bemærkninger i øvrigt.

Det skal allerførst være til statsministeren, nemlig dette, at jeg bemærkede statsministerens tale ganske klart, hvoraf det fremgår, at den nuværende overenskomstsituation ikke gør det muligt at forhøje pensionerne i 1975. Ganske rigtigt, som af statsministeren beskrevet, er der tale om, at man vil kompensere for de 2 dyrtidspoints, som bortfalder. Det ændrer bare intet ved, at der ingen forhøjelser bliver af pensionerne i 1975. Sådan har jeg i hvert fald forstået det.

Og så må jeg måske gøre en bemærkning til ministeren for skatter og afgifter. Jeg havde ærlig talt ventet et svar og vil derfor gerne spørge: står ministeren for skatter og afgifter ved den udtalelse, som han afgav før valget om, at bremser man en indkomst-udvikling, som man f. eks. gør i dette tilfælde, og som man ville have gjort, hvis venstres helhedsplan var gennemført, så ville forudsætningerne for boligforliget være

bortfaldet? Man bremser jo nu samtlige indkomststigninger for lavtlønsområdet. Jeg synes, det var rimeligt at få et svar, ikke blot af skatteministeren, men måske endda også af statsministeren.

Knud Jespersen (DKP):

Jeg har nogle bemærkninger om noget af det, der er sagt i diskussionen, både om os og imod os og om hele den atmosfære, som i alt fald har fanget den socialdemokratiske gruppe, at hvis man bare møder klassefjenden med frygt og bæven, så skulle man nok kunne løse alting. Hvis man bare går ud fra, at hvis man erklærer sig nervøs nok, så bliver de andre så bange, at de bøjer sig for de bønne ønsker, man måtte have.

Jeg har også lært lidt nyt af denne debat, og det er jo nok værd at bide mærke i. Jeg har konstateret, at hr. Robert Pedersen er blevet socialdemokratiets Leninekspert, og jeg gratulerer naturligvis hermed. Men da hr. Robert Pedersen holder af citater, så vil jeg anmode ham om at gå lidt videre i sine Leninstudier, idet Lenin har skrevet en bog, hvis titel i nogen grad passer på socialdemokratiets situation i dag. Den hedder „Ét skridt frem og to tilbage“. Når så hr. Robert Pedersen har klaret et par citater dér, så synes jeg, vi i fællesskab kunne læse „Hvad må der gøres?“, for der er noget om, at det ved man ikke rigtigt.

Nu har man tilfældigvis skramlet noget sammen på grundlag af, at en skitse gik i stykker, og så klammer man sig til den skitse, som ingen andre ville vide af, og vi, der ikke umiddelbart godtager en sådan skitse, ja, vi får så at vide, at det er, fordi vi har helt, helt andre mål. Ja men hvor er jeres mål med denne skitses gennemførelse? Hvis vi tager arbejdsministeren, finansministeren, i nogen grad handelsministeren, så var det gennemgående tema, at det ville dæmme op for omkostningerne, det vil sige, at det vil have en forbrugsbegrænsende virkning. Ja men hvor er så muligheden for at mobilisere al den kærlighed over, at man næste år skal give de lavtlønnede, så de kommer op på denne vældige, grevelige løn af lidt over 22 kr. i timen? Hvis vi måler det med de udgifter, vi ellers regner til lønindtægter i og omkring vores nærhed, ja, så vil enhver kunne se, at mit første standpunkt var rigtigt. Det er, at det ikke er noget, der

[Knud Jespersen.]

gavner, og det er ikke noget, der hæver levestandarden.

Man havde brug for en sådan virkelig forbrugsudvidelse for de lavtlønnede. Det kom hr. Kjeld Olesen ind på, men afstod dog fra at sige, at en sådan forbrugsudvidelse også ville blive resultatet. Når finansministeren siger, at man kan lave en afdæmpet omkostningsudvikling 2 år frem i tiden, så forekommer det mig, at finansministeren må have tænkt disse tanker som manden på den øde ø. Danmark ligger jo ikke afsondret fra verden. Vi kan, hvert øjeblik det skal være blive ramt af en ny afpresningskrise fra de store oliekoncerner. Vi ved ikke, om man i fællesmarkedet i løbet af en uge, en måned, vil lave et nyt prishop. Vi ved bare, at det kommer, og vi kan roligt gå ud fra, at de kapitalistiske konjunkturer og hele denne krise er af en sådan art — og det vil jeg gerne være spåmand om — at i løbet af 2-3 måneder er vi inde i den gamle situation, som vi var i 1974, dvs. at hvert kvartal har sin krise.

Statsministeren siger, at socialdemokratiet og regeringen er dristige. Jo, der findes flere slags dristighed. Der er også noget, der hedder dumdristighed. Hvis man kan erstatte dristighed med dumdristighed, så kan man måske nok glæde sig et stykke tid, men hvis det er dumdristige handlinger, som i virkeligheden kommer til at ramme nogle af de mennesker, hvis interesser man angivelig vil varetage, så er det jo ikke så godt.

Jeg stillede et spørgsmål tidligere til hr. Kjeld Olesen, som jeg ikke fik svar på.

Jeg vil godt sige i fortsættelse af denne bestræbelse på at forklare arbejderne, at de kan ingenting, de har ingen penge, de har ingen muligheder: nu skal vi passe lidt på, nu bliver det nemlig farligt. Socialdemokratiet, kommunister, SFere og mange andre rejste i fællesskab en lang række krav, fordi man vidste, man var bagefter, hvad angår lønudviklingen. I fællesskab var vi enige om, at det var minimumskrav. I fællesskab formulerede man, at disse krav skulle man slås for. I fællesskab har LOs forretningsudvalg lavet et omfang af strejkevarsler, som var så omfattende, at man måske havde troet, det kunne drive Arbejdsgiverforeningens nej-politik i knæ. Men nu hører jeg, at det i virkeligheden har været spekulation i

menneskenes ødelæggelse. Det bliver bare givet adresse til kommunisterne. Det var spekulation i disse mastodontstrejker. Åh nej, vi har hele tiden talt om, at strejker skulle føres med de laveste omkostninger. Det er ikke os, der har to mand i LOs forretningsudvalg. Det er ikke os, der har deltaget i og hele tiden er blevet informeret om forhandlingerne. Det er ikke os, der har undladt at informere medlemmerne i fagbevægelsen, der nægter at sige, hvordan vi kunne forestille os finansieringen, hvis det kom til kamp. Det er ikke os. Så er det meget dristigt, dumdristigt, at komme og sige, at vi tilstræber kaos, og hvis vi ville sige det ærligt, så var det ganske udmærket. Sandheden er jo, at vi tilstræber ikke noget kaos. Vi tilstræber, at de krav, som dansk fagbevægelse har rejst og anset for at være berettigede, også føres igennem. Det er prøvestenen på den holdning, der deler socialdemokratiets og kommunisternes opfattelse i den slags sager.

Hr. Kjeld Olesen var lige så heldig med at regne ud, hvor mange dage der er fra nu af og til den 22. marts. Derefter kan man fastslå, at hvis hr. Robert Pedersen er chefideolog, så er hr. Kjeld Olesen ikke matematiker. Der er som bekendt 14 dage og ikke 7 dage. Men 14 dage eller 7 dage, det skal såmænd ikke skille os. Jeg har nemlig lyst til at sige noget til hr. Ninn-Hansen, som aldeles ikke skal glæde sig over, at vi får en sådan diskussion på baggrund af DKPs og mine aldeles udmærkede råd til dronningen. Vi var jo dem, der konsekvent hele tiden gav det råd, at det var det største af arbejderpartierne, der måtte danne regering. Vi sagde også noget om, hvad vi synes de skulle lave. Vi spiller nemlig ikke med blind makker, og vi har sagt i åbningsdebatten og i offentligheden uafbrudt, at vi ville være villige til at støtte ethvert skridt i den rigtige retning. Men det er ikke et skridt i den rigtige retning, hvis man vender sig mod arbejderbevægelsens grundlæggende interesser, og det er en grundlæggende interesse, så lang tid man har privat ejendomsret, spekulationsret, privat prisfastsættelse, at arbejderne så har medbestemmelse om prisen på deres arbejdskraft. Arbejderne skal også have lov til selv at afgøre, om de vil strejke eller ikke strejke. Man har ingen grund til at glæde sig over den slags ting, for til syvende

[Knud Jespersen.]

og sidst vil vi gøre, hvad vi kan, for at socialdemokratiet ikke samarbejder over midten, over i fronten, der går lige til højre, men prøve at holde partiet på en linje, der stort set modsvarer, hvad de gik til valg på.

Det betyder ikke, at vi dermed godkender socialdemokratiets politik, hvad de heller ikke har bedt os om, men det betyder, at vi anser socialdemokratiet for at være et parti, hvor der er noget større indflydelse fra lønmodtagersiden — vi har måske taget fejl, det håber jeg ikke — end det er på andre af de store partier.

Må jeg sige sammenfattende, at vi er interesseret i, at disse diskussioner, man må have, også føres i retning af, om man er villig til at give arbejderne medinformation, medbestemmelse og ret til medbestemmelse om prisen på deres egen arbejdskraft. Hvis man ikke er det, så skaber man noget, der er farligt også på længere sigt i dansk arbejderbevægelse.

(Kort bemærkning).

Robert Pedersen (S):

Et enkelt konkret spørgsmål til hr. Knud Jespersen — ikke om marxisme-leninisme, dér er jeg absolut underlegen, men rent konkret med hensyn til arbejderne indflydelse: vil hr. Knud Jespersen nægte, at i såkaldte folkedemokratiske lande, hvor arbejderne selv har magten, kan man blive tvunget til at gribe ind hen over hovedet på arbejderne? Jeg kunne nævne adskillige eksempler. I Polen, i Slovakiet osv. Jeg håber ikke, hr. Knud Jespersen tilsidesætter kendsgerninger så meget, at han vil nægte, det kan være nødvendigt, hvor de har den absolutte magt, at gribe ind mod en klasses interesser.

(Kort bemærkning).

Kjeld Olesen (S):

Nu har jeg et par gange hørt hr. Knud Jespersen udtale sig om LO, og han har bl. sagt, at det jo er LO, der har besluttet, hvilke områder der skulle være strejkeramt. Jeg må sige, det forbavdede mig en hel del, at den uvidenhed om disse områder skulle eksistere hos hr. Knud Jespersen, som der er givet udtryk for her.

Sagen er nemlig den, at det ikke er LO. Det er forbundene, der i deres kompetente

forsamlinger træffer beslutning om, hvilke områder der skal være strejkeramt. Det troede jeg faktisk hr. Knud Jespersen vidste.

(Kort bemærkning).

Maigaard (SF):

Hr. Robert Pedersen har som vanligt bragt interessante aspekter ind i debatten, og herunder har hr. Robert Pedersen filosoferet over, hvilke muligheder arbejderne har for selv at bestemme deres vilkår i de lande, hvor, som hr. Robert Pedersen sagde, de selv har magten.

Hverken hr. Robert Pedersen eller jeg er uenige om, hvad det er for lande, vi taler om, og heller ikke, at det er afgørende, at arbejderne selv bestemmer. Men så er det, jeg spørger hr. Robert Pedersen: hvorfor denne interesse for, hvad arbejderne må og kan i Polen og Ungarn og Sovjetunionen osv., når det, vi snakker om, er, hvad arbejderne skal tage stilling til i Danmark? Her er hr. Robert Pedersen jo en stor manipulator, for mens han snakkede om, hvad arbejderne må i andre lande og ikke må i andre lande, så er det afgørende, at her i Danmark, hvor hr. Robert Pedersen har en vis indflydelse, dér må arbejderne ingenting, dér skal de rette sig efter, hvad hr. Robert Pedersen bestemmer.

Føj nu for egen dør først, hr. Robert Pedersen, og brug så alt det dér fine filosofiske noget på højskoler og i studiekredse under AOF. De kan givetvis få tilskud under fritidsloven, det er bare ikke det, vi snakker om nu.

(Kort bemærkning).

Knud Jespersen (DKP):

Jeg synes, at det bliver mere og mere interessant. Jeg har ikke spor imod at diskutere arbejdsretslovgivningen i den socialistiske verden, men det bliver da en underlig synsvinkel, når hr. Robert Pedersen siger: de har ikke noget at sige dér; logikken skulle så være, at det skulle de heller ikke have her. Jo, de har noget at sige, men det kommer altså ikke denne sag ved. Det, der kommer denne sag ved, er: hvilken holdning har vi til dansk arbejderklasses direkte medbestemmelsesret? Er vi for eller imod, at de skal have indflydelse på prisen på deres egen arbejdskraft? Jeg er for, og jeg

[Kjeld Olesen]

konstaterer, at hr. Robert Pedersen er imod.

Nu vejleder hr. Kjeld Olesen mig. Det har man jo for sin utaknemlige optræden. Det er rigtigt, at LO er et serviceorgan, og hr. Kjeld Olesen er også kommet i tanker om, hvordan det ligger; selv om han er medlem, ret så nyt medlem, af LOs forretningsudvalg, så var det noget, vi glemte begge to i første omgang. Det, jeg skulle have sagt — og det vil jeg gerne sige — er, at omfanget af de strejkevarsler, som ganske rigtigt er født ude omkring i forbundene, er mig bekendt koordineret også i serviceorganet LOs forretningsudvalg.

(Kort bemærkning).

Robert Pedersen (S):

Det er såmænd ikke afgørende, hr. Maigaard, for mig at bevise, hvordan forholdene er andre steder. Mit hovedformål er at anskueliggøre, at de metoder, den arbejds gang og den strategi, som den moderate arbejderbevægelse har brugt her i landet, har ført til meget bedre resultater, end det er sket andre steder, men det kan også nødvendiggøre indgreb over for de mennesker, hvis tarv man skal varetage.

(Kort bemærkning).

Jørgen Jensen (DKP):

Jeg synes, den sidste debat må understrege, hvor farlig en vej det er, socialdemokratiet har indladt sig på. Den diskussion, vi fører her om fagbevægelsens livsnerve og mest nære interesser, den må vi føre i en sal, hvor vi ved der er et borgerligt flertal. Men ansvaret, det er jeres; det vil jeg godt sige, når hr. Kjeld Olesen siger, at han ikke her ønsker at udtale sig om de interne spørgsmål fra fagbevægelsen.

Jeg har nogle konkrete spørgsmål, jeg er nødt til at få svar på. Man lovgiver sammen med de borgerlige her om, hvorvidt man må strejke eller ej. Hvornår må vi så strejke? Hvor omfattende må strejkerne være, for at de kan få lov til at træde i kraft? Er forligsmandsloven forkert, når den sammenkæder forhandlingerne og afstemningerne og derved er med til at skabe den situation, vi har? Er LO forbi som samlende faktor ved forhandlinger om de generelle krav, når det er årsagen til, at vi får den situation, vi har?

Endelig til hr. Robert Pedersen: hvornår har strejkerne været misbrugt, som han sagde? Arbejderne kan være tvunget ud i situationer, hvor de må reagere, men jeg forstår nu, at socialdemokratiet tager afstand fra, når arbejderne bliver tvunget ud i en sådan situation. Det er jo også rart at få at vide.

(Kort bemærkning).

Maigaard (SF):

Til hr. Robert Pedersens forbavsende forsøg på at skabe klaring i debatten er der at sige følgende: jeg er enig med hr. Robert Pedersen i, at arbejderne har for lidt at skulle have sagt i østlandene, helt enig. Men det, debatten drejer sig om her i aften, er, hvad danske arbejdere har at skulle have sagt, og hvad danske arbejdere ikke har at skulle have sagt, og her er det interessant at se, at hr. Robert Pedersen stiller sig på det standpunkt, at de danske arbejdere i spørgsmålet om løn- og arbejdsvilkår ikke skal have noget at skulle have sagt. Det er et dårligt udgangspunkt at pege fingre ad hr. Knud Jespersen fra.

Brusvang (CD):

Statsministeren noterede sig bemærkningerne fra mit parti om, at vi erkendte, at den sociale balance skulle bevares, hvis dette lovkompleks kom igennem, og at det havde den konsekvens, at der var visse ting i septemberforliget, spareforliget, som vi var rede til at pille ved. Dette er også korrekt, men når der tales om den sociale balance, vil jeg gerne have tilføjet, at dette synspunkt gælder for centrum-demokraterne også for så vidt angår boligforliget. Nu sker der formentlig og forhåbentlig en gennemførelse af dette lovkompleks med den virkning, at omkostningerne bliver holdt nogenlunde i ro, at lønningerne ikke stiger væsentligt. Så er det ikke rimeligt, at man skal køre videre med boligforliget, sådan som det blev lavet sidste år, som forudså en væsentlig udgiftsstigning for folk i parcelhus, derved at lejeværdierne, der skulle tages til indtægt, steg, og som også for lejerne forudså nogle ret kraftige stigninger. Her må for vort vedkommende det samme synspunkt gøre sig gældende; at her må man foretage en ændring i overenskomsten eller i forliget for at opretholde en social balance.

[Brusvang]

Endelig vil jeg gerne præcisere centrumdemokraternes stilling i spørgsmålet om besparelser på statsbudgettet. Det er korrekt noteret af regeringen, at der er visse punkter, som vi gerne vil være med til at genforhandle, men jeg vil meget gerne tilføje, at vores generelle indstilling, nemlig vores positive indstilling med hensyn til at få gennemført besparelser på statsbudgettet, den består lige fuldt. Det, jeg tænker på konkret, er, og det vil jeg gerne sige direkte til indenrigsministeren og til undervisningsministeren, at vi har gang på gang i 1974 forsøgt at komme igennem med spørgsmål for at få oplyst visse forhold inden for sundhedssektoren, inden for undervisningssektoren. Det er ikke lykkedes os. Vi har den opfattelse på grundlag af informationer, vi har fra vore partifæller, som har særlig indsigt på dette område, at der f. eks. for sundhedssektorens vedkommende kan spares måske op imod $\frac{1}{2}$ mia kr. på personaleforbruget. Det er ikke personaleforbruget på statshospitaler, jeg tænker på, men personaleforbruget på andre hospitaler set i forhold til det personaleforbrug, der er i udlandet. Her vil vi gerne stille en række spørgsmål. Det er ganske klart, at vi får ikke disse besparelser gennemført på denne finanslov, men gang på gang hører vi, når vi rejser dette i det politisk-økonomiske udvalg, at det er ting, man skal se på i forbindelse med finansloven, og når man kommer til finansloven, så er det gerne for sent, så skulle det have været rejst andre steder.

På undervisningsområdet gælder det specielt personaleforbruget ved de højere læreanstalter: professorer, lektorer, adjunkter, undervisningsassistenter og andre. Vi vil gerne have helt konkrete oplysninger: hvad var personaleforbruget i 1974, hvad forventer man det bliver i 1975, hvad forventes det at stige til i 1976 og med hvilken begrundelse?

Steen Folke (VS) :

Spørgsmålet om de såkaldte venstrepar-

tiers holdning til den socialdemokratiske regering under regeringsdannelsen, har været bragt ind i debatten.

Jeg vil gerne sige, selv om det nok er for snart 117. gang, at venstresocialisterne også i den forbindelse gjorde det helt klart, at vi ikke nærrede nogen illusioner om, hvad det var for en politik, den socialdemokratiske regering ville føre. Vi har ikke på noget tidspunkt lagt op til, at vi ville støtte en politik som den, der forhandles i dag her i folketinget. Vi har sagt, at vi ville støtte ethvert forslag, det være sig nok så lille, som kunne siges at være et reelt fremskridt for lønarbejderne, men vi har tilsvarende klart sagt, at vi ville sige fra og med alle midler bekæmpe, så vidt vi kunne, forslag, der var vendt imod lønarbejdernes interesser, og der er efter vores mening ingen tvivl om, at det, vi har at gøre med i dag, netop er et sådant meget klart overgreb imod arbejderklassen.

Jeg mener, at socialdemokratiet i mange år har levet højt på, kan man godt sige, at der har været en slags højkonjunktur i udviklingen af det kapitalistiske Danmark. Siden den anden verdenskrig har der i væsentligt omfang både i Danmark og i øvrigt internationalt i den kapitalistiske verden været en højkonjunktur, ikke uden tilbageslag nu og da, men med væsentlig materiel fremgang for de kapitalistiske samfund. Det har været baseret på, at man har udviklet et mere og mere effektivt kapitalistisk drevet erhvervsliv, hvor hjulene har snurret hurtigere og hurtigere år for år. Vi har kunnet producere mere og mere. Efterhånden har det vist sig med stigende styrke i de senere år, at der var en lang række omkostninger ved den form for uhemmet kapitalistisk vækst.

Det er den form for vækst, som socialdemokratiet har været med til at administrere herhjemme. Det kastede ganske vist også noget af til lønarbejderne. Når man producerede mere og mere effektivt, så blev der også en forbedret levestandard for flertallet af lønarbejderne, men der var en lang række omkostninger ved det. Der var omkostning-

[Steen Folke.]

ger først og fremmest ved, at man nedsled arbejdskraften. Arbejdstempoet blev sat i vejret år for år, akkordracet blev mere og mere uudholdeligt, og man invaliderede arbejdskraften både fysisk og psykisk igennem det. Man tilsvinede miljøet, forurenede hele samfundet, og det har vist sig i de seneste år med stigende kraft. Der er større og større bevidsthed om de omkostninger, som hele denne udvikling har medført.

Nu er der ydermere sket det her i de sidste par år, at vi er ramlet ind i en af de klassiske kapitalistiske økonomiske kriser, hvor de indbyggede modsigelser i det kapitalistiske system medfører, at hjulene ikke mere kan dreje rundt på samme måde, som de har kunnet det i højkonjunktoren. Nu har vi fået konsekvenserne med arbejdsløshed, og nu har vi altså fået problemer med, at kapitalen ikke kan forrentes tilstrækkelig godt til, at den vil investere, til at den gider bruge den arbejdskraft, der er til rådighed. Så har vi den kolossale arbejdsløshed, som vi ser i dag.

I denne situation viser socialdemokratiet, den socialdemokratiske regering, sig også rede til at prøve at gribe ind og støtte erhvervslivet og tilføre erhvervslivet yderligere kapital, som man har gjort det under hele højkonjunktoren, sådan at hjulene kan snurre endnu hurtigere, men det bliver i denne krisituation tydeligere og tydeligere, hvem det er, der kommer til at betale for disse indgreb, betale for forsøgene på at lappe på systemet og holde det i live.

Jeg mener man måske med lidt dristighed også med udgangspunkt i noget, der er blevet sagt i debatten i dag, kan tillade sig at formulere tre principper, som i virkeligheden er meget centrale i den socialdemokratiske ideologi. Det ene princip, som ikke rigtig har været fremme i debatten, men som til gengæld er klart for alle, der begynder at undersøge socialdemokratisk politik, er nemlig princippet: hvad der er godt for F. L. Smidth, er godt for lønarbejderne. Det har i årevis været basis for den socialdemokratiske politik.

Det andet princip er et, som handelsministeren her fremlagde fra talerstolen, da han stod og glædede sig umådeligt over, at de forslag, der var lagt frem her, blev kritiseret lidt fra den ene side og lidt fra den anden

side, og så kunne princippet jo nok ikke været helt galt, det rigtige er nok det, der ligger et eller andet sted i midten, det er den bløde mellemvare.

Det tredje princip, som er kommet frem, blev nævnt af hr. Robert Pedersen i et indlæg for snart temmelig længe siden. Det var i forbindelse med et forsøg på at bortforklare det regeringsindgreb, som er planlagt — og han sagde, at socialdemokratiet gik ind for i visse situationer, at arbejderne skulle aktionere for at vise deres styrke. Vi andre mener, at arbejderne skal aktionere for at bruge deres styrke.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Nathalie Lind):

Jeg foreslår, at de to første lovforslag vedrørende forlængelse af kollektive overenskomster og aftaler m. v. og ændring af lov om tjenestemandspension henvises til arbejdsmarkedsudvalget, at de tre lovforslag vedrørende avancementstop, begrænsning af udbytter og vederlag m. v. og pengeinstitutteres rentemarginal henvises til erhvervsudvalget, at forslaget om ændring af lov om beregning af et reguleringspristal henvises til politisk-økonomisk udvalg, og at lovforslaget om ændring af bestemmelser om pristalsregulerede ydelser i lovene om folke-, invalide- og enkepension henvises til socialudvalget.

Hvis ingen gør indsigelse mod disse forslag, betragter jeg dem som vedtaget. (Op- hold). Det er vedtaget.

Der er ikke mere på dagsordenen.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Undervisningsudvalget (7/3 75):

Udtræder: Ebba Strange

Ny stedf.: Maigaard

Udvalget om fysisk planlægning (7/3 75):

Udtræder: Henning Philipsen

Ny stedf.: Kurt Brauer

Udvalget om offentlige arbejder (7/3 75):

Udtræder: Henning Philipsen
Nyt medlem: Kurt Brauer

Retsudvalget (7/3 75):

Udtræder: Poul Dam
Nyt stedf.: Kurt Brauer

Skatte- og afgiftsudvalget (7/3 75):

Udtræder: Henning Philipsen
Nyt stedf.: Ebba Strange

Socialudvalget (7/3 75):

Udtræder: Kurt Brauer
Nyt medlem: Ebba Strange
Udtræder: Ebba Strange
Nyt stedf.: Kristine Heltberg

Nordisk Råd (7/3 75):

Udtræder: Poul Dam
Nyt stedf.: Ømann

Det politisk-økonomiske udvalg (7/3 75):

Udtræder: Erhard Jakobsen
Nyt stedf.: Wamberg

Socialudvalget (7/3 75):

Udtræder: Kurt Hansen
Nyt stedf.: Boertmann

Folketingets næste møde afholdes mandag den 10. marts, kl. 10 med følgende dagsorden:

1) *Anden behandling af:*

Forslag til finanslov for finansåret 1. april 1975-31. marts 1976.

2) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om leje.
(Om retten til at holde mindre husdyr)
[af Jens Møller m. fl.].

3) *Første behandling af:*

Forslag til lov om nedlæggelse af sporforbindelsen mellem Københavns Nordre Toldbod og Larsens Plads.

4) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om Danmarks Forvaltningsskole.

5) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om kvalitetskontrol med fisk og fiskevarer.

6) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om administration af Det europæiske økonomiske Fællesskabs markedsordninger for landbrugsvarer m. v.

7) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om administration af Det europæiske økonomiske Fællesskabs forordninger om markedsordninger for frugt og gartneriprodukter m. v.

8) *Første behandling af:*

Forslag til lov om bekæmpelse af flyvehavre.

9) *Første behandling af:*

Forslag til lov om mælk og konsummælkprodukter.

Angående folketingets arbejde de følgende dage i den pågældende uge henviste anden næstformand til den omdelte ugeplan.

Mødet hævet kl. 23.53.